

**Ajuntament
de Barcelona**

Oficina Municipal de Dades

Actuació 3.1.2.a Emprenedoria i innovació a l'AMB

Emprenedoria a l'àrea metropolitana de Barcelona

Sandra Aguilera
Vittorio Galletto
Marc Fíguls
Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona

Desembre de 2019

Treball realitzat per l'equip de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona (IERMB).

Autors/res: Sandra Aguilera, Vittorio Galletto, Marc Fíguls

Tècnic de suport informàtic: Jordi Llobet

Bellaterra, Desembre de 2019.

Índex

Resum executiu	2
1 Introducció	9
2 Revisió de la literatura.....	10
3 Aspectes metodològics	14
3.1 Definició de l'emprenedor/a	15
3.2 Marc de referència per Catalunya.....	16
4 Activitat emprenedora a l'AMB i altres àmbits	19
4.1 Emprenedoria a l'AMB i altres àmbits	19
4.2 Perfil dels emprenedors a l'AMB i altres àmbits.....	21
4.3 Emprenedoria per sector d'activitat	28
5 Evolució de l'activitat emprenedora a l'AMB i altres àmbits.....	33
5.1 Evolució de l'emprenedoria a l'AMB i altres àmbits	33
5.2 Evolució de l'emprenedoria segons el perfil dels emprenedors/ores	37
5.3 Evolució de l'emprenedoria segons el sector d'activitat	44
6 Activitat emprenedora a l'AMB i la RMB per municipis.....	47
6.1 Emprenedoria als municipis	47
6.2 Perfil dels emprenedors/ores als municipis.....	49
6.3 Emprenedoria segons el sector d'activitat als municipis	57
7 Evolució de l'activitat emprenedora per municipis	59
7.1 Evolució de l'emprenedoria per municipis.....	59
7.2 Evolució de l'emprenedoria segons el perfil dels emprenedors/ores per municipis ..	62
8 Principals resultats i conclusions.....	73
Referències bibliogràfiques.....	75

Resum executiu

Emprenedoria a l'AMB

L'any 2017 hi ha 64.725 persones autònomes a l'AMB que desenvolupen una activitat emprenedora i que representen el 38% de l'emprenedoria de Catalunya. Aquestes se situen majoritàriament al municipi de Barcelona (63%) i, en general, es tracta d'homes (només 4 de cada 10 són dones) amb una edat mitjana entre els 35 i els 44 anys i de nacionalitat espanyola. Respecte el grup de població de referència (la població total de 18 a 64 anys), l'emprenedoria de l'AMB representa un 3,6%, un percentatge (TAE) que augmenta en el col·lectiu dels homes (4,4%), entre els més joves (3,8%) i dels estrangers (5,5%).

Perfil de l'emprenedoria i sectors productius

El 80% de la població emprenedora de l'AMB té menys de 50 anys. Aquest percentatge és superior en el cas de les dones (81,2%) que dels homes (80,6%). No obstant això, el 50% de les dones emprenedores té entre 30 i 44 anys mentre que aquesta franja d'edat concentra el 53% dels homes.

Pel que fa a la nacionalitat, poc més de 3 de cada 10 són estrangers i predominen els de la resta del món per sobre dels de nacionalitat europea. No obstant això, la propensió a l'emprenedoria, és a dir la TAE, de la població estrangera és més elevada.

El municipi de Barcelona, sembla atreure més emprenedoria estrangera que la resta d'àmbits analitzats i la seva propensió a l'emprenedoria és també més elevada. Aquest fet podria estar recolzat per l'existència d'entorns favorables a l'emprenedoria com poden ser el districte 22@o, en menor mesura, el Pier01.

Pel que fa al nivell formatiu, el 61% de la població emprenedora compta amb una titulació superior. Contràriament al que s'observa entre els homes, la participació de les dones amb una titulació superior és més alta (43%) que la de les que tenen un menor nivell educatiu (34%). Les dones emprenedores, per tant, tenen més formació que els homes emprenedors, no només a l'AMB sinó també a la resta d'àmbits analitzats.

El sector productiu on desenvolupen la seva activitat la major part de la població emprenedora de l'AMB és el terciari. Pel que fa a la distribució per gènere, s'observa una certa especialització per sectors. Les dones són majoria en els sectors de *l'Educació, Sanitat, Serveis Socials i Personals*

(58% del total), mentre que en la resta de sectors els homes són majoria. Els homes representen gairebé el 80% dels emprenedors en el sector *Indústria i Construcció* i arriben al 72% en el sector *Informació, Financeres i Immobiliàries* i al 71% en el sector *Transport i Hostaleria*.

Evolució de l'emprenedoria a l'AMB i altres àmbits

Entre 2010 i 2017 l'evolució de l'emprenedoria ha estat creixent. L'increment ha estat especialment rellevant a l'AMB però no tant a la resta de la RMB o en el conjunt de Catalunya. Durant el mateix període, la població total de 18 a 64 anys ha disminuït, donant pas a un increment de la taxa d'activitat emprenedora en tots els àmbits.

Perfil de l'emprenedoria i sectors productius

L'evolució de l'emprenedoria per gènere a l'AMB mostra una major intensitat en l'augment del nombre d'homes emprenedors. Per tant, el pes relatiu de les dones, que ja era inferior, disminueix el 2017 fent augmentar la diferència entre homes i dones. La TAE masculina també augmenta més que la femenina ja que l'emprenedoria masculina ha augmentat més i la població femenina de 18 a 64 anys ha disminuït menys.

Entre els anys 2010 i 2017 augmenta principalment la població emprenedora de 40 a 64 anys. Aquest envelliment de l'emprenedoria ha anat en paral·lel a l'envelliment de la població total de 18 a 64 anys. La TAE, per tant, ha augmentat en els dos grups d'edat però més intensament per la població de 40 a 64 anys. No obstant això, la TAE de la població més jove continua en nivells superiors. Respecte la resta d'àmbits, Barcelona atreu relativament emprenedors més joves. De fet, Barcelona atreu més població jove, sigui emprenedora o no.

Respecte la nacionalitat, el nombre de persones estrangeres emprenedores ha experimentat un increment més intens que el de les persones amb nacionalitat espanyola. Entre 2010 i 2017 la població emprenedora estrangera ha augmentat en tots els àmbits però sobretot al municipi de Barcelona. Aquest increment, juntament amb la reducció del grup de població de referència fan que la TAE de la població estrangera hagi augmentat per sobre de la de població espanyola.

L'emprenedoria ha augmentat en gairebé tots els sectors en tots els àmbits. Els sectors on més ha augmentat de mitjana són el *l'Educació, Sanitat, Serveis Socials i Personals* i el de la *Informació, Financeres i Immobiliàries*. El sector *Comerç* ha perdut pes relatiu en tots els àmbits territorials, especialment en la resta de la RMB, si bé es manté com a principal sector d'activitat.

D'una altra banda, el sector *Indústria*, al conjunt de Catalunya, ha perdut pes relatiu entre 2010 i 2017 i passa de la segona a la sisena posició. Sembla doncs, que augmenta l'emprenedoria en sectors amb alta productivitat, sobretot a Barcelona.

L'emprenedoria a l'AMB i la RMB per municipis

Un aspecte diferencial i rellevant d'aquest estudi és que aporta informació detallada dels municipis de l'AMB i la RMB respecte l'estat de l'emprenedoria i la seva evolució en els darrers anys (2010-2017). A partir de les dades utilitzades (MCVL) s'ha pogut quantificar la població emprenedora a 14 municipis de l'AMB i 7 municipis de la resta de la RMB. Després de Barcelona, els municipis de l'AMB més emprenedors són l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Sant Cugat del Vallès i Santa Coloma de Gramenet. La TAE en aquests municipis, en canvi, situa en primer lloc el municipi de Castelldefels, seguit de Sant Cugat del Vallès, Esplugues de Llobregat i Barcelona.

Pel que fa a la resta de la RMB destaquen Sabadell i Terrassa en primer lloc i, a continuació, se situen Mataró, Rubí, Vilanova i la Geltrú, Granollers i Mollet del Vallès. Els municipis amb una TAE més elevada, no obstant això, són Sabadell i Mataró i, a continuació, Terrassa i Vilanova i la Geltrú.

Evolució emprenedoria per municipis

Entre els anys 2010 i 2017 el nombre d'emprenedors/ores ha augmentat en tots els municipis analitzats excepte a Granollers i Viladecans. El major increment correspon al municipi de Barcelona, seguit de l'Hospitalet de Llobregat, Badalona i Sabadell. En termes relatius, no obstant això, l'increment més important correspon als municipis del Prat de Llobregat, Gavà, i l'Hospitalet de Llobregat.

Durant el mateix període la població de 18 a 64 anys ha disminuït de manera que la TAE ha augmentat pràcticament en tots els municipis. El major increment correspon al municipi de Sabadell, seguit de Mataró i Esplugues de Llobregat. Granollers és l'únic municipi on la TAE ha disminuït entre 2010 i 2017.

L'increment en l'emprenedoria ha estat superior, en termes relatius, entre els homes que entre les dones. Els municipis on més ha augmentat el nombre d'homes emprenedors són el Prat de Llobregat, Gavà i l'Hospitalet de Llobregat. En canvi, els municipis on més ha augmentat el

nombre de dones emprenedores són Sant Boi de Llobregat i Sant Feliu de Llobregat. D'una altra banda, l'emprenedoria femenina ha disminuït a Granollers, Rubí, Viladecans, Mataró, Cornellà de Llobregat i l'Hospitalet de Llobregat i el col·lectiu masculí ha disminuït a Mollet del Vallès, Castelldefels i Sant Boi de Llobregat.

Durant el mateix període, el grup de referència, la població de 18 a 64 anys, ha disminuït en tots els municipis llevat de Sant Cugat del Vallès i Castelldefels, on ha augmentat tant el nombre de dones com d'homes. La TAE, per tant, ha augmentat entre els homes de manera més significativa que entre les dones. El municipis on més ha augmentat la TAE femenina són els de Sant Boi de Llobregat, Sant Feliu de Llobregat i Esplugues de Llobregat.

Pel que fa a l'edat, en la majoria des municipis analitzats els emprenedors/ores d'edat més avançada (40 a 64 anys) són els que han augmentat més, en termes relatius. En canvi, els emprenedors/ores més joves (18 a 39 anys) no només no han augmentat tant entre els anys 2010 i 2017, sinó que en la meitat dels municipis la variació ha estat negativa. L'evolució de la població de referència ha seguit una evolució similar. Per tant, la TAE pel conjunt de població de més edat ha augmentat més que la TAE de la població jove. No obstant això, la TAE de la població més jove era l'any 2010 superior a la de la població de més edat. Per tant, de mitjana, les diferències entre les taxes d'ambdós col·lectius s'han reduït. L'increment més destacat en les TAE del col·lectiu jove correspon al municipi de Cerdanyola del Vallès.

Entre els emprenedors/ores de nacionalitat espanyola s'observa un augment entre 2010 i 2017 en gairebé tots els municipis llevat de Granollers. Entre la població de nacionalitat estrangera el nombre d'emprenedors/ores augmenta també en tots els municipis excepte en Viladecans, Mollet del Vallès i Vilanova i la Geltrú. La població de referència (18 a 64 anys) augmenta només dins el col·lectiu de nacionalitat espanyola i ho fa únicament en 9 dels 21 municipis si bé en 4 d'aquests l'increment és molt poc significatiu. La població de nacionalitat estrangera de 18 a 64 anys es redueix entre 2010 i 2017 en els 21 municipis analitzats.

L'any 2010 la TAE de la població de nacionalitat espanyola era superior a la de la població estrangera en 14 dels 21 municipis. Entre 2010 i 2017 l'emprenedoria augmenta i l'increment entre els estrangers és superior al dels espanyols. Al mateix temps, la població de referència es redueix entre els estrangers més que entre els espanyols. Per tant, la TAE de la població estrangera augmenta de manera més significativa, concretament en 19 dels municipis analitzats

(es redueix en Viladecans i Mollet del Vallès) i supera la de la població espanyola en 16 dels 21 municipis analitzats.

Quadres resum dels indicadors principals

Emprenedoria total per municipi de residència i en % per gènere, edat i nacionalitat; 2017

	Total	Gènere		Edat		Nacionalitat	
		Dona	Home	18-39 anys	40-64 anys	Espanya	Estranger
Barcelona	40.600	40,5	59,5	48,0	52,0	66,3	33,7
Hospitalet de Llobregat, l'	4.625	26,5	73,5	51,4	48,6	59,5	40,5
Badalona	4.250	34,7	65,3	45,3	54,7	70,6	29,4
Sant Cugat del Vallès	2.425	41,2	58,8	38,1	61,9	90,7	9,3
Santa Coloma de Gramenet	2.050	30,5	69,5	47,6	52,4	58,5	41,5
Castelldefels	1.975	40,5	59,5	39,2	60,8	69,6	30,4
Sant Boi de Llobregat	1.375	45,5	54,5	38,2	61,8	76,4	23,6
Esplugues de Llobregat	1.150	39,1	60,9	41,3	58,7	82,6	17,4
Cornellà de Llobregat	1.125	33,3	66,7	57,8	42,2	71,1	28,9
Cerdanyola del Vallès	1.125	33,3	66,7	55,6	44,4	77,8	22,2
Gavà	1.100	50,0	50,0	31,8	68,2	79,5	20,5
Viladecans	1.075	41,9	58,1	51,2	48,8	90,7	9,3
Prat de Llobregat, el	950	31,6	68,4	34,2	65,8	81,6	18,4
Sant Feliu de Llobregat	900	55,6	44,4	41,7	58,3	80,6	19,4
Total AMB	64.725	38,9	61,1	46,9	53,1	68,7	31,3
Sabadell	4.125	42,4	57,6	53,9	46,1	87,3	12,7
Terrassa	3.950	40,5	59,5	41,1	58,9	78,5	21,5
Mataró	2.575	35,9	64,1	39,8	60,2	82,5	17,5
Rubí	1.375	29,1	70,9	50,9	49,1	80,0	20,0
Vilanova i la Geltrú	1.200	45,8	54,2	31,3	68,8	91,7	8,3
Granollers	950	34,2	65,8	47,4	52,6	78,9	21,1
Mollet del Vallès	775	45,2	54,8	29,0	71,0	90,3	9,7
Total resta RMB	14.950	39,5	60,5	44,3	55,7	83,4	16,6
Catalunya	79.675	39,0	61,0	46,4	53,6	71,5	28,5

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Evolució de la Taxa d'Activitat Emprenedora a l'AMB i altres àmbits, 2010-2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Creix. (en %)
Barcelona	2,8	3,1	3,2	3,5	3,9	4,0	4,1	4,0	5,2
resta AMB	2,3	2,3	2,6	2,8	2,9	3,2	3,2	3,1	4,4
AMB	2,6	2,8	2,9	3,2	3,5	3,6	3,7	3,6	4,8
resta RMB	2,5	2,5	2,7	2,9	3,1	3,4	3,3	2,9	2,1
RMB	2,6	2,7	2,9	3,2	3,4	3,6	3,6	3,4	3,9
Catalunya	3,1	2,9	3,0	3,3	3,5	3,7	3,8	3,6	2,2

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

Taxa d'Activitat Emprenedora per municipi de residència, gènere, edat i nacionalitat; 2017

	Total	Gènere		Edat		Nacionalitat	
		Dona	Home	18-39 anys	40-64 anys	Espanya	Estranger
Castelldefels	4,6	3,7	5,4	4,3	4,7	4,1	6,2
Sant Cugat del Vallès	4,3	3,5	5,2	3,9	4,6	4,5	2,9
Esplugues de Llobregat	4,1	3,1	5,2	4,1	4,2	3,9	5,6
Barcelona	4,0	3,1	4,8	4,2	3,8	3,4	5,7
Gavà	3,7	3,7	3,8	2,9	4,3	3,4	6,6
Sant Feliu de Llobregat	3,3	3,6	3,0	3,4	3,2	2,9	7,8
Badalona	3,1	2,2	4,1	3,4	3,0	2,6	6,2
Cerdanyola del Vallès	3,0	2,0	4,1	4,1	2,3	2,7	6,0
Hospitalet de Llobregat, l'	2,9	1,5	4,3	3,2	2,6	2,2	4,8
Santa Coloma de Gramenet	2,8	1,8	3,8	3,0	2,7	2,2	4,8
Sant Boi de Llobregat	2,7	2,4	2,9	2,4	2,9	2,3	6,3
Viladecans	2,6	2,2	3,0	3,2	2,1	2,5	2,9
Prat de Llobregat, el	2,4	1,5	3,2	1,9	2,7	2,1	4,6
Cornellà de Llobregat	2,1	1,4	2,8	2,9	1,5	1,8	3,6
Total AMB	3,6	2,7	4,4	3,8	3,4	3,1	5,5
Mataró	3,2	2,4	4,0	2,9	3,4	3,2	3,1
Sabadell	3,2	2,7	3,7	3,9	2,6	3,2	3,1
Terrassa	2,9	2,4	3,4	2,7	3,0	2,6	4,6
Vilanova i la Geltrú	2,9	2,6	3,2	2,3	3,3	3,0	1,9
Rubí	2,8	1,6	4,0	3,3	2,4	2,6	4,6
Granollers	2,4	1,7	3,2	2,6	2,3	2,3	3,2
Mollet del Vallès	2,4	2,2	2,6	1,7	2,9	2,5	1,9
Total RMB	3,4	2,7	4,2	3,6	3,3	3,0	5,2
Catalunya	3,6	2,8	4,4	3,9	3,3	3,2	5,2

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

1 Introducció

L'objectiu del present treball és aproximar el nombre i el perfil dels emprenedors/ores autònoms als municipis de l'AMB i la RMB¹. L'estudi, a més d'oferir dades sobre el nombre d'emprenedors/ores per l'AMB, la RMB i el conjunt de Catalunya, analitza també el perfil dels emprenedors/ores i el sector d'activitat de l'activitat emprenedora, entre altres aspectes. Es tracta de posar a disposició dels responsables de política econòmica i els tècnics locals una informació nova i molt rellevant sobre l'emprenedoria a l'àmbit dels municipis metropolitans. Aquesta informació actualment no existeix i és complementària a la que tradicionalment es ve publicant en el marc del projecte del *Global Entrepreneurship Monitor (GEM)*, que ofereix dades per Catalunya i la província de Barcelona. Es parteix de l'estudi que el Departament d'Anàlisi-Gabinet Tècnic de Programació-Oficina Municipal de Dades de l'Ajuntament de Barcelona va realitzar l'any 2018 pel municipi de Barcelona² a partir de les dades de la Mostra continua de vides laborals (MCVL).

El document es divideix en 8 parts, després d'aquesta introducció, en el capítol 2 es presenta una revisió de la literatura sobre la rellevància de l'emprenedoria i els seus factors determinants. A continuació, en el capítol 3 es detallen els aspectes metodològics de l'estudi i es dona una visió general del marc de referència de l'emprenedoria a Catalunya a partir dels darrers resultats de l'informe GEM (2018-2019). En el capítol 4 es descriu la situació de l'emprenedoria a l'AMB i es compara amb altres àmbits territorials com el municipi de Barcelona, la resta de l'AMB, la RMB i Catalunya a partir de les dades de la MCVL. En aquest capítol es posa l'atenció també en el perfil de l'emprenedor/a atenent a les seves característiques personals (edat, gènere, nacionalitat) i el sector on desenvolupa la seva activitat. A continuació, en el capítol 5 s'oferix una visió de l'evolució de l'emprenedoria en aquests àmbits territorials durant el període 2010-2017 i, de nou, es posa l'atenció en l'evolució dels emprenedors/ores atenent a diverses característiques personals i sectorials. Els capítols 6 i 7 complementen la informació dels capítols anteriors donant una visió més detallada, ja que descriuen la situació i evolució de l'emprenedoria en l'AMB i la RMB desagregant els resultats a nivell municipal. Finalment, en el capítol 8 s'exposen els principals resultats i les conclusions de l'anàlisi.

¹ Per AMB s'entén l'àmbit territorial format pels 36 municipis que formen part de la institució Àrea Metropolitana de Barcelona; la RMB fa referència a l'àmbit territorial format pels 164 municipis que pertanyen a les comarques de l'Alt Penedès, Baix Llobregat, Barcelonès, Maresme, Vallès Occidental, Vallès Oriental i Garraf.

² Departament d'Anàlisi-Gabinet Tècnic de Programació-Oficina Municipal de Dades, (2018). *L'emprenedoria a Barcelona 2016*. Ajuntament de Barcelona.

2 Revisió de la literatura

La literatura econòmica destaca que la creació d'empreses és un element fonamental del sistema d'economia de mercat i un dels principals motors de desenvolupament econòmic i social d'un país (Audretsch i Fritsch, 2002; Acs, Armington i Zhang, 2007), tant per la seva influència sobre el creixement econòmic com en la generació de llocs de treball (Storey i Greene, 2010) i, consegüentment (Lundström et al., 2014), és essencial per aconseguir una economia competitiva i sostenible, que garanteixi el benestar social. L'emprenedoria té efectes importants sobre l'economia respecte el creixement, la disminució de l'atur, la competitivitat exterior i la innovació (Cumming et al. 2014). Per aquests motius, l'emprenedoria és objecte d'anàlisi arreu del món i el projecte GEM (*Global Entrepreneurship Monitor*) és, des del 1999, l'estudi global de referència per conèixer de primera mà el procés de creació d'empreses i els factors determinants de la seva intensitat a diferents països.

La literatura teòrica i empírica identifica diversos factors que tenen influència sobre la decisió d'emprendre (o treballar per compte propi) entre els que es troba la regulació del mercat laboral i de béns i serveis, la legislació sobre impostos, característiques individuals (edat, nivell educatiu, gènere, etnicitat) i experiències prèvies en situació d'atur (Parker, 2006). No obstant això, entre les principals motivacions per crear una empresa pròpia, la literatura distingeix entre la motivació *pull* (oportunitat) i la motivació *push* (necessitat), sense que s'hagi arribat a una evidència clara sobre quina de les dues té un efecte més important. La primera, també anomenada "efecte empenedor", parteix de la identificació d'una oportunitat i de la percepció que explotar-la pot aportar avantatges a qui sigui capaç de materialitzar-la, com a principal motiu per crear una empresa pròpia. Per a la segona, també anomenada "efecte refugiat", la creació d'una empresa pròpia és determinada per la inexistència d'alternatives personals, és a dir, per la dificultat d'obtenir una feina com a assalariat satisfactòria (Capelleras, Genescà i Vaillant, 2005). Les estimacions de Thurik et al., (2007) confirmen l'existència d'aquestes dues relacions diferenciades entre l'atur i el treball per compte propi: l'efecte "refugiat" i l'efecte "emprenedor".

No s'ha arribat tampoc a una conclusió ferma sobre l'efecte causal entre l'atur i l'emprenedoria. Per una banda, altes taxes d'atur poden portar a iniciar una activitat empenedora (l'efecte "refugiat"). Per una altra banda, un alt nombre de treballadors/ores per compte propi pot indicar un increment en l'activitat empenedora que reduiria l'atur en els períodes següents

(l'efecte "emprenedor"). No obstant això, Dvouletý et al (2017), conclou que en períodes d'alts nivells d'atur convé donar suport a l'emprenedoria tot i que els efectes poden trigar fins a dos anys a manifestar-se. Glocker i Steiner (2007), per la seva banda, contribueixen a resoldre la qüestió de si el treball per compte propi és una forma per acabar amb l'atur de llarga durada. Els seus resultats mostren que l'atur previ (de llarga durada) incrementa de forma significativa les taxes d'activitat emprenedora. Els resultats són estables en termes absoluts i relatius i comparats amb altres determinants potencials de la transició al treball per compte propi com l'edat, el nivell de qualificació vocacional i característiques de les llars.

Pel que fa al perfil de la població emprenedora, començant pel gènere, la literatura al respecte destaca que sovint la presència de dones a la plantilla de les empreses està directament relacionada amb la implantació de polítiques de conciliació a les empreses. A la literatura s'apunta que quan no existeixen aquestes polítiques (les dones) deixen l'empresa en què treballen i creen la seva pròpia, que ofereix la flexibilitat horària que en molts casos no trobaven (León i Chinchilla, 2006). Durant l'última dècada, les dones han estat reconegudes com una font inexplorada de creixement econòmic (OECD, 2004). A la major part del món l'emprenedoria de les dones ha anat augmentant. El nombre d'empreses creades i controlades per dones arriba a més d'un terç de les empreses de nova creació (Minniti et al. 2005, 2006).

No obstant això, l'evidència empírica mostra que el nombre de dones emprenedores és inferior al dels homes. La literatura econòmica atribueix en gran mesura aquesta diferència a la major aversió al risc entre les dones però també hi juguen un paper important tres grups de variables: educació, situació laboral i característiques de la personalitat (Caliendo et al., 2015). En relació a la major aversió al risc entre les dones, Guzman i Kacperczyk (2018) demostren que les dones emprenedores tenen menys probabilitat que els homes emprenedors per obtenir finançament extern, és a dir, capital de risc. No obstant això, les preferències de gènere dels inversors poden, com a màxim, explicar al voltant del 35% d'aquest diferencial. La part més significativa de la bretxa (65%) es deriva de diferències de gènere en l'orientació inicial de les noves empreses, sent les dones menys propenses a iniciar empreses que anunciïn un major potencial de creixement.

Pel que fa a l'edat de la població emprenedora, en la literatura s'observa que la població jove és, en general, més emprenedora que la de més edat. En l'actualitat i en molts països la manca d'oportunitats laborals per als joves ha portat a que aquests vegin la creació d'empreses com una via alternativa per trobar una feina o un desenvolupament professional (Blanchflower i

Andrew, 1998). Addicionalment, el creixent capital humà dels joves els hi dona un major espectre d'alternatives, així com una millor capacitat d'identificació i explotació d'oportunitats de negoci (Haynie, Shepherd i McMullen, 2009).

D'una altra banda, Gómez-Araujo et al. (2015) destaquen que la literatura científica identifica una tendència que indica que els joves tenen major probabilitat de ser emprenedors (Bonnett i Furnham, 1991; Honjo, 2004; Levesque i Minniti, 2006). Honjo (2004), particularment, proposa que els joves posseeixen una major capacitat d'aprenentatge i canvi que les persones de més edat. Així mateix, els individus, com més edat tenen, menys atractiu troben obrir una nova empresa, perquè la seva capacitat d'assumir riscos disminueix amb els anys (Levesque i Minniti, 2006). És a dir, com més joves més capacitat d'assumir riscos i, consegüentment, més probabilitat de ser emprenedors/ores. De la mateixa forma, les persones joves posseeixen menys costos d'oportunitat per crear empreses (Amit, Muller i Cockburn, 1995). Això es deu a que els joves solen tenir moltes menys responsabilitats de tipus familiar o personals que les persones majors de 30 anys. Aquesta situació implica que la seva capacitat d'assumir riscos sigui major i, per tant, posseeixen menys por al fracàs, el que els permet desenvolupar les seves aptituds emprenedores.

No obstant això, cal tenir present que les persones majors de 50 anys es caracteritzen generalment pels seus coneixements adquirits i per tenir una àmplia experiència professional, xarxes de contactes més desenvolupades i un alt nivell d'habilitats tècniques i directives (Kautonen et al., 2014; Schott et al., 2017). Algunes investigacions suggereixen, per tant, que les persones grans són, en general, més capaces d'iniciar i executar negocis que els seus homòlegs més joves (Singh i DeNoble, 2003; Weber i Schaper, 2004). No obstant això, tot i posseir aquestes característiques, es troben amb dificultats per reincorporar-se al mercat laboral i alguns sovint desconeixen la possibilitat de crear els seus propis negocis com a opció d'ocupació. Tot i la importància per als individus i la societat, hi ha poques publicacions empíriques sobre l'autoocupació en les darreres etapes de la vida laboral. Gran part de la literatura cobreix l'autoocupació de totes les edats, i es demostra que la personalitat, la tolerància al risc i l'accés al capital són factors a considerar (Brandstätter, 2011; Fairlie i Holleran, 2012).

La literatura assenyalava que el nivell de formació de la població emprenedora és també un factor rellevant en el seu capital humà i, per extensió de la qualitat de l'emprenedoria. Riley (2002) assenyalava que, en entorns amb informació incompleta, com és el cas de la creació de noves empreses, el nivell d'estudis té un valor important com a senyal d'habilitat productiva. Així

doncs, el coneixement previ adquirit exerceix un paper molt rellevant en el desenvolupament del projecte de l'emprenedor, i és de gran utilitat per identificar i valorar oportunitats de negoci (Shepherd i Detienne, 2005; Haynie et al. 2009) i per adaptar-se a noves situacions (Weick, 1996). L'educació és, per tant, important en el moment de la posada en marxa d'una empresa, quan la incertesa és elevada. Però també ho és com a determinant de l'orientació al creixement (Colombo i Grilli, 2010) o a la innovació (Koellinger, 2008; Ucbasaran et al. 2008).

Finalment, cal citar el darrer informe de l'OCDE sobre empenedoria i petites i mitjanes empreses (OECD, 2019). Segons es destaca en aquest estudi, mitjançant la creació d'empreses, en els països analitzats (entre els quals està Espanya), les pimes han estat impulsant la creació d'ocupació des del 2010. Des de la crisi, les condicions de mercat per a les pimes i l'emprenedoria han millorat, sobretot per les inversions internacionals i per la recuperació de la confiança empresarial. Això, en part, reflecteix una menor demanda de finançament extern de les empreses, que han restablert els seus marges de benefici i capacitat de finançament intern. Al mateix temps, persisteixen les dificultats en l'accés al finançament per a les microempreses, *start-ups* i empreses innovadores amb nous models de negoci. Cal destacar no obstant això, que la majoria de noves empreses i la creació d'ocupació s'han produït en sectors amb nivells de productivitat inferiors a la mitjana. Aquesta menor productivitat ha donat pas a llocs de treball pitjor remunerats ja que les pimes, fins i tot les més grans, solen pagar als empleats al voltant del 20% menys que les grans empreses.

3 Aspectes metodològics

El projecte GEM (*Global Entrepreneurship Monitor*) és l'estudi de referència internacional en el camp de l'activitat emprenedora. En la seva darrera edició (2018-2019) hi participen 49 països de diferents nivells de renda i des dels seus inicis ha entrevistat a 2,9 milions de persones en 112 països. Espanya es va incorporar al projecte l'any 2000 i Catalunya el 2003. El projecte GEM a Espanya, amb més de 130 investigadors/ores, 19 universitats i més de 90 institucions, constitueix un potent recurs per la seva capacitat d'estudi, diagnòstic i recerca sobre l'activitat emprenedora, la seva intensitat, característiques i factors condicionants.

El projecte GEM es nodreix de tres fonts d'informació: l'enquesta a la població de 18 a 64 anys, l'enquesta als experts i altres fonts secundàries (veure Figura 1), sotmeses a rigorosos controls de qualitat per assegurar la comparabilitat de les respostes obtingudes a tots els països. En la darrera edició (2018-2019) per Catalunya, l'Enquesta a la població adulta (*Adult Population Survey, APS*) es va realitzar a la població de 18 a 64 anys resident a Catalunya entre els mesos de juny i juliol de 2018 i es va seleccionar una mostra de 2.000 individus, dels quals 1.005 són homes i 995 són dones. De la població entrevistada, 1.799 persones resideixen a l'àmbit urbà mentre la resta (201 persones) pertanyen a l'àmbit rural. Per àmbits geogràfics, la major part dels i les entrevistats pertanyen a la província de Barcelona (1.476 persones), seguit de les províncies de Tarragona (211 persones), Girona (200 persones) i Lleida (113 persones). L'enquesta a experts (*National Expert Survey, NES*) va comptar amb un total 37 entervistes.

Figura 1. Fonts d'informació que nodreixen l'observatori GEM

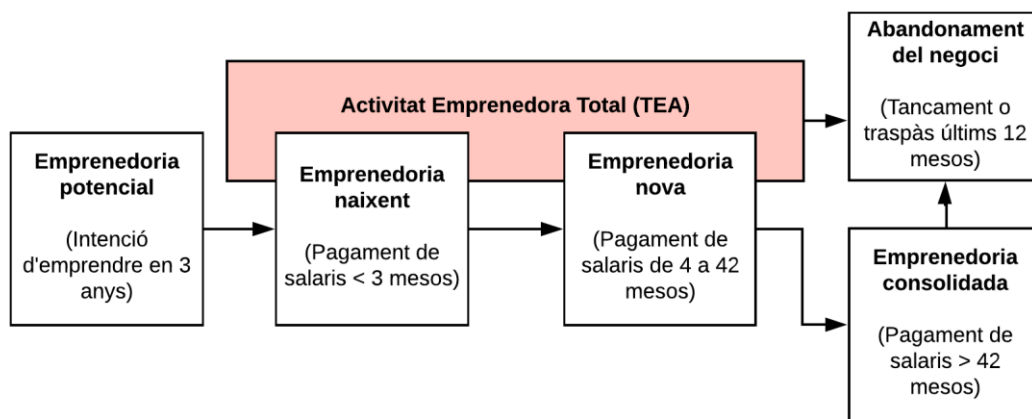
<p>Enquesta a la població de 18 a 64 anys (APS: <i>Adult Population Survey</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Obtenció i caracterització dels principals indicadors d'activitat emprenedora. - Es realitza entre els mesos d'abril i juliol a tots els països i regions participants.
<p>Enquesta als experts en l'entorn per emprendre (NES: <i>National Expert Survey</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Valoració de l'estat de les principals variables que influeixen en el procés emprenedor. - Mostra representativa de 36 experts en 9 àmbits en cada país, regió o ciutat. - Es realitza entre els mesos d'abril i juny.
<p>Fonts secundàries</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Informació sobre desenvolupament econòmic, demografia, mercat laboral, innovació, competitivitat, educació i altres. - Recopilació de dades entre juliol i setembre.

Font: Elaboració a partir de Guallarte et al. (2019).

3.1 Definició de l'emprenedor/a

El projecte GEM estableix i identifica unes fases en el procés emprenedor (vegeu la Figura 2) partint des de la idea inicial de la creació d'una nova empresa fins a la seva consolidació. En aquest procés, existeix una fase intermèdia en la que l'activitat emprenedora es troba en un estadi inicial (*Total Early-Stage Entrepreneurial Activity*) i que és el moment en que se centra l'anàlisi del present document. Aquesta fase coincideix amb les primeres etapes del negoci, que té una antiguitat d'entre 0 i 3,5 anys (42 mesos).

Figura 2. Fases del procés emprenedor en el projecte GEM

Font: Bosma, Kelley i GERA (2018).

La delimitació del concepte d'emprenedor entre 0 i 42 mesos, parteix de consideracions tant operatives com conceptuals. Conceptualment, la major part dels estudis marquen com termini de supervivència de les noves empreses entre 4 i 5 anys. Operativament, les enquestes del projecte GEM es realitzen a mitjans d'any (vegeu la Figura 1), de forma que la vida de les empreses que es capta és de 1,5 anys, 2,5 anys, 3,5 anys. Per aquest motiu es conclou que els 42 mesos (3,5 anys) és un termini adequat a la vista de l'equilibri entre consideracions operatives i conceptuals. En l'actualitat, aquest termini està força consolidat i predomina clarament en els estudis internacionals sobre el fenomen de l'emprenedoria (Reynolds, 2005). La definició d'emprenedor/a que s'utilitza en aquesta anàlisi, per tant, és la del treballador/a que, no sent assalariat/ada, inicia una activitat per iniciativa pròpia amb una antiguitat no superior als 42

mesos. En aquest sentit, la delimitació del concepte d'emprenedor s'ajusta a la figura de l'autònom "recent"³ (Ajuntament de Barcelona, 2016).

El projecte GEM constitueix la millor eina disponible actualment per analitzar l'estat de l'emprenedoria, la seva intensitat, característiques i factors condicionants. No obstant això, les dades que ofereix presenten una limitació important per als responsables de política i tècnics locals donat que la màxima desagregació disponible correspon a la província de Barcelona.

Per superar aquesta limitació, en aquest estudi la font de dades principal és una explotació de la MCVL (Mostra Contínua de Vides Laborals) que realitza el Departament d'Anàlisi del Gabinet Tècnic de Programació de l'Oficina Municipal de Dades de l'Ajuntament de Barcelona. La MCVL és un conjunt anonimitzat de microdades individuals extretes dels registres de la Seguretat Social, de l'Agència Estatal Tributària (Model 190) i del Padró Municipal. La informació disponible de la MCVL inclou els municipis de més de 40.000 habitants, segons el padró. A efectes pràctics, això significa que les dades per l'AMB corresponen a 14 dels 36 municipis que conformen aquesta àrea⁴. En conjunt, aquests 14 municipis representen el 91% dels treballadors/ores assalariats/ades (afiliats al Règim General de la Seguretat Social i autònoms) de l'AMB i també el 88% de tota la població de l'AMB, amb dades corresponents a desembre de 2017. Respecte la RMB, les dades que incorpora la MCVL inclouen a 21 dels 164 municipis de la RMB, i aquests representen el 78% dels treballadors/ores assalariats/ades de la RMB i el 72% de la població de la RMB de 2017. Per tant, es pot considerar una mostra suficientment representativa⁵.

3.2 Marc de referència per Catalunya

L'informe GEM analitza el perfil de les persones involucrades en el procés innovador i ho fa des de diferents punts de vista, analitzant la distribució de l'emprenedoria per gènere, edat, nivell formatiu, nivell de renda i situació laboral. No obstant això, per contextualitzar i comparar els resultats obtinguts en aquest estudi, a continuació es posarà l'accent únicament en els resultats

³ Vegeu Departament d'Anàlisi - Gabinet Tècnic de Programació - Oficina Municipal de Dades (2018) per una explicació detallada de la metodologia implementada per a l'obtenció del nombre d'emprenedors/ores a partir de la MCVL.

⁴ Badalona, Barcelona, Castelldefels, Cerdanyola del Vallès, Cornellà de Llobregat, Esplugues de Llobregat, Gavà, l'Hospitalet de Llobregat, el Prat de Llobregat, Sant Boi de Llobregat, Sant Cugat del Vallès, Sant Feliu de Llobregat, Santa Coloma de Gramenet i Viladecans.

⁵ Per a la RMB la informació disponible correspon als 14 municipis de l'AMB de més de 40.000 habitants (veure nota 4) i 7 municipis de la resta de la RMB: Granollers, Mataró, Mollet del Vallès, Rubí, Sabadell, Terrassa i Vilanova i la Geltrú.

del darrer informe GEM per Catalunya (2018-2019) respecte la distribució per gènere, per edat i per nivell formatiu⁶.

Segons l'informe GEM per Catalunya 2018-2019, la TAE per Catalunya l'any 2018 és del 8,13% i per Barcelona és el 8,63%. Aquests valors són significativament més alts que els que s'obtenen en el present estudi, diferència que es deu a la diferent font de dades utilitzades, ja que en aquest estudi s'utilitzen dades d'una mostra dels registres de la Seguretat Social, la abans mencionada MCVL, mentre que en el GEM s'utilitzen dades d'una enquesta a la població de 18 a 64 anys.

El percentatge d'homes emprenedors és més elevat que el de les dones emprenedores en totes les fases del procés, excepte en el cas de les empreses naixents (Informe GEM Catalunya 2018-2019, gràfic 5.9, pàgina 100). Cal destacar que la proporció d'homes és també més elevada en els casos d'abandonament (67%), el que pot indicar una major persistència en els projectes liderats per dones. En conjunt, el percentatge total d'homes implicats en una activitat emprenedora se situa en el 53% i el de dones en el 47%. El pes de la població emprenedora sobre el total de la població de 18 a 64 anys entre els homes és un 8,6% i la de les dones és un 7,7%. L'informe destaca que la propensió femenina a l'emprenedoria continua l'any 2018 amb una tendència creixent des del 2013.

Pel que fa a l'edat de la població emprenedora, l'informe GEM 2018-2019 destaca que la població més jove es concentra en les fases inicials del procés emprenedor, mentre que les persones de més edat es troben en fases més avançades. L'edat mitjana de les dones és superior a la dels homes únicament entre les noves emprenedores⁷ mentre els homes tenen una edat mitjana superior a les dones la resta de fases del procés emprenedor. La qual cosa indica que a Catalunya les emprenedores són de mitjana més joves que els emprenedors.

Segons el nivell d'educació⁸, el 2018 més del 90% de la població emprenedora en fase inicial té estudis secundaris o superiors i un 62% té estudis de grau o de postgrau. Pel que fa a la propensió a emprendre, aquesta ha estat durant l'última dècada més gran entre les persones amb un nivell d'educació superior (grau i postgrau). D'una altra banda, la propensió a emprendre de les

⁶ La comparació dels resultats de l'informe GEM amb les dades de la MCVL respecte la distribució de l'emprenedoria segons el nivell de renda o la situació laboral no és possible. D'altra banda, la comparació respecte els nivells d'educació és aproximada ja que les etapes no coincideixen completament.

⁷ Vegeu la taula 5.3 en la pàgina 95 de l'informe GEM 2018-2019.

⁸ Vegeu el gràfic 4.14 en la pàgina 67 de l'informe GEM 2018-2019.

persones amb un menor nivell d'estudis (primaris i secundaris) és menor i segueix una tendència descendent, especialment des del 2014 pel que fa a la població amb estudis primaris.

4 Activitat emprenedora a l'AMB i altres àmbits

En aquest capítol es descriu la situació de l'emprenedoria a l'AMB i es compara amb altres àmbits territorials com el municipi de Barcelona, la resta de l'AMB, la RMB i Catalunya. Addicionalment es posa l'atenció també en el perfil de l'emprenedor/a atenent a les seves característiques personals (edat, gènere, nacionalitat) i el sector on desenvolupa la seva activitat.

4.1 Emprenedoria a l'AMB i altres àmbits

Als municipis que formen l'AMB, l'any 2017 hi ha 64.725 persones desenvolupant una activitat emprenedora, un 38% del total de Catalunya. D'aquestes, 40.600 (el 63%) se situen en el municipi de Barcelona i només 24.125 (el 36%) corresponen a la resta de municipis de l'AMB (veure Taula 1). Un total de 39.550 emprenedors de l'AMB són homes (el 61,1%) i les 25.175 emprenedores representen el 38,9% del total, una participació femenina molt similar a que la que s'observa al conjunt de Catalunya (38,6%) però inferior a la que es dona en el municipi de Barcelona (40,5%). La distribució entre els dos grans grups d'edat mostra que el pes dels adults de 40 a 64 anys a l'AMB (53,1%) és lleugerament superior al dels joves de 18 a 39 anys (46,9%), en línia amb la distribució per edats en el conjunt de Catalunya. Al municipi de Barcelona, en canvi, el pes del col·lectiu més jove és més elevat (48%). La major part dels emprenedors i emprenedores de l'AMB tenen nacionalitat espanyola: representen gairebé 7 de cada 10 emprenedors/ores (68,7%). La participació dels estrangers més elevada es dona entre els emprenedors/ores del municipi de Barcelona (33,7%).

Taula 1. Emprenedoria a l'AMB i altres àmbits per gènere, edat i nacionalitat, 2017

	Total	Gènere		Edat		Nacionalitat	
		Dones	Homes	18-39 anys	40-64 anys	Espanyols	Estrangers
Barcelona	40.600	16.425	24.175	19.500	21.100	26.925	13.675
resta de l'AMB	24.125	8.750	15.375	10.850	13.275	17.550	6.575
AMB	64.725	25.175	39.550	30.350	34.375	44.475	20.250
resta de la RMB	14.950	5.900	9.050	6.625	8.325	12.475	2.475
RMB	79.675	31.075	48.600	36.975	42.700	56.950	22.725
Catalunya	170.050	65.625	104.425	79.700	90.350	127.675	42.375
<i>En % sobre el total</i>							
Barcelona	23,9	40,5	59,5	48,0	52,0	66,3	33,7
resta de l'AMB	14,2	36,3	63,7	45,0	55,0	72,7	27,3
AMB	38,1	38,9	61,1	46,9	53,1	68,7	31,3
resta de la RMB	8,8	39,5	60,5	44,3	55,7	83,4	16,6
RMB	46,9	39,0	61,0	46,4	53,6	71,5	28,5
Catalunya	100	38,6	61,4	46,9	53,1	75,1	24,9

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Un cop feta l'aproximació a la quantificació de la població emprenedora autònoma involucrada en activitats empresarials en fase inicial a partir de la informació de la MCVL, és possible mesurar el seu pes relatiu respecte la població adulta (18 a 64 anys), és a dir, la seva propensió a l'activitat emprenedora. La magnitud escollida per aquesta anàlisi és una taxa d'activitat emprenedora (TAE), tal com ve definida al projecte GEM (Global Entrepreneurship Monitor). Així doncs, la TAE⁹, es defineix com el percentatge de persones de 18 a 64 anys que estan engegant una empresa (emprenedors naixents) o que posseeixen un negoci que ha pagat salaris no més de 42 mesos (emprenedors nous) sobre el total de la població adulta de 18 a 64 anys.

La TAE a l'AMB l'any 2017 ha estat del 3,6%, igual que per al conjunt de Catalunya i 0,4 punts per sota de la TAE de Barcelona (vegeu la Taula 2). Per gènere, la TAE dels homes (4,4%) és superior a la de les dones (2,7%), el que, com s'ha vist anteriorment, obeeix al menor pes del col·lectiu femení sobre el total d'emprenedors. A la resta d'àmbits territorials la TAE de les dones queda també per sota de la dels homes i el diferencial entre els dos gèneres és de mitjana 1,6 punts percentuals. L'àmbit on el diferencial és més reduït és la resta de la RMB on la taxa femenina es situa en el 2,3% i la masculina en el 3,5%. Pel que fa a l'edat, la TAE de la població emprenedora més jove (18 a 39 anys) és superior a la de la població de més edat (40 a 64 anys), si bé la diferència mitjana se situa en els 0,3 punts percentuals. Per últim, cal destacar la diferència entre la TAE del col·lectiu de nacionalitat estrangera (5,5% en el cas de l'AMB) respecte el de nacionalitat espanyola (3,1% per l'AMB).

Taula 2. Taxa d'Activitat Emprenedora (TAE) a l'AMB i altres àmbits, 2017

	Total	Gènere		Edat		Nacionalitat	
		Dones	Homes	18-39 anys	40-64 anys	Espanyols	Estrangers
Barcelona	4,0	3,1	4,8	4,2	3,8	3,4	5,7
resta de l'AMB	3,1	2,2	4,0	3,2	3,0	2,7	5,1
AMB	3,6	2,7	4,4	3,8	3,4	3,1	5,5
resta de la RMB	2,9	2,3	3,5	3,0	2,9	2,9	3,5
RMB	3,4	2,7	4,2	3,6	3,3	3,0	5,2
Catalunya	3,6	2,8	4,4	3,9	3,3	3,2	5,2

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i Idescat.

⁹ Al projecte GEM la taxa d'activitat emprenedora s'anomena *Total Early-Stage Entrepreneurial Activity* (TEA).

4.2 Perfil dels emprenedors a l'AMB i altres àmbits

Aquest apartat analitza el perfil dels emprenedors/ores residents a l'AMB i altres àmbits de referència l'any 2017 segons les seves característiques personals: edat, gènere, nacionalitat i nivell d'estudis.

Distribució de l'emprenedoria per edat i gènere

La Taula 3 mostra, per l'any 2017, el nombre d'emprenedors/ores de l'AMB en grups d'edat quinquennals¹⁰ i la seva distribució per gènere. Com es pot observar, el grup més nombrós el formen els emprenedors/ores de 40 a 44 anys (20%), seguit pels del grup d'edat immediatament inferior (35 a 39 anys), amb el 17% del total. Per tant, el gruix de la població emprenedora a l'AMB té una edat entre els 35 i els 44 anys. A continuació, els grups d'edat de 30 a 34 anys, de 18 a 29 anys i de 45 a 49 anys, tenen un pes sobre el total similar, entre el 14% i el 15%. Els resultats obtinguts a partir de les dades de la MCVL semblen contradir la literatura al respecte. No obstant això, com s'ha vist en el punt 3.2, els resultats de l'informe GEM mostren que la població jove es concentra més en les fases més inicials del procés emprenedor mentre que la població de més edat predomina en les fases de consolidació. Les dades que s'utilitzen en aquesta anàlisi no diferencien fases del procés emprenedor, per tant, els resultats reflecteixen el conjunt de la població emprenedora, on possiblement hi predominen els emprenedors/ores en fases més consolidades del procés emprenedor.

Pel que fa a la distribució per edats segons el gènere, el grup més important entre les dones és el de 40 a 44 anys, amb el 20,2%, seguit del grup immediatament anterior (35 a 39 anys, 15,9%) i el grup posterior (45 a 49 anys, 15,5%). Entre els homes, la distribució per edats mostra que el grup més nombrós és també el de 40 a 44 anys, si bé amb un pes inferior que entre les dones (19,7%). A continuació, es situa el grup de 35 a 39 anys amb el 17,9%. El grup d'edat de 45 a 49 anys, que entre les dones és el tercer en importància passa a la cinquena posició entre els homes, amb el 13,1% del total.

Així doncs, el 80% de la població emprenedora té menys de 50 anys i aquest percentatge és lleugerament superior en el cas de les dones (81,2%) que dels homes (80,6%). No obstant això, el 50% de les dones emprenedores té entre 30 i 44 anys mentre que aquesta franja d'edat concentra el 53% dels homes.

¹⁰ Els emprenedors/ores més joves (18 a 29) anys es presenten en un sol grup que inclou els 11 anys.

Per a tots els grups d'edat, s'observa com el col·lectiu dels homes és el més nombrós, superant el 60% del total en gairebé totes les franges d'edat. Les úniques excepcions s'observen en els grups d'edat de 45 a 49 anys i de 50 a 54 anys, en els que les dones tenen un major pes relatiu que en els altres grups i, per tant, el pes dels homes se situa lleugerament per sota del 60% del total. Aquesta distribució és lleugerament diferent però coherent amb els resultats de l'informe GEM per l'any 2017 per Catalunya, on els homes representen el 56% del conjunt de la població emprenedora i les dones són el 44% restant. En aquest estudi, els homes representen el 61,4% i les dones el 38,6% de la població emprenedora de l'AMB (vegeu la Taula 1).

Taula 3. Emprenedors/ores de l'AMB segons el grup d'edat, 2017

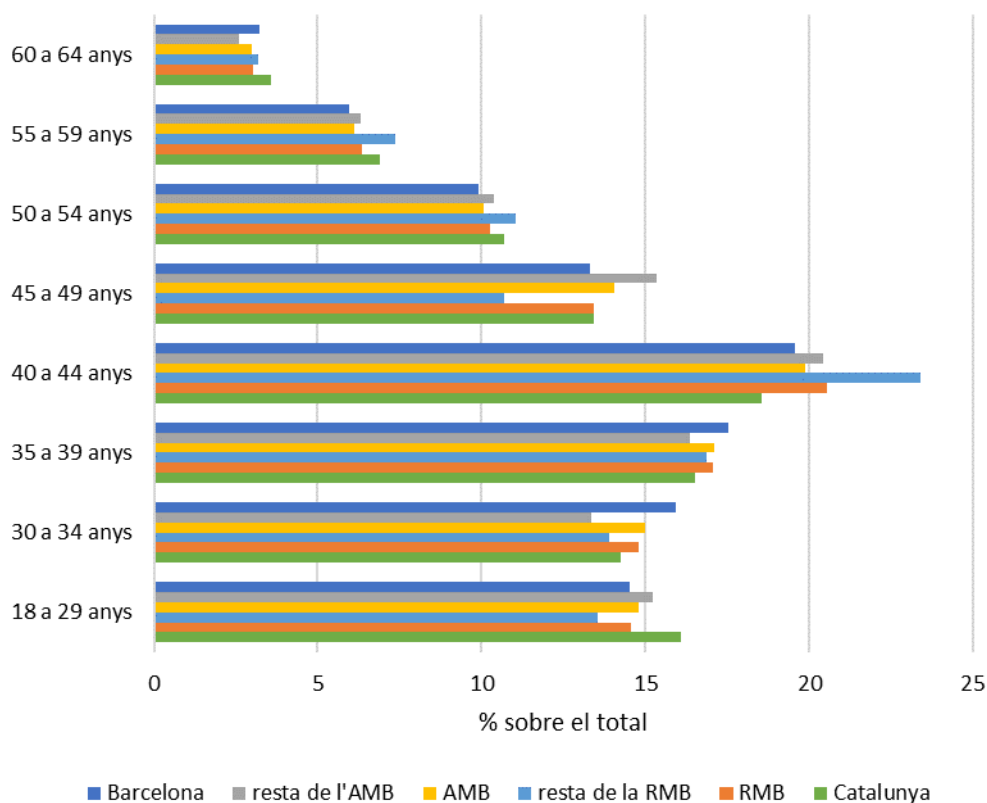
	Total	(%)	% total		% grup d'edat	
			Dones	Homes	Dones	Homes
18 a 29 anys	9.575	14,8	14,8	14,8	38,9	61,1
30 a 34 anys	9.700	15,0	14,9	15,0	38,7	61,3
35 a 39 anys	11.075	17,1	15,9	17,9	36,1	63,9
40 a 44 anys	12.875	19,9	20,2	19,7	39,4	60,6
45 a 49 anys	9.100	14,1	15,5	13,1	42,9	57,1
50 a 54 anys	6.525	10,1	10,4	9,9	40,2	59,8
55 a 59 anys	3.950	6,1	5,8	6,3	36,7	63,3
60 a 64 anys	1.925	3,0	2,6	3,2	33,8	66,2
Total	64.725	100	100	100	38,9	61,1

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

La distribució de la població emprenedora per grups d'edat entre els diferents àmbits territorials és similar, sent el grup de 40 a 44 anys el més nombrós en tots els àmbits (vegeu el Gràfic 1). En aquest sentit, destaquen els emprenedors/ores de 40 a 44 anys dels municipis de la resta de la RMB, que representen un 23,4% del total mentre els del municipi de Barcelona o del conjunt de l'AMB es situen lleugerament per sota del 20% del total. En el municipi de Barcelona, els emprenedors/ores joves de 30 a 39 anys tenen un pes relatiu superior als de la resta d'àmbits (33,5% en conjunt). Destaca també el conjunt de Catalunya, amb un pes relatiu del grup d'emprenedors/ores més joves (18 a 29 anys, 16%) i el grup d'emprenedors de més edat (60 a 64 anys, 3,6%) superior al de la resta d'àmbits.

Aquesta distribució per edats de la població emprenedora a l'AMB està en línia amb els resultats del darrer informe publicat del GEM. Segons aquests resultats, la mitjana d'edat de la població emprenedora de Catalunya es situa entre els 39 i 50 anys, amb un augment de 2 anys de mitjana respecte l'edició de l'any anterior (2016).

Gràfic 1. Emprendedors/ores segons el grup d'edat, en % sobre el total, 2017

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

La Taula 4 mostra la TAE del segment d'empresadors/ores en grups quinquennals amb detall per gènere¹¹. L'activitat emprenedora es concentra en major mesura entre els 30 i els 44 anys, amb taxes mitjanes properes al 5%, que s'acosten al 6% en el cas dels homes i al 4% en el de les dones. La població de més edat, en canvi, és menys propensa a l'emprenedoria ja que la TAE mitjana més reduïda (1,2%) correspon a la població de 60 a 64 anys, 1,8% en el cas dels homes i 0,8% per les dones.

La TAE del col·lectiu femení és inferior a la dels homes en totes les franges d'edat, amb una diferència entre els dos sexes d'1,7 punts percentuals de mitjana. El diferencial més gran en la propensió a l'emprenedoria entre homes i dones s'observa entre els adults de 30 a 44 anys i, especialment, entre els de 35 a 39 anys, on la TAE del col·lectiu masculí supera en 2,5 punts percentuals la de les dones. En termes relatius, no obstant això, la diferència més gran en la propensió a l'emprenedoria entre homes i dones se situa en la franja d'edat més avançada (60

¹¹ Els emprenedors/ores més joves (18 a 29) anys es presenten en un sol grup que inclou els 11 anys.

a 64 anys) ja que el diferencial¹² en la TAE de les dones és un 57% menor respecte la TAE dels homes.

Taula 4. TAE a l'AMB, per grups d'edat, 2017

	Total	Dones	Homes	Diferència per gènere
de 18 a 29 anys	2,6	2,0	3,2	-1,2
de 30 a 34 anys	4,8	3,7	6,0	-2,3
de 35 a 39 anys	4,7	3,4	5,9	-2,5
de 40 a 44 anys	5,3	4,2	6,3	-2,1
de 45 a 49 anys	4,1	3,5	4,7	-1,2
de 50 a 54 anys	3,2	2,5	4,0	-1,5
de 55 a 59 anys	2,2	1,5	3,0	-1,5
de 60 a 64 anys	1,2	0,8	1,8	-1,0
Total	3,6	2,7	4,4	-1,7

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

Distribució de l'emprenedoria per nacionalitat

Pel que fa a la nacionalitat dels emprenedors/ores, la Taula 5 mostra com poc més de 3 de cada 10 són estrangers (31,3%) i predominen els de la resta del món (20,4%) per sobre dels de nacionalitat europea (10,9%). Entre les dones, el pes de l'emprenedoria estrangera és del 30% mentre entre els homes el pes augmenta fins el 32,1%.

També entre el col·lectiu estranger, la participació dels homes supera la de les dones. Entre els europeus (sense Espanya) les dones representen el 37,7% del total, un pes inferior de les dones emprenedores de nacionalitat espanyola (39,6%). Entre els estrangers de la resta del món les dones representen el 37,1% del total.

Taula 5. Emprenedors/ores de l'AMB segons nacionalitat, 2017

	Total	(%)	% per gènere		% per nacionalitat	
			Dones	Homes	Dones	Homes
Espanya	44.475	68,7	70,0	67,9	39,6	60,4
Estranger	20.250	31,3	30,0	32,1	37,3	62,7
<i>Europa (sense Espanya)</i>	<i>7.025</i>	<i>10,9</i>	<i>10,5</i>	<i>11,1</i>	<i>37,7</i>	<i>62,3</i>
<i>Resta del món</i>	<i>13.225</i>	<i>20,4</i>	<i>19,5</i>	<i>21,0</i>	<i>37,1</i>	<i>62,9</i>
Total	64.725	100	100	100	38,9	61,1

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

¹² El diferencial en la propensió a l'emprenedoria entre homes i dones es calcula com a diferència entre la TAE d'homes i dones, expressada en % de la TAE dels homes.

A la Taula 6 es presenten les TAE segons nacionalitat a l'AMB, per gènere. Si bé el nombre d'emprenedors/ores amb nacionalitat espanyola supera de llarg els de nacionalitat estrangera, la propensió a l'emprenedoria d'aquests, és a dir la TAE de la població estrangera, és més elevada. Les taxes més elevades les registra el col·lectiu d'emprenedors/ores estrangers europeus amb un 5,8% de mitjana, que assoleix el 7,4% entre els homes. Les taxes mitjanes dels estrangers de la resta del món són més reduïdes que les dels europeus, però també superen les TAE dels emprenedors/ores de nacionalitat espanyola, tant les dels homes com les de les dones.

La TAE dels homes és superior a la de les dones tant entre els emprenedors estrangers com entre els espanyols, si bé aquests presenten el diferencial més petit entre ambdós gèneres. La TAE del col·lectiu d'homes de la resta del món és 2,5 punts superior a la TAE de les dones. La diferència més elevada es presenta entre els emprenedors europeus, amb una TAE dels homes 3,1 punts superior a la de les dones (4,3%).

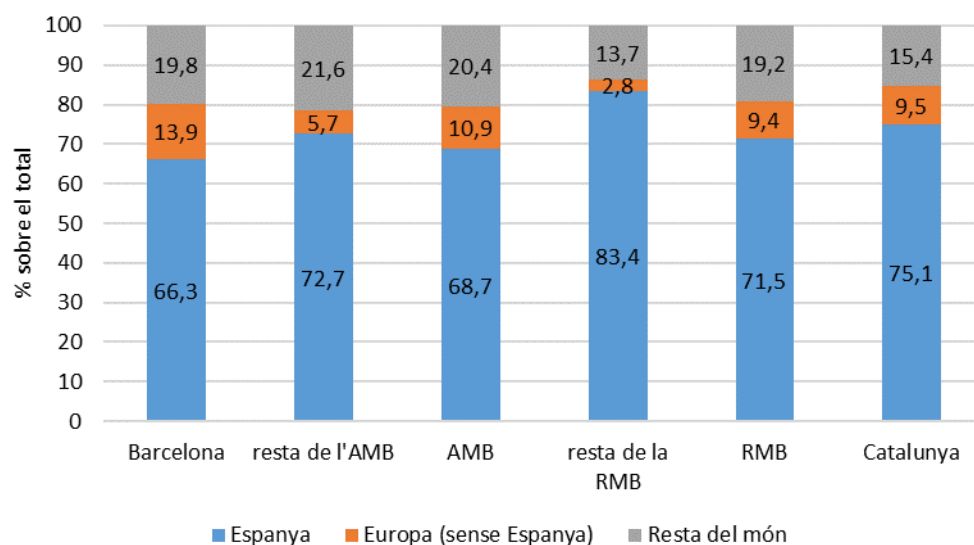
Taula 6. TAE a l'AMB segons nacionalitat, 2017

	Total	Dones	Homes	Diferència per gènere
Espanya	3,1	2,4	3,8	-1,4
Europa (sense Espanya)	5,8	4,3	7,4	-3,1
Resta món	5,4	4,1	6,6	-2,5
Total	3,6	2,7	4,4	-1,7

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

El pes dels emprenedors/ores estrangers en els altres àmbits de referència és inferior al 30% del total excepte al municipi de Barcelona, que sembla atreure més estrangers emprenedors, on representen el 34% (vegeu el Gràfic 2). En els municipis de la resta de la RMB és on el pes dels emprenedors/ores estrangers és més reduït ja que representen un 17% del total. En aquests àmbits, els estrangers de la resta del món que desenvolupen una activitat emprenedora són majoria respecte els de la resta d'Europa (sense Espanya).

Gràfic 2. Emprenedors/ores de l'AMB i altres àmbits per nacionalitat, en % sobre el total, 2017

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

La TAE de la població emprenedora de nacionalitat estrangera és superior a la de nacionalitat espanyola i a la mitjana en tots els àmbits territorials analitzats (vegeu la Taula 7). La TAE més elevada per la població estrangera correspon al municipi de Barcelona (5,7%), coincidint amb el major nombre d'emprenedors/ores de nacionalitat estrangera en aquest municipi. En canvi, la TAE més reduïda per al col·lectiu estranger (3,5%), així com la menor diferència entre les TAE de la població estrangera i espanyola (0,6 punts percentuals), correspon als municipis de la resta de la RMB. A l'AMB és on la diferència entre la TAE de la població estrangera i espanyola són més diferents (2,4 punts percentuals).

Taula 7. TAE a l'AMB i altres àmbits per nacionalitat, 2017

	Barcelona	resta de l'AMB	AMB	resta de la RMB	RMB	Catalunya
Espanya	3,4	2,7	3,1	2,9	3,0	3,2
Estrangers	5,7	5,1	5,5	3,5	5,2	5,2
Total	4,0	3,1	3,6	2,9	3,4	3,6

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

Distribució de l'emprenedoria per nivell de formació¹³

La major part dels emprenedors/ores (61% del total) compten amb el títol de Batxillerat, equivalent o titulacions superiors, mentre que els emprenedors/ores amb un menor nivell

¹³ Degut a la manca de disponibilitat de les dades no és possible calcular la TAE per formació ja que no es disposa d'informació sobre la població de 18 a 64 anys per nivell d'estudis.

formatiu (fins a Graduat Escolar o equivalent) representen el 34% (vegeu la Taula 8). El pes de les dones és inferior al dels homes en ambdós col·lectius, si bé, contràriament al que s'observa entre els emprenedors homes, la participació de les dones amb una titulació superior és més alta (43%) que la de les que tenen un menor nivell educatiu (34%). Això pot ser degut al fet que les dones emprenedores amb un nivell de formació superior representen el 67,7% del total mentre en el cas dels homes, els que tenen un nivell educatiu de Batxillerat, equivalent o superior són el 56,8%.

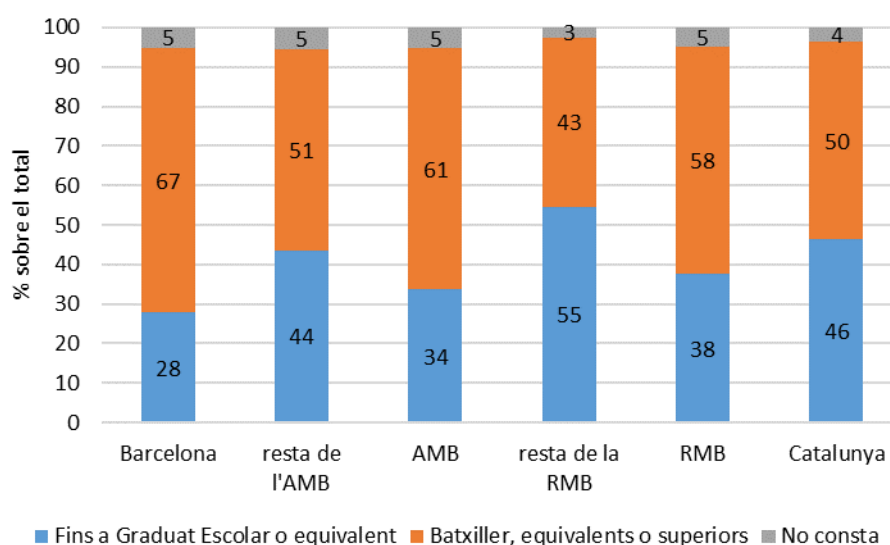
Taula 8. Emprenedors/ores de l'AMB segons el nivell d'estudis, 2017

	Total	%	% per gènere		% per nivell d'estudis	
			Dones	Homes	Dones	Homes
Fins a Graduat Escolar o equivalent	21.825	33,7	29,4	36,5	33,9	66,1
Batxiller, equivalents o superiors	39.500	61,0	67,7	56,8	43,2	56,8
No consta	3.400	5,3	2,9	6,8	21,3	78,7
Total	64.725	100	100	100	38,9	61,1

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Pel que fa al nivell educatiu mitjà dels emprenedors/ores en la resta d'àmbits, més del 50% compta amb una titulació de Batxiller, equivalent o superior a excepció dels emprenedors/ores de la resta de la RMB, on aquests representen el 44% del total (vegeu el Gràfic 3). Per contra, al municipi de Barcelona és on els emprenedors/ores amb un nivell formatiu més elevat tenen un major pes relatiu (67%). D'una altra banda, en la resta de l'AMB i en el conjunt de Catalunya el pes d'ambdós col·lectius es troba relativament equilibrat.

Gràfic 3. Emprenedors/ores segons el nivell d'estudis, en % sobre el total, 2017

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

La desagregació per gèneres mostra com, en general, les dones emprenedores tenen un major nivell formatiu que els homes emprenedors en tots els àmbits analitzats (vegeu la Taula 9). El municipi de Barcelona és el que concentra un major percentatge de dones amb nivells d'educació superior (74,1%), seguit de l'AMB (67,7%) i la RMB (64,6%). En aquests mateixos àmbits, el pes dels homes emprenedors amb nivells formatius superiors és més baix. Així, a Barcelona, els homes amb una titulació de Batxiller, equivalent o superior són el 62,3%, a l'AMB el 56,8% i a la RMB el 53,1%. Tanmateix, els àmbits on la diferència en nivells d'educació d'homes i dones és més important són la resta de la RMB i Catalunya. En aquests àmbits, les dones amb nivells formatius superiors representen el 51,3% i el 58,4%, respectivament, mentre el percentatge d'homes amb aquest nivell formatiu és el 37,3% i 44,8%, respectivament.

Taula 9. Distribució de la població emprenedora segons nivell d'estudis, per gènere, en % sobre el total, 2017

Dones	Barcelona	resta AMB	AMB	resta RMB	RMB	Catalunya
Fins a Graduat Escolar o equivalent	22,8	41,7	29,4	47,0	32,7	39,4
Batxiller, equivalents o superiors	74,1	55,7	67,7	51,3	64,6	58,4
No consta	3,0	2,6	2,9	1,7	2,7	2,2
Total	100	100	100	100	100	100

Homes	Barcelona	resta AMB	AMB	resta RMB	RMB	Catalunya
Fins a Graduat Escolar o equivalent	31,2	44,7	36,5	59,7	40,8	50,8
Batxiller, equivalents o superiors	62,3	48,1	56,8	37,3	53,1	44,8
No consta	6,5	7,2	6,8	3,0	6,1	4,4
Total	100	100	100	100	100	100

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

4.3 Emprenedoria per sector d'activitat

En general, l'emprenedoria mostra pautes similars en tots els països de l'OCDE i s'ha mantingut estable al llarg del temps. Les noves empreses (sovint pimes) operen típicament en sectors de serveis amb menors costos d'entrada i necessitats de recursos, especialment comerç i construcció. En els sectors industrials l'emprenedoria és menys freqüent, especialment en aquells que requereixen grans inversions de capital o de coneixement. No obstant això, alguns serveis intensius en coneixement poden estar dominats per petites empreses emprenedores: la publicitat, la investigació de mercats i altres activitats professionals, científiques i tècniques, així com serveis legals, comptables i de gestió (OECD, 2019).

La Taula 10 mostra la distribució del nombre d'emprenedors/ores per sector d'activitat i amb detall per gènere. Per tal de mantenir la representativitat de les dades, els sectors econòmics (CCAIE-2009) es presenten agregats en sis grans grups d'activitat: *Indústria i Construcció; Comerç; Transport i Hostaleria; Informació, Financeres i Immobiliàries; Activitats Professionals, Tècniques i Administratives i Educació, Sanitat, Serveis Socials i Personals*.

Taula 10. Emprenedors/ores de l'AMB segons sector d'activitat i gènere, 2017

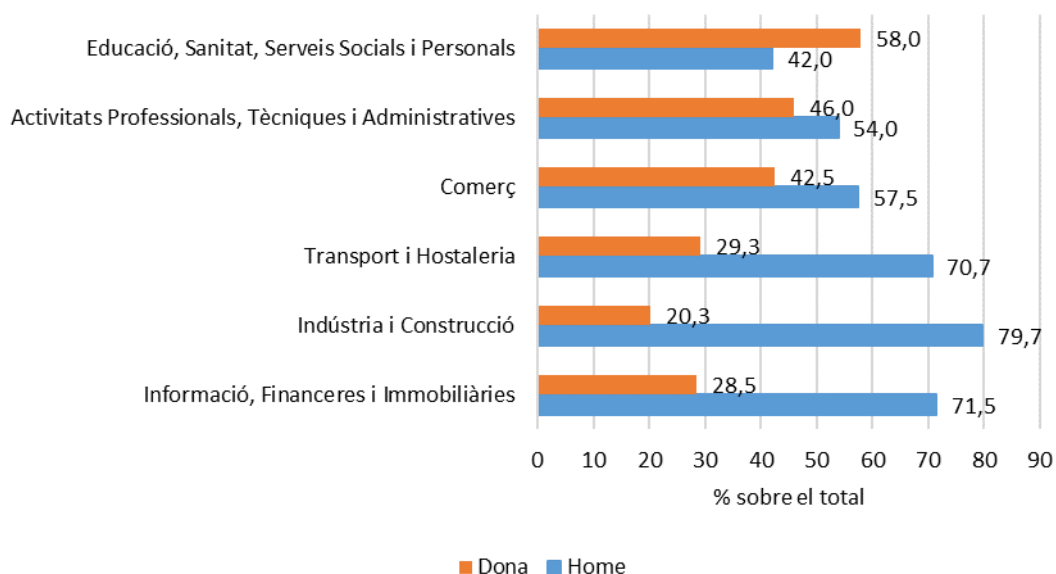
	Total	(%)	Dona	(%)	Home	(%)
Indústria i Construcció	9.375	14,5	1.900	20,3	7.475	79,7
Comerç	12.875	19,9	5.475	42,5	7.400	57,5
Transport i Hostaleria	12.900	19,9	3.775	29,3	9.125	70,7
Informació, Financeres i Immobiliàries	5.000	7,7	1.425	28,5	3.575	71,5
Activitats Professionals, Tècniques i Administratives	13.525	20,9	6.225	46,0	7.300	54,0
Educació, Sanitat, Serveis Socials i Personals	11.000	17,0	6.375	58,0	4.625	42,0
No consta	50	0,1	0	0,0	50	100,0
Total	64.725,0	100,0	25.175	38,9	39.550	61,1

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

De forma coherent amb l'estructura del teixit productiu de l'AMB i al conjunt de Catalunya, caracteritzada pel protagonisme del sector serveis, la major part dels emprenedors/ores autònoms residents a l'AMB desenvolupen la seva activitat al terciari (85,4%), sent els sectors del *Comerç*, el *Transport i Hostaleria* (ambdós 20%) i el de l'*Educació, Sanitat, Serveis Socials i Personals* (17%) els més rellevants.

Pel que fa a la distribució per gènere, s'observa una certa especialització per sectors. Les dones són majoria en els sectors de l'*Educació, Sanitat, Serveis Socials i Personals*, amb el 58% del total, mentre que els homes són majoria en la resta de sectors (vegeu el Gràfic 4). Els homes representen gairebé el 80% dels emprenedors en el sector *Indústria i Construcció* i arriben al 72% en el sector *Informació, Financeres i Immobiliàries* i al 71% en el sector *Transport i Hostaleria*. En menor mesura però superant el 50% es situa el sector *Comerç*, on els homes són el 57% del total i les *Activitats Professionals, Tècniques i Administratives*, on representen el 54%.

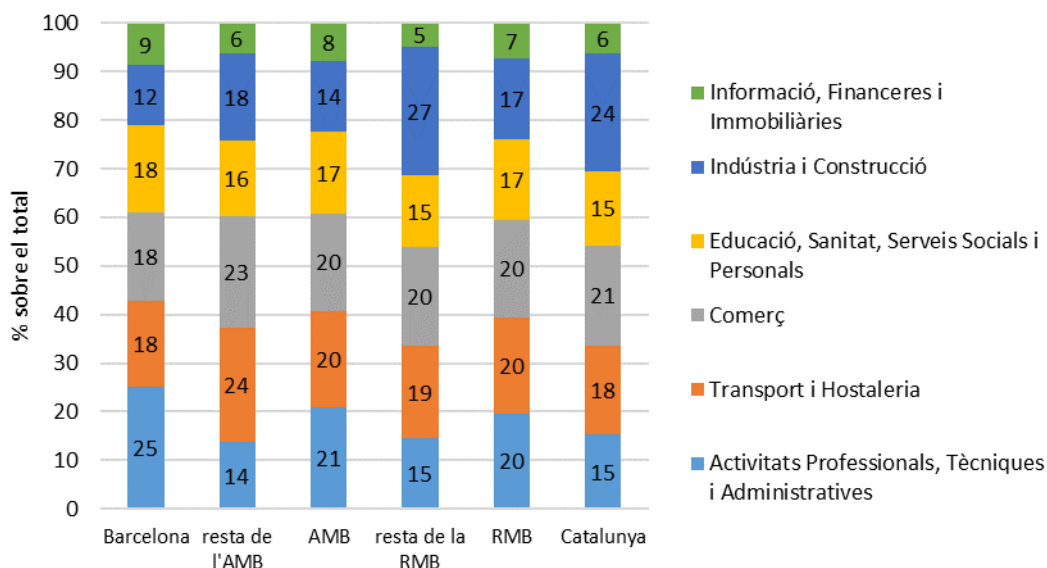
Gràfic 4. Emprenedors/ores de l'AMB per sector d'activitat i gènere, % sobre el total, 2017

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

La distribució del nombre d'emprenedors per sectors d'activitat econòmica en la resta d'àmbits és similar a la de l'AMB i no s'observen diferències rellevants llevat que a la resta de la RMB el pes dels emprenedors en els sectors *Indústria i Construcció* és més elevat (vegeu el Gràfic 5). Per altra banda, destaca el pes del sector del *Transport i l'Hostaleria* en la resta de l'AMB, amb el 24% del total i el del *Comerç* amb el 23%.

Gràfic 5. Emprenedors/ores de l'AMB i altres àmbits per sector d'activitat, en % sobre el total, 2017

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Si bé el pes de les dones és inferior al dels homes sobre el total de la població emprenedora en gairebé tots els sectors, la distribució per sector d'activitat entre els dos gèneres és clarament diferent. Com es pot veure en la Taula 11, el percentatge d'homes en el sector *Indústria i Construcció* és aproximadament 2,5 vegades el pes de les dones en aquest mateix sector en tots els àmbits. En aquest sentit, destaca la resta de la RMB, on el sector esmentat es troba fortament masculinitzat ja que acumula el 35,4% dels homes i només el 13,1% de les dones. Altres sectors que es troben masculinitzats, si bé en menor mesura, són: *Transport i Hostaleria* i *Informació, Financeres i Immobiliàries*. En ambdós sectors, el municipi de Barcelona és on el percentatge d'homes supera més àmpliament el percentatge de dones.

Taula 11. Distribució de la població emprenedora segons sector d'activitat, per gènere, en % sobre el total, 2017

Dones	Barcelona	resta AMB	AMB	resta RMB	RMB	Catalunya
Indústria i Construcció	6,5	9,4	7,5	13,1	8,6	13,1
Comerç	18,6	27,7	21,7	26,7	22,7	23,5
Transport i Hostaleria	12,9	18,9	15,0	16,9	15,4	16,2
Informació, Financeres i Immobiliàries.	6,1	4,9	5,7	4,2	5,4	5,2
Activ. Professionals, Tècniques i Admin.	29,8	15,1	24,7	16,1	23,1	18,5
Educació, Sanitat, S. Socials i Personals	26,0	24,0	25,3	22,9	24,9	23,5
No consta	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Total	100	100	100	100	100	100

Homes	Barcelona	resta AMB	AMB	resta RMB	RMB	Catalunya
Indústria i Construcció	16,3	22,9	18,9	35,4	22,0	31,1
Comerç	17,8	20,2	18,7	16,3	18,3	18,6
Transport i Hostaleria	21,0	26,3	23,1	20,2	22,5	19,6
Informació, Financeres i Immobiliàries	10,4	6,8	9,0	5,0	8,3	6,8
Activ. Professionals, Tècniques i Admin	22,0	12,8	18,5	13,5	17,5	13,5
Educació, Sanitat, S. Socials i Personals	12,3	10,7	11,7	9,4	11,3	10,2
No consta	0,1	0,2	0,1	0,3	0,2	0,1
Total	100	100	100	100	100	100

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

D'una altra banda, el sector *Educació, Sanitat, Serveis Socials i Personals* és un sector fortament feminitzat, doncs el percentatge de dones emprenedores supera de mitjana en 2,2 vegades el pes dels homes emprenedors en aquest sector. Cal destacar, també aquí, la resta de la RMB, on el sector acumula el 22,9% de les dones i només el 9,4% dels homes. No obstant això, l'àmbit on

el sector esmentat acumula un major pes entre les dones és el municipi de Barcelona (26%). Finalment, en els sectors de les *Activitats Professionals, Tècniques i Administratives* i el sector *Comerç*, tot i que el nombre de dones és inferior al dels homes, el percentatge de les dones en aquests sectors sobre el total de dones emprenedores és superior al dels homes en una proporció 1,3 de mitjana.

5 Evolució de l'activitat emprenedora a l'AMB i altres àmbits

En aquest capítol s'ofereix una visió de l'evolució de l'emprenedoria a l'AMB, la RMB i Catalunya durant el període 2010-2017 i es posa l'atenció en l'evolució de la població emprenedora atenent a diverses característiques personals i sectorials

5.1 Evolució de l'emprenedoria a l'AMB i altres àmbits

Entre 2010 i 2017 l'activitat emprenedora presenta una evolució creixent a l'AMB i al conjunt de Catalunya. L'increment, no obstant això, ha estat desigual segons els àmbits territorials. Així doncs, al conjunt de l'AMB l'activitat emprenedora ha augmentat de 47.700 a 64.725 persones, que en termes anuals representa una taxa de creixement del 4,5%, mentre en el conjunt de Catalunya l'increment se situa en un 1,6% anual, passant de 151.925 a 170.050 persones.

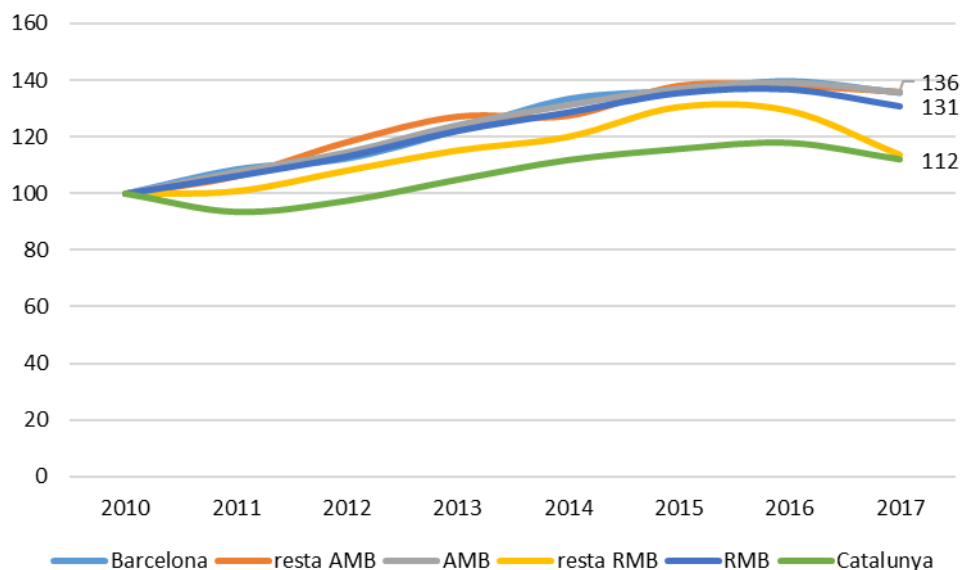
Taula 12. Emprenedoria a l'AMB i altres àmbits, 2010-2017

	2010	2017	Taxa creixement anual (%)
Barcelona	29.950	40.600	4,4
resta de l'AMB	17.750	24.125	4,5
AMB	47.700	64.725	4,5
resta de la RMB	13.150	14.950	1,8
RMB	60.850	79.675	3,9
Catalunya	151.925	170.050	1,6

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Com es pot observar en el gràfic següent, mentre l'increment en el nombre d'emprenedors/ores al conjunt de l'AMB i al municipi de Barcelona ha estat constant durant tot el període, en el conjunt de Catalunya (any 2011) i en els municipis de la resta de l'AMB (any 2014) s'han produït alguns descensos. De manera que l'increment del període 2010-2017 en aquests dos àmbits ha estat més moderat (13,7% i 11,9%, respectivament). L'any 2017 s'observa una caiguda significativa en l'emprenedoria als municipis de la resta de la RMB i també lleugeres caigudes en els altres àmbits analitzats.

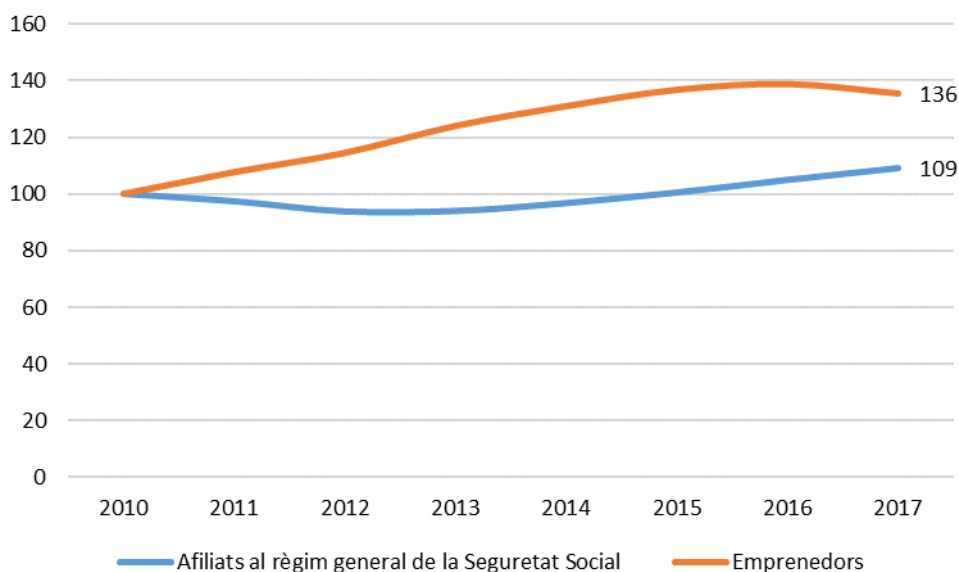
Gràfic 6. Evolució de l'emprenedoria a l'AMB i altres àmbits, 2010-2017

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

En la literatura sobre emprenedoria s'ha relacionat l'evolució de l'emprenedoria amb el cicle econòmic. Així, al conjunt d'Espanya, "l'augment de l'autoocupació (empresaris, però en especial, autònoms i professionals) ha presentat des dels anys vuitanta un perfil clarament contra cíclic, de forma que aquestes ocupacions tendeixen a augmentar quan el cicle econòmic destrueix ocupació i, per el contrari, es redueixen quan és expansiu" (Oliver 2005). Les empreses, per tant, "tendeixen a expulsar ocupació assalariada en les fases de crisi, que més tard és contractada en forma d'altres figures d'autoocupació. I el contrari succeeix en les fases d'expansió" (Oliver 2005). Per contrastar si aquesta relació s'ha donat en els anys més recents, en el Gràfic 7 es mostra l'evolució en l'ocupació dels emprenedors/ores i en el nombre d'afiliats/ades al règim general de la Seguretat Social durant el mateix període (2010-2017). Com es pot observar, l'evolució en ambdues sèries ha estat invers. Aquest "efecte mirall" estaria reflectint que a l'AMB, la RMB i al conjunt de Catalunya, com a Espanya, l'emprenedoria continuaria mostrant un comportament contra cíclic.

Gràfic 7. Evolució del nombre d'afiliats al règim general de la Seguretat Social i dels emprenedors en l'AMB*, índex 2010=100, 2010-2017

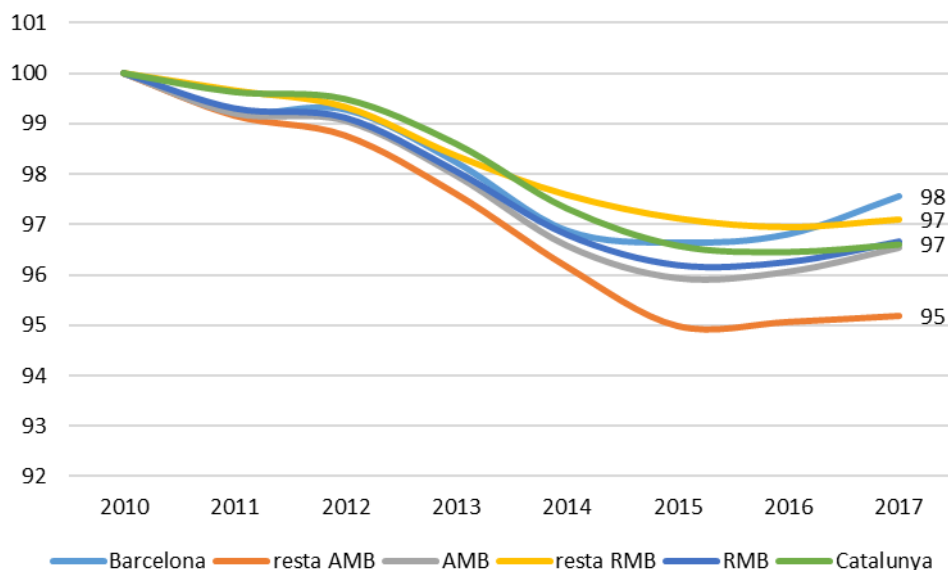

*Inclou els 14 municipis de més de 40.000 habitants, que representen un 80% dels treballadors/ores de l'AMB.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i del Ministerio de Empleo y Seguridad Social.

D'altra banda, l'evolució creixent de l'emprenedoria contrasta amb l'evolució del grup de població de referència, és a dir, la població de 18 a 64 anys, que ha sigut descendent durant gairebé tot el període. Com es pot veure en el Gràfic 8, la població en edat de treballar ha disminuït des del 2010 en tots els àmbits d'anàlisi si bé la disminució ha estat més intensa en alguns àmbits que d'altres. A partir del 2015 s'observa una certa estabilització i en alguns casos un lleuger creixement, sense arribar a recuperar els nivells de població assolits en 2010. Els municipis de la resta de l'AMB són on la població de 18 a 64 anys disminueix amb major intensitat mentre en els de la resta de la RMB és on s'observa una menor caiguda. Finalment, cal destacar el municipi de Barcelona com l'àmbit que registra una major intensitat en el creixement de la població durant el darrer any del període.

Gràfic 8. Evolució de la població de 18 a 64 anys a l'AMB i altres àmbits, 2010-2017

Font: IERMB a partir de l'Idescat.

Per tant, si la població emprenedora augmenta i la població de referència disminueix, és d'esperar que la TAE evolucioni a l'alça, com així ha succeït al llarg del període 2010-2017, tant a Barcelona, com a l'AMB i en menor mesura a Catalunya. A Barcelona és on més ha augmentat la TAE, concretament 1,2 punts percentuals des del 2,8% el 2010 fins el 4% el 2017 (creixement del 5,2%). A l'AMB la TAE ha augmentat un punt percentual fins el 3,6%. Aquest augment en les taxes d'activitat emprenedora es deu en gran mesura per l'augment en el nombre d'emprenedors (36%) i en menor mesura, per la disminució de la població.

Taula 13. Evolució de la TAE a l'AMB i altres àmbits, 2010-2017

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Creix. (en %)
Barcelona	2,8	3,1	3,2	3,5	3,9	4,0	4,1	4,0	5,2
resta AMB	2,3	2,3	2,6	2,8	2,9	3,2	3,2	3,1	4,4
AMB	2,6	2,8	2,9	3,2	3,5	3,6	3,7	3,6	4,8
resta RMB	2,5	2,5	2,7	2,9	3,1	3,4	3,3	2,9	2,1
RMB	2,6	2,7	2,9	3,2	3,4	3,6	3,6	3,4	3,9
Catalunya	3,1	2,9	3,0	3,3	3,5	3,7	3,8	3,6	2,2

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

L'increment de la TAE al municipi de Barcelona durant el període 2010-2017 ha estat superior al de la resta d'àmbits. Pel conjunt de Catalunya, la TAE partia del nivell més elevat el 2010 però l'any 2011 es produeix un retrocés que la situa per sota del municipi de Barcelona i lleugerament per sobre de la TAE de l'AMB. Durant la resta del període l'evolució de la TAE de Catalunya i l'AMB segueixen una evolució similar i el 2017 es situen únicament a 0,1 punts de distància.

5.2 Evolució de l'emprenedoria segons el perfil dels emprenedors/ores

Evolució de l'emprenedoria per gènere

La desagregació per gènere mostra una evolució creixent en el nombre d'emprenedores entre 2010 i 2017 especialment en el municipi de Barcelona (creixement anual del 3,6%) i també al conjunt de l'AMB (3,5%) i de la RMB (3,1%). No obstant això, l'augment de les dones emprenedores ha estat superat pel creixement de col·lectiu d'homes, que se situa en un creixement anual del 5,1% en el conjunt de l'AMB i la resta de l'AMB, del 5% en el municipi de Barcelona i del 4,5% a la RMB. A Catalunya, si bé amb ritmes menys intensos, la taxa de creixement anual del nombre d'homes emprenedors (2,1%) més que duplica la de les dones (0,9%). Per tant, l'emprenedoria femenina augmenta però menys que la masculina, de manera que la diferència entre ambdós gèneres s'eixampla.

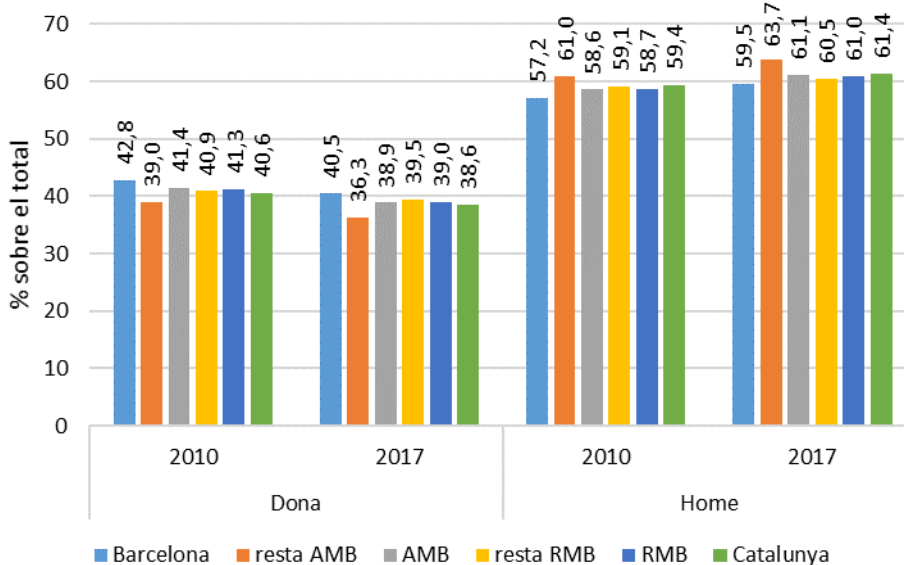
Taula 14. Emprenedoria a l'AMB i altres àmbits per gènere, 2010-2017

	Dones			Homes		
	2010	2017	Creixement (en %)	2010	2017	Creixement (en %)
Barcelona	12.819	16.425	3,6	17.131	24.175	5,0
resta de l'AMB	6.925	8.750	3,4	10.825	15.375	5,1
AMB	19.748	25.175	3,5	27.952	39.550	5,1
resta de la RMB	5.375	5.900	1,3	7.775	9.050	2,2
RMB	25.125	31.075	3,1	35.725	48.600	4,5
Catalunya	61.682	65.625	0,9	90.243	104.425	2,1

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

La major intensitat en la trajectòria a l'alça del nombre d'emprenedors durant el període analitzat ha fet que el pes relatiu de les dones, que anteriorment ja era inferior al dels homes, hagi disminuït el 2017, en tots els àmbits analitzats. L'àmbit on s'observa una major reducció en el pes del col·lectiu femení és la resta de l'AMB, que passa del 39% al 36,3%. La resta de la RMB, en canvi és l'àmbit on menys ha disminuït el pes del col·lectiu femení, del 40,9% al 39,5%. El municipi de Barcelona és l'àmbit on es manté més alt el pes de les dones sobre el total amb el 40,5%, si bé l'any 2010 era el 42,8%.

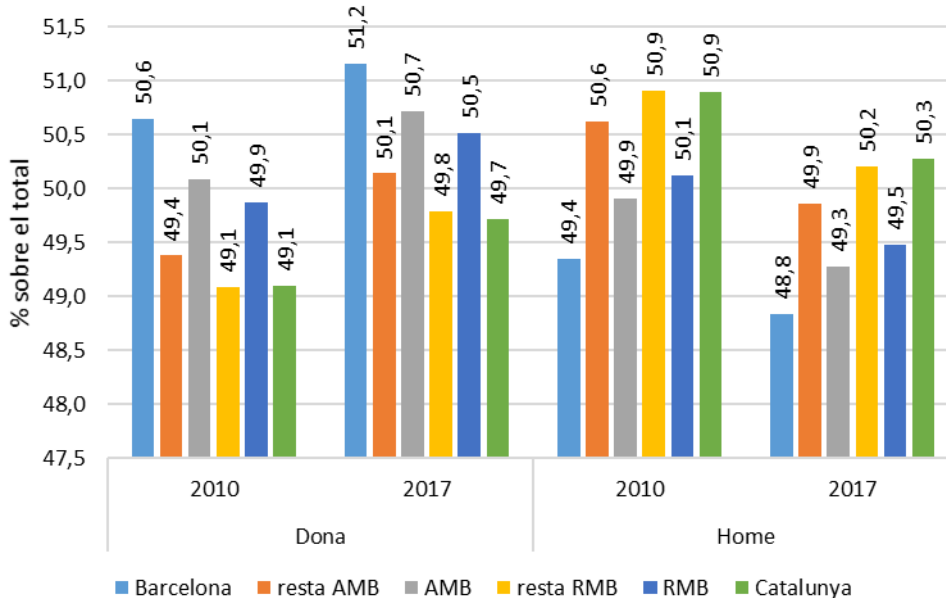
Gràfic 9. Emprenedoria a l'AMB i altres àmbits, per gènere, 2010-2017

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Paral·lelament, el conjunt de població de 18 a 64 anys ha disminuït de mitjana un 3% però aquesta disminució no ha estat uniforme, sinó que la població masculina ha disminuït en major proporció que la femenina. Com a resultat, el pes de les dones dins el conjunt de població de 18 a 64 anys ha augmentat entre els anys 2010 i 2017 (vegeu el Gràfic 10). Les dones són majoria al municipi de Barcelona, on representen el 51,2%, així com a la resta de l'AMB (50,1%), l'AMB (50,7%) i la RMB (50,5%). Als altres àmbits, si bé les dones no superen el 50% l'any 2017, han augmentat el seu pes relatiu respecte l'any 2010.

Gràfic 10. Evolució de la població de 18 a 64 anys per gènere, 2010-2017

Font: IERMB a partir d'Idescat.

El major creixement de l'emprenedoria entre els homes, per una banda, i la menor disminució de la població femenina, per una altra banda s'ha traduït en un creixement desigual de la TAE per gèneres de manera que aquesta ha augmentat més en el cas dels homes, i és aproximadament uns 15 punts percentuals de mitjana superior a la de les dones (vegeu la Taula 15).

La resta de l'AMB és on més ha augmentat la TAE entre 2010 i 2017, una taxa de creixement anual del 6,1% entre el col·lectiu masculí i del 3,9% entre les dones. A continuació, al conjunt de l'AMB la taxa ha augmentat un 5,8% entre els homes i un 3,9% entre les dones. Al municipi de Barcelona la TAE ha augmentat un 5,6% anual entre els homes i un 3,8% entre les dones. Al conjunt de Catalunya és on menys ha augmentat la taxa, un 2,8% anual entre els homes i un 1,2% anual entre les dones.

Taula 15. Evolució de la Taxa d'Activitat Emprenedora per gènere, 2010-2017

	Dones			Homes		
	2010	2017	Creixement (en %)	2010	2017	Creixement (en %)
Barcelona	2,4	3,1	3,8	3,3	4,8	5,6
resta de l'AMB	1,7	2,2	3,9	2,6	4,0	6,1
AMB	2,1	2,7	3,9	3,0	4,4	5,8
resta de la RMB	2,1	2,3	1,6	2,9	3,5	2,8
RMB	2,1	2,7	3,4	3,0	4,2	5,2
Catalunya	2,6	2,8	1,2	3,6	4,4	2,8

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

Evolució de l'emprenedoria per edat

Per tal de facilitar l'anàlisi de l'evolució de l'emprenedoria per edat s'han agrupat els emprenedors/ores en dos grans grups, de 18 a 39 anys i de 40 a 64 anys. Respecte l'edat mitjana dels emprenedors/ores, entre els anys 2010 i 2017 augmenta principalment el col·lectiu d'emprenedors/es adults de 40 a 64 anys, amb taxes de creixement anual que arriben al 8,8% en la resta de l'AMB, si bé al conjunt de Catalunya l'increment és més moderat (3,4%) (vegeu la Taula 16). Pel que fa als emprenedors/ores més joves (18 a 39 anys), l'evolució és desigual sent negativa en els municipis de la resta de la RMB (variació anual del -2,4%) i en el conjunt de Catalunya (-0,2%) i positiva a la resta d'àmbits.

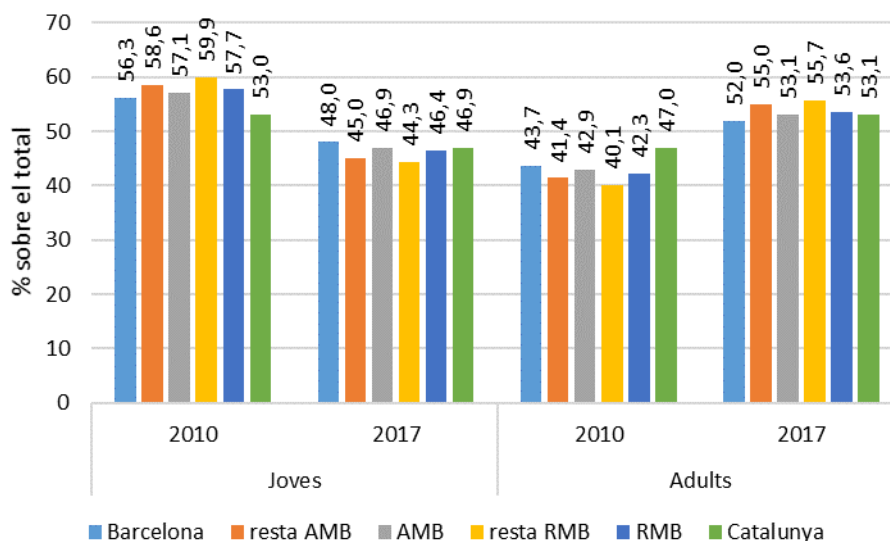
Taula 16. Evolució de l'emprenedoria a l'AMB i altres àmbits per grans grups d'edat, 2010-2017

	18-39 anys			40-64 anys		
	2010	2017	Creixement (en %)	2010	2017	Creixement (en %)
Barcelona	16.850	19.500	2,1	13.100	21.100	7,0
resta de l'AMB	10.400	10.850	0,6	7.350	13.275	8,8
AMB	27.250	30.350	1,6	20.450	34.375	7,7
resta de la RMB	7.875	6.625	-2,4	5.275	8.325	6,7
RMB	35.125	36.975	0,7	25.725	42.700	7,5
Catalunya	80.575	79.700	-0,2	71.350	90.350	3,4

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

El major ritme de creixement dels emprenedors/ores adults (de 40 a 64 anys) durant el període analitzat ha fet que aquest grup d'edat guanyi pes relatiu fins a superar el 50% del total en tots els àmbits el 2017, en detriment dels emprenedors/ores més joves (de 18 a 39 anys), que redueixen substancialment la seva participació (Gràfic 11). Al conjunt de Catalunya i al municipi de Barcelona és on el creixement del pes relatiu de la població de més edat és menor (6 i 8 punts percentuals, respectivament) ja que es tracta dels àmbits on la població de 40 a 64 anys registrava un major pes relatiu l'any 2010. En canvi, a la resta de la RMB és on més ha augmentat el pes relatiu d'aquest col·lectiu (16 punts percentuals).

Gràfic 11. Evolució de l'emprenedoria a l'AMB i altres àmbits per grups d'edat, 2010-2017

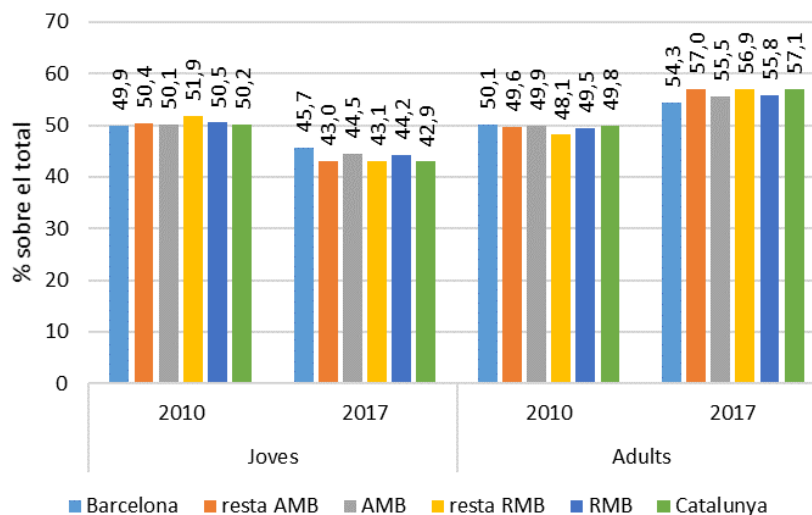

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Aquesta evolució no és exclusiva de la població emprenedora si no que la mateixa tendència s'observa també entre el conjunt de població de 18 a 64 anys. És a dir, entre 2010 i 2017 la població més jove (de 18 a 39 anys) disminueix mentre la població més adulta (de 40 a 64 anys) augmenta. Aquesta evolució desigual fa que el pes de la població jove disminueixi sobre el total

mentre el pes de la població de més edat augmenti fins a superar el 50% en tots els àmbits analitzats (Gràfic 12).

Gràfic 12. Evolució de la població de 18 a 64 anys per grups d'edat, 2010-2017

Font: IERMB a partir d'Idescat.

Com a resultat d'aquestes tendències (augment en el nombre d'emprenedors/ores i disminució de la població de referència), la Taxa d'Activitat Emprenedora ha augmentat en els dos grups d'edat, però més intensament en el cas de la població de 40 a 64 anys (vegeu la Taula 17). Tot i aquest major creixement, la TAE de la població de més edat, que partia de nivells més baixos, continua situant-se en nivells inferiors als de la població emprenedora més jove.

Entre el col·lectiu jove, l'àmbit on més ha augmentat la TAE és el municipi de Barcelona, amb una taxa de creixement del 3,8% que situa la TAE en el 2,1%. La resta de la RMB és on menys ha augmentat (0,6% anual) i es situa en el valor més baix (1,5%). Entre el col·lectiu de més edat on més ha augmentat la TAE és a la resta de l'AMB (6,8%) si bé registra un dels valors més baixos i es situa en el 1,5%, 0,4 punts percentuals per sota del valor màxim, que correspon al municipi de Barcelona (1,9%).

Taula 17. Evolució de la Taxa d'Activitat Emprenedora, per grans grups d'edat, 2010-2017

	18 a 39 anys			40 a 64 anys		
	2010	2017	Creixement (en %)	2010	2017	Creixement (en %)
Barcelona	1,6	2,1	3,8	1,2	1,9	6,2
resta de l'AMB	1,3	1,6	3,1	0,9	1,5	6,8
AMB	1,5	1,9	3,6	1,1	1,7	6,4
resta de la RMB	1,4	1,5	0,6	1,0	1,4	4,7
RMB	1,5	1,8	3,0	1,1	1,7	6,0
Catalunya	1,6	2,0	2,6	1,5	1,7	1,9

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

Evolució de l'emprenedoria per nacionalitat

Respecte la nacionalitat, en el període 2010-2017 el nombre de persones estrangeres implicades en iniciatives empresarials emprenedores ha experimentat un increment més intens que el de les persones amb nacionalitat espanyola. En el municipi de Barcelona la taxa de creixement anual es situa en el 9,3%, en el cas de l'AMB la taxa anual és del 8,5% a la RMB el 8,1% i al conjunt de Catalunya el 7,9%. En canvi, les taxes de creixement anual entre la població emprenedora de nacionalitat espanyola, no arriben al 4%, sent la més alta la de la resta de l'AMB (3,6%) i la més baixa la del conjunt de Catalunya (0,1%).

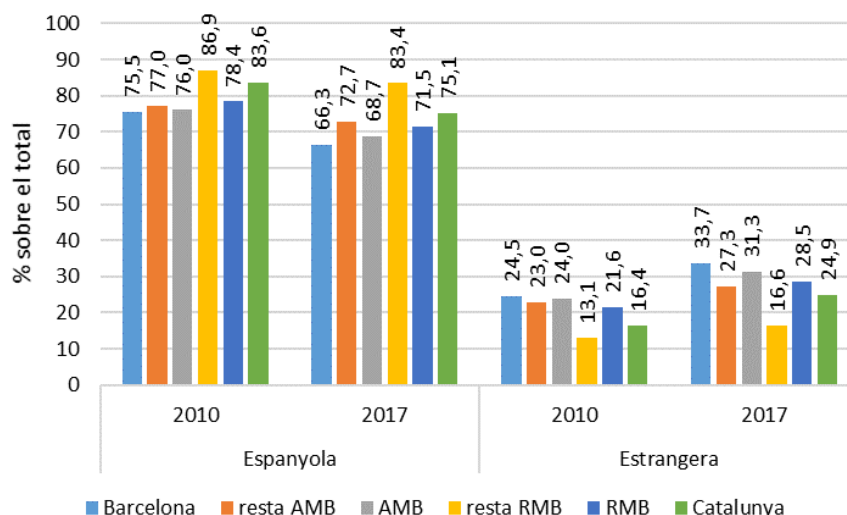
Taula 18. Evolució de l'emprenedoria per nacionalitat, 2010-2017

	Espanyola			Estrangera		
	2010	2017	Creixement (en %)	2010	2017	Creixement (en %)
Barcelona	22.600	26.925	2,5	7.350	13.675	9,3
resta de l'AMB	13.675	17.550	3,6	4.075	6.575	7,1
AMB	36.275	44.475	3,0	11.425	20.250	8,5
resta de la RMB	11.425	12.475	1,3	1.725	2.475	5,3
RMB	47.700	56.950	2,6	13.150	22.725	8,1
Catalunya	127.050	127.675	0,1	24.875	42.375	7,9

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Degut al fort creixement en el nombre d'emprenedors/ores estrangers, el pes d'aquest col·lectiu ha crescut fins a 9,1 punts en el municipi de Barcelona, 7,3 punts en l'AMB i 8,5 punts en el conjunt de Catalunya. Si bé es tracta d'un increment rellevant, el pes dels emprenedors/ores estrangers sobre el total continua en nivells baixos (inferior al 35%) en comparació amb els emprenedors/ores amb nacionalitat espanyola.

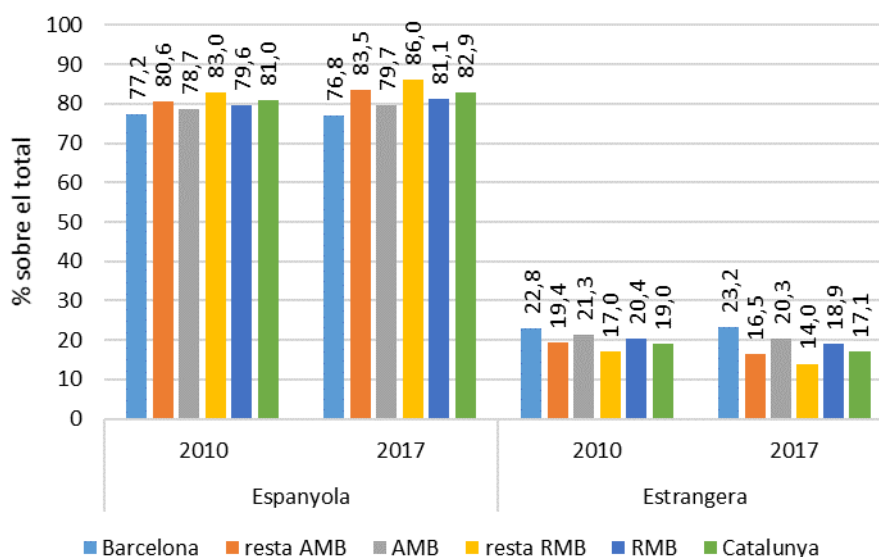
Gràfic 13. Evolució de l'emprenedoria per nacionalitat, 2010-2017

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Pel que fa la població de 18 a 64 anys, tant el col·lectiu de nacionalitat espanyola com el de nacionalitat estrangera s'han reduït entre els anys 2010 i 2017. La població de nacionalitat estrangera, no obstant això, és la que ha experimentat una reducció més important. Com a conseqüència, el pes relatiu d'aquest col·lectiu, que ja era baix el 2010, s'ha vist encara més reduït l'any 2017 (vegeu el Gràfic 14). La població estrangera representa menys del 20% del total en tots els àmbits i només supera aquest llindar en el municipi de Barcelona (23,2%) i el conjunt de l'AMB (20,3%). A la resta de la RMB és on el pes de la població estrangera és més reduït (14%), seguit de la resta de l'AMB (16,5%).

Gràfic 14. Evolució de la població per nacionalitat, % sobre el total, 2010-2017

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

El major increment en el nombre d'emprenedors de nacionalitat estrangera respecte els de nacionalitat espanyola, juntament amb la reducció del grup de població de referència fan que la Taxa d'Activitat Emprenedora de la població estrangera hagi augmentat per sobre de la de població espanyola entre el 2010 i el 2017 (vegeu la Taula 19). En el cas de la resta de la RMB i el conjunt de Catalunya, la TAE de la població estrangera partia l'any 2010 d'un nivell inferior a la TAE de la població espanyola i l'any 2017 ja superen aquestes taxes. En el municipi de Barcelona, la resta de l'AMB, l'AMB i la RMB, la TAE per la població estrangera ja partia l'any 2010 d'un nivell superior i l'any 2017 segueixen per sobre.

Taula 19. Evolució de la Taxa d'Activitat Emprenedora, per nacionalitat, 2010-2017

	Espanyola			Estrangera		
	2010	2017	Creix. (%)	2010	2017	Creix. (%)
Barcelona	2,8	3,4	3,0	3,1	5,7	9,4
resta de l'AMB	2,1	2,7	3,8	2,6	5,1	10,3
AMB	2,5	3,1	3,3	2,9	5,5	9,8
resta de la RMB	2,6	2,9	1,2	1,9	3,5	8,7
RMB	2,5	3,0	2,8	2,7	5,2	9,8
Catalunya	3,2	3,2	0,2	2,7	5,2	10,1

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

5.3 Evolució de l'emprenedoria segons el sector d'activitat

En aquest apartat es presenta quina ha estat l'evolució de l'emprenedoria¹⁴ per sector d'activitat econòmica. Entre els anys 2010 i 2017 s'ha produït un augment en el nombre d'emprenedors/ores en tots els sectors d'activitat, si bé l'augment ha estat de diferent intensitat depenent del sector i l'àmbit territorial (vegeu la Taula 20). El nombre d'emprenedors/ores ha augmentat en gairebé tots els sectors en tots els àmbits llevat d'algunes excepcions com és el cas del sector *Comerç* i el sector *Informació, Financeres i Immobiliàries*, que han disminuït en la resta de la RMB i el sector *Indústria*, que ha disminuït en el conjunt de Catalunya.

Els sectors on més ha augmentat de mitjana el nombre d'emprenedors/ores és el sector de *l'Educació, Sanitat, Serveis Socials i Personals* i el de la *Informació, Financeres i Immobiliàries*. El sector que menys ha incrementat el nombre d'emprenedors/ores, en canvi, és el sector *Comerç*.

¹⁴ Pel que fa a la TAE, no és possible calcular quina ha estat la seva evolució perquè no es disposa d'informació del grup de població de referència (de 18 a 64 anys) desagregada per sector d'activitat.

Taula 20. Evolució de l'emprenedoria per sector d'activitat, 2010-2017

Any 2010	Barcelona	resta		resta		
		AMB	AMB	RMB	RMB Catalunya	
Activitats Professionals, Tècniques i Administratives	7.725	2.425	10.150	1.525	11.675	20.850
Comerç	6.600	4.625	11.225	3.675	14.900	32.575
Educació, Sanitat, Serveis Socials i Personals	5.375	2.125	7.500	1.675	9.175	19.275
Transport i Hostaleria	4.575	4.425	9.000	2.325	11.325	25.175
Construcció	2.175	2.150	4.325	2.025	6.350	18.350
Informació, Financeres i Immobiliàries	2.050	975	3.025	925	3.950	7.650
Indústria	1.450	1.025	2.475	1.000	3.475	28.000
Total general	29.950	17.750	47.700	13.150	60.850	151.875

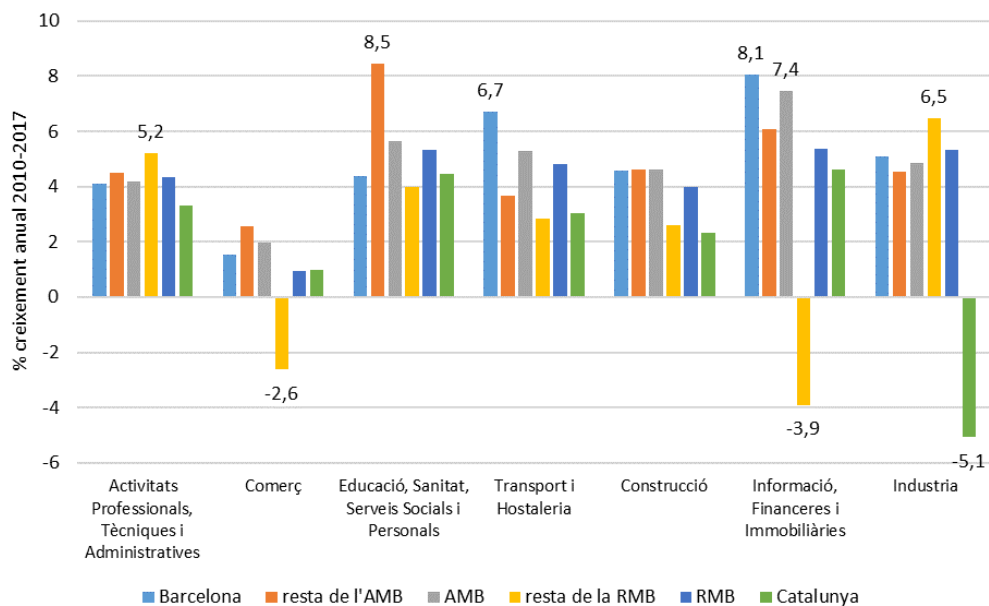
Any 2017	Barcelona	resta		resta		
		AMB	AMB	RMB	RMB Catalunya	
Activitats Professionals, Tècniques i Administratives	10.225	3.300	13.525	2.175	15.700	26.225
Comerç	7.350	5.525	12.875	3.050	15.925	34.900
Educació, Sanitat, Serveis Socials i Personals	7.250	3.750	11.000	2.200	13.200	26.125
Transport i Hostaleria	7.200	5.700	12.900	2.825	15.725	31.050
Construcció	2.975	2.950	5.925	2.425	8.350	21.575
Informació, Financeres i Immobiliàries	3.525	1.475	5.000	700	5.700	10.500
Indústria	2.050	1.400	3.450	1.550	5.000	19.450
Total general	40.600	24.125	64.725	14.950	79.675	170.050

% Creixement anual 2010-2017	Barcelona	resta		resta		
		AMB	AMB	RMB	RMB Catalunya	
Activitats Professionals, Tècniques i Administratives	4,1	4,5	4,2	5,2	4,3	3,3
Comerç	1,5	2,6	2,0	-2,6	1,0	1,0
Educació, Sanitat, Serveis Socials i Personals	4,4	8,5	5,6	4,0	5,3	4,4
Transport i Hostaleria	6,7	3,7	5,3	2,8	4,8	3,0
Construcció	4,6	4,6	4,6	2,6	4,0	2,3
Informació, Financeres i Immobiliàries	8,1	6,1	7,4	-3,9	5,4	4,6
Indústria	5,1	4,6	4,9	6,5	5,3	-5,1
Total general	4,4	4,5	4,5	1,8	3,9	1,6

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Pel que fa als àmbits territorials destaca l'important augment del nombre d'emprenedors/ores en el sector *Educació, Sanitat, Serveis Socials* a la resta de l'AMB, amb una taxa de creixement anual del 8,5% (vegeu el Gràfic 15). A continuació, destaquen els increments en la població emprenedora en el sector *Informació, Financeres i Immobiliàries* a Barcelona (creixement anual del 8,1%) i l'AMB (7,4% anual). Finalment, cal destacar també l'increment del 6,7% anual en el sector del *Transport i Hostaleria* a Barcelona i l'increment del 6,5% anual en la *Indústria* a la resta de la RMB.

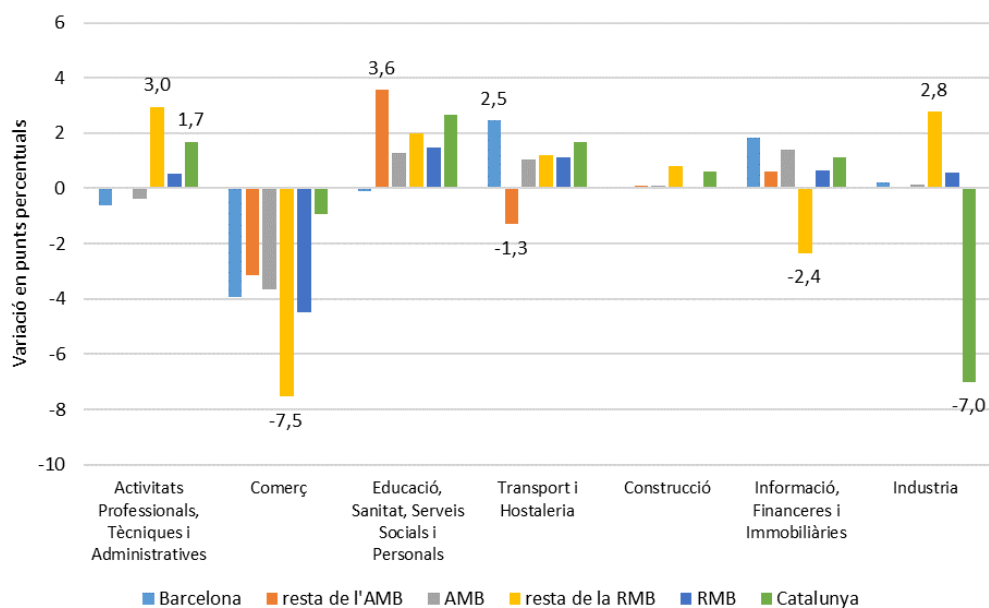
Gràfic 15. Evolució de l'emprenedoria per sector d'activitat, % creixement anual 2010-2017

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Aquesta evolució desigual en el nombre d'emprenedors/ores ha fet que el pes relatiu de cada sector sobre el total s'hagi modificat al llarg d'aquest període (vegeu el Gràfic 16). El canvi més destacat s'observa en el sector *Comerç*, que ha perdut pes relatiu en tots els àmbits territorials, especialment en la resta de la RMB, on perd gairebé 8 punts percentuals, si bé es manté com a principal sector d'activitat. D'una altra banda, el sector *Indústria*, al conjunt de Catalunya, ha perdut 7 punts percentuals entre 2010 i 2017 i passa de la segona a la sisena posició.

Gràfic 16. Evolució de l'emprenedoria per sector d'activitat, variació en punts percentuals en el pes relatiu, 2010-2017

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

6 Activitat emprenedora a l'AMB i la RMB per municipis

En aquest apartat es posa el focus en l'activitat emprenedora en els municipis que formen part de l'AMB i la RMB. En aquest punt cal recordar que les dades disponibles corresponen únicament als municipis de més de 40.000 habitants, és a dir, 14 dels 36 municipis de l'AMB i 7 municipis de la resta de la RMB. Aquesta selecció de municipis, no obstant això, representa un percentatge sobre el total de treballadors i de la població de l'AMB i la RMB força elevat de manera que resulta una mostra suficientment significativa¹⁵.

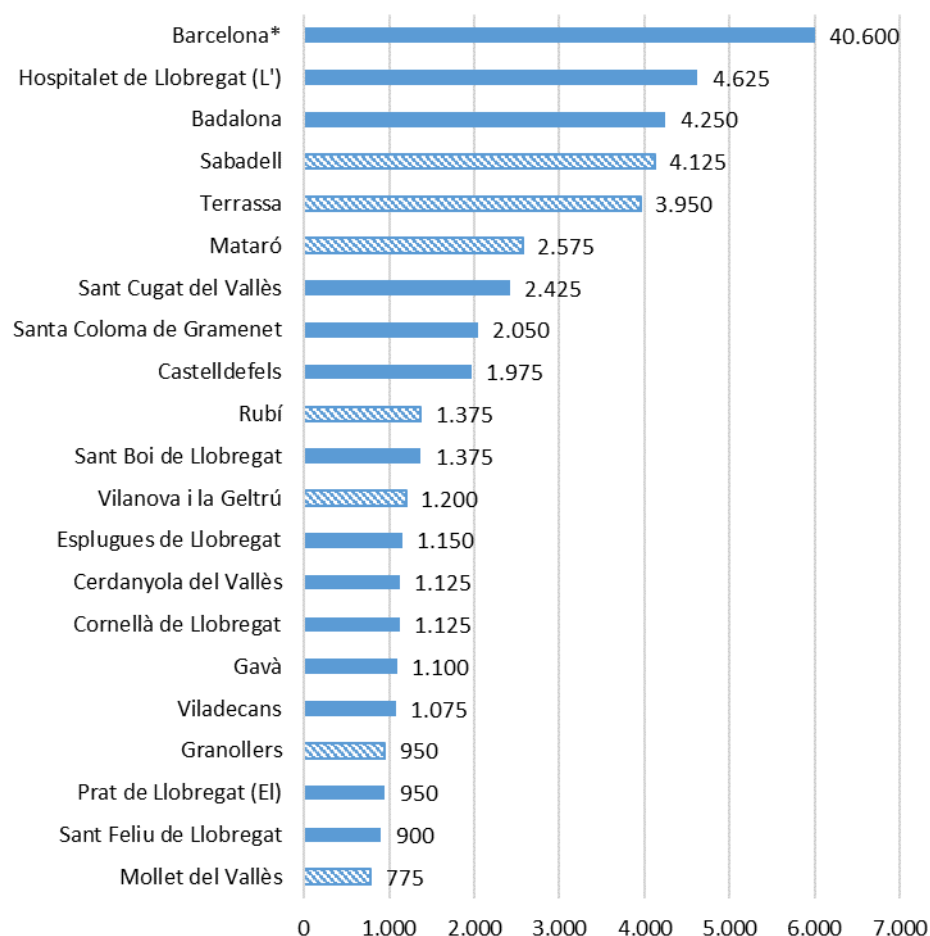
6.1 Emprenedoria als municipis

El municipi de Barcelona, amb 40.600 persones l'any 2017, és el municipi amb més activitat emprenedora de l'AMB i la RMB (vegeu el Gràfic 17). A continuació, si bé a gran distància, se situen els municipis de l'Hospitalet de Llobregat (4.625 persones), Badalona (4.250), Sant Cugat del Vallès (2.425) i Santa Coloma de Gramenet (2.050). Aquesta ordenació és coherent amb el pes de la població l'any 2017, llevat del fet que el municipi de Santa Coloma de Gramenet té més habitants que Sant Cugat del Vallès.

Pel que fa als municipis de la resta de la RMB, destaquen Sabadell i Terrassa amb un nombre d'emprenedors/ores similar al que s'observa en el municipi de Badalona 4.125 persones i 3.950 persones, respectivament. A continuació se situen Mataró (2.575 persones), Rubí (1.375), Vilanova i la Geltrú (1.200), Granollers (950) i Mollet del Vallès (775).

¹⁵ Tal com es comenta en el punt 3.1, els 14 municipis de la mostra representen el 91% dels treballadors/ores assalariats/ades i autònoms i el 88% de la població de l'AMB. Els 21 municipis de la mostra per la RMB representen el 78% dels treballadors/ores assalariats/ades i autònoms i el 72% de la població de la RMB.

Gràfic 17. Emprenedoria per municipi de residència, 2017

* La longitud de la barra de Barcelona s'ha ajustat per facilitar la lectura del gràfic, és a dir, la longitud no correspon al valor real.

Nota: amb trama, els municipis de la RMB que no pertanyen a l'AMB.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

El municipi de Barcelona és el que concentra més activitat emprenedora, gairebé el 63% del total d'emprenedors/ores de l'AMB, una xifra allunyada del 7,1% de l'Hospitalet de Llobregat, el segon municipi per nombre d'emprenedors/ores (vegeu la Taula 21). A continuació se situa el municipi de Badalona, amb el 6,6%, Sant Cugat del Vallès amb el 3,2% i Santa Coloma de Gramenet (3,1%). Els emprenedors/ores dels nou municipis restants dels que es disposa d'informació, en conjunt, representen el 16,7% del total de l'AMB.

Pel que fa als municipis de la resta de la RMB destaquen Sabadell i Terrassa, amb un nombre d'emprenedors/ores que representen el 5,2% i 5% del total de la RMB, respectivament. A continuació se situen Mataró (3,2%), Rubí (1,7%), Vilanova i la Geltrú (1,5%), Granollers (1,2%) i Mollet del Vallès (1%). Cal destacar que el municipi de Sabadell té una forta propensió a l'emprenedoria entre els reus residents, superior al que li correspondria per població.

D'acord amb la TAE, encapçala el rànquing el municipi de Castelldefels amb una TAE del 4,6%, seguit de Sant Cugat del Vallès (4,3%) i Esplugues de Llobregat (4,1%). A continuació es troba el municipi de Barcelona amb una TAE del 4% i en la resta de municipis la TAE se situa per sota d'aquest valor. Entre els municipis de la resta de la RMB destaca, en primer lloc els municipis de Sabadell i Mataró amb el 3,2%, a continuació Terrassa i Vilanova i la Geltrú (2,9%), Rubí (2,8%) i finalment, Granollers i Mollet del Vallès (2,4%).

Taula 21. Emprenedoria per municipi de residència en % sobre el total i taxa d'activitat emprenedora, 2017

	Total	TAE
Barcelona	62,7	4,0
Hospitalet de Llobregat (L')	7,1	2,9
Badalona	6,6	3,1
Sant Cugat del Vallès	3,7	4,3
Santa Coloma de Gramenet	3,2	2,8
Castelldefels	3,1	4,6
Sant Boi de Llobregat	2,1	2,7
Esplugues de Llobregat	1,8	4,1
Cornellà de Llobregat	1,7	2,1
Cerdanyola del Vallès	1,7	3,0
Gavà	1,7	3,7
Viladecans	1,7	2,6
Prat de Llobregat (EI)	1,5	2,4
Sant Feliu de Llobregat	1,4	3,3
Total AMB	100	3,6
Sabadell	27,6	3,2
Terrassa	26,4	2,9
Mataró	17,2	3,2
Rubí	9,2	2,8
Vilanova i la Geltrú	8,0	2,9
Granollers	6,4	2,4
Mollet del Vallès	5,2	2,4
Total resta RMB	100	2,9

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

6.2 Perfil dels emprenedors/ores als municipis

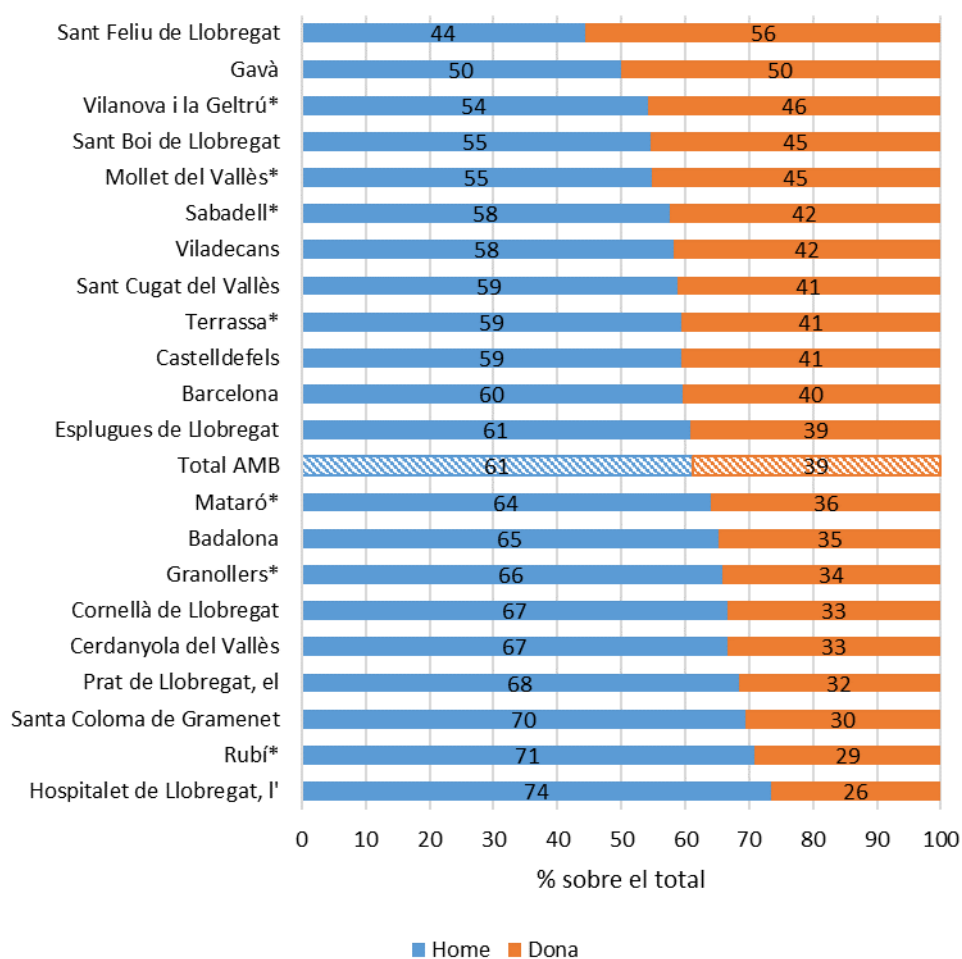
Aquest apartat analitza el perfil dels emprenedors/ores residents als municipis de l'AMB i la RMB l'any 2017 segons les seves característiques personals: gènere, edat, nacionalitat i nivell d'estudis.

Distribució de l'emprenedoria als municipis segons el gènere

Els resultats mostren que el col·lectiu masculí és majoria en tots els municipis a excepció de Sant Feliu de Llobregat on les dones tenen un pes del 55,6% (vegeu el Gràfic 18). La major equiparació entre el col·lectiu femení i masculí es troba en el municipi de Gavà, amb una participació de les dones del 50%, i a continuació, a Sant Boi de Llobregat (45,5%). Altres municipis amb una participació de les dones per sobre de la mitjana de l'AMB (38,9%) són Viladecans (41,9%), Sant Cugat del Vallès (41,2%), Barcelona i Castelldefels (ambdós amb 40,5%) i Esplugues de Llobregat (39,1%)

Entre els municipis de la resta de la RMB destaquen les emprenedores de Vilanova i la Geltrú, amb un pes del 45,8%. Altres municipis amb una participació femenina superior a la de la mitjana de la RMB (39,5%) són Mollet del Vallès (45,2%), Sabadell (42,4%) i Terrassa (40,5%).

Gràfic 18. Emprenedors/ores segons municipi de residència i gènere, % sobre el total, 2017

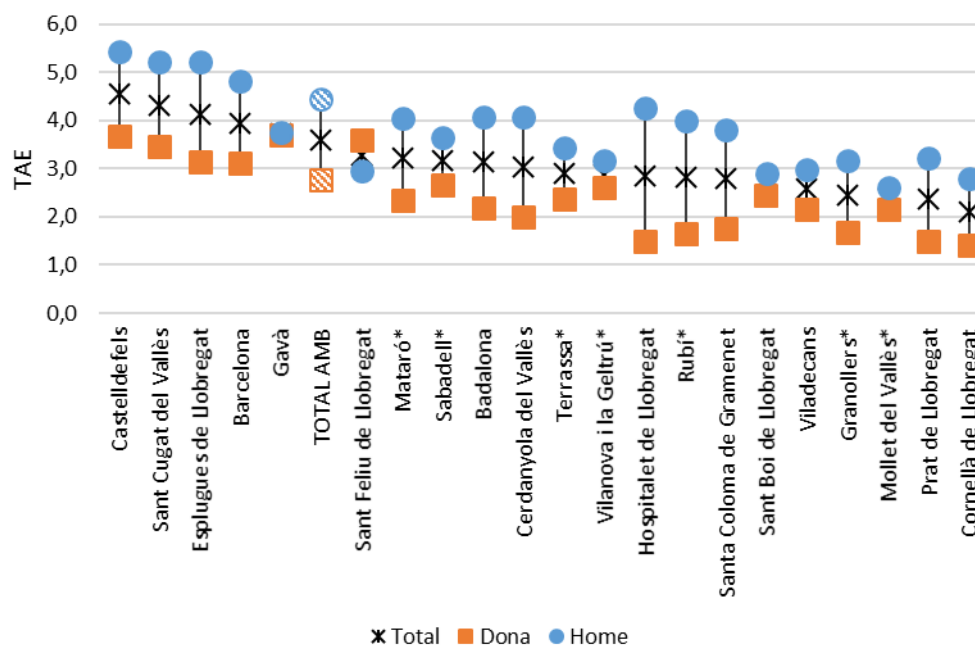

*Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

La TAE de les dones és inferior a la dels homes en tots els municipis excepte a Sant Feliu de Llobregat, on la propensió a l'emprenedoria de les dones (3,6%) supera a la dels homes en 0,6 punts percentuals (vegeu el Gràfic 19). Les taxes femenines més elevades corresponen als municipis de Castelldefels (3,7%) i Gavà (3,7%) i les més reduïdes a Cornellà de Llobregat (1,4%), el Prat de Llobregat (1,5%) i l'Hospitalet de Llobregat (1,5%). El diferencial en la propensió a l'emprenedoria entre homes i dones més reduït es troba en els municipis de Gavà, Sant Feliu de Llobregat, Vilanova i la Geltrú, Sant Boi de Llobregat i Mollet del Vallès. En canvi, en els municipis de l'Hospitalet de Llobregat, Rubí, Santa Coloma de Gramenet, el Prat de Llobregat i Cornellà de Llobregat és on s'observa un major diferencial per gènere.

Gràfic 19. Taxes d'Activitat Emprenedora per municipi de residència i gènere, 2017

* Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

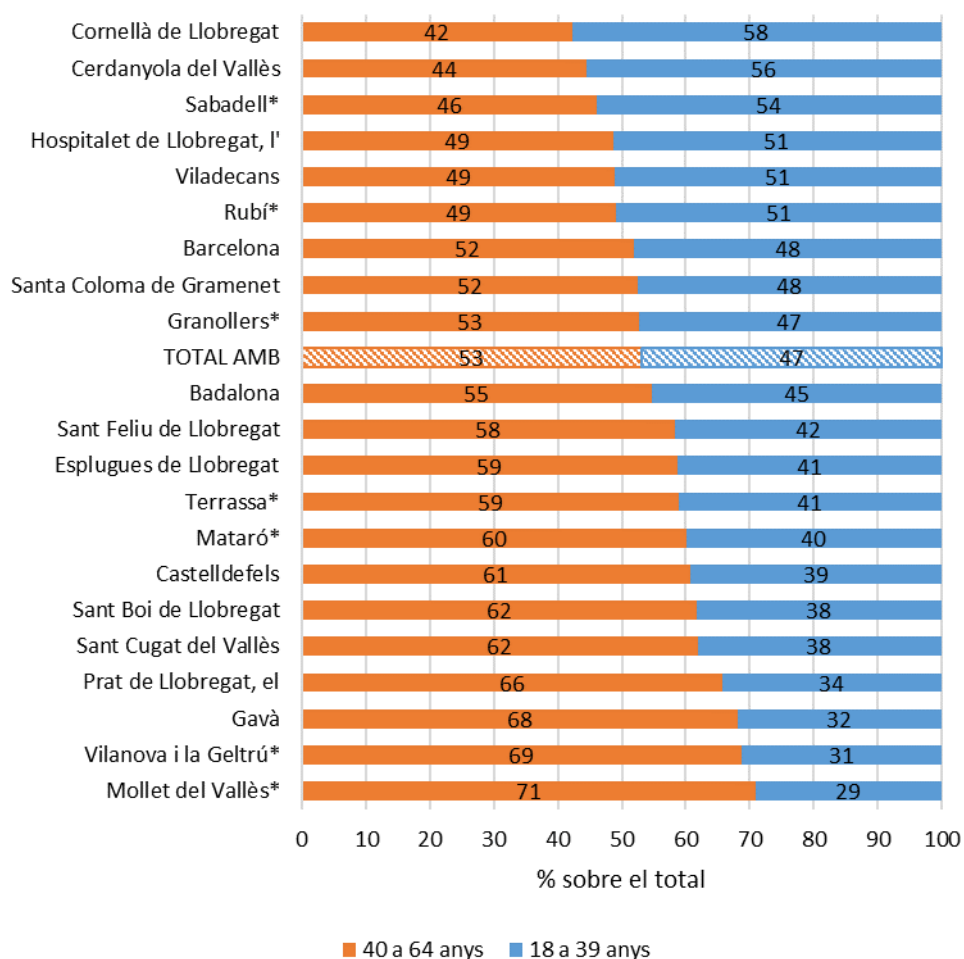
Distribució de l'emprenedoria als municipis segons l'edat

Respecte l'edat dels emprenedors/ores, el Gràfic 20 mostra els municipis analitzats ordenats en funció del pes relatiu dels emprenedors/ores en dues franges d'edat (de 18 a 39 anys i de 40 a 64 anys) i permet distingir dos grups. En un primer grup, que inclou Cornellà de Llobregat, Cerdanyola del Vallès, Sabadell, l'Hospitalet de Llobregat, Viladecans i Rubí, els emprenedors/ores més joves (de 18 a 39 anys) tenen un pes relatiu superior. En la resta de

municipis, en canvi, hi predominen els emprenedors/ores d'edat més avançada (de 40 a 64 anys).

El pes del col·lectiu de 40 a 64 anys és especialment rellevant a Mollet del Vallès i Vilanova i la Geltrú, on 7 de cada 10 emprenedors/ores pertanyen a aquest grup. A Gavà (68%), el Prat de Llobregat (66%), Sant Cugat del Vallès i Sant Boi de Llobregat (62%, respectivament), Castelldefels (61%) i Mataró (60%) el pes dels emprenedors/ores d'edat més avançada també és molt significatiu.

Gràfic 20. Emprenedoria segons municipi de residència i grup d'edat, % sobre el total, 2017

*Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

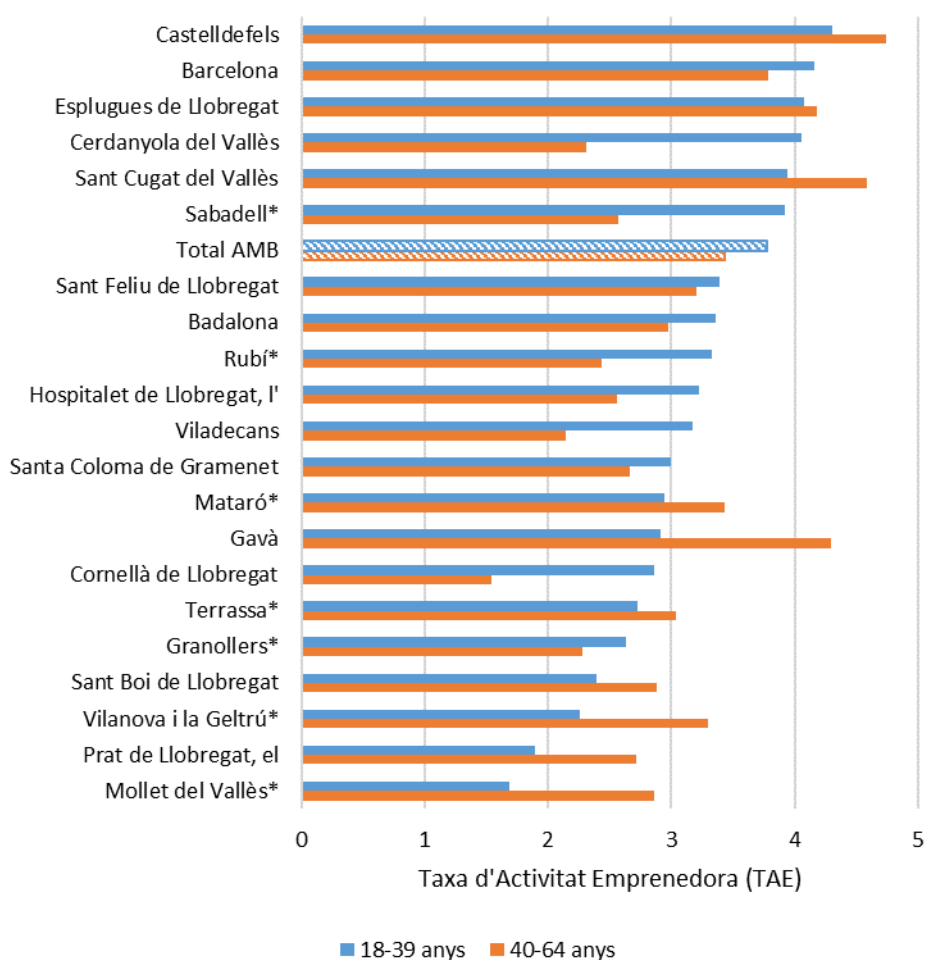
Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

En el Gràfic 21 es mostren els municipis analitzats ordenats de major a menor TAE dels emprenedors/ores joves. A 11 dels 21 municipis analitzats, el pes d'aquests emprenedors/ores més joves (18-39 anys) és superior als de més edat (40-64 anys). Per sobre de la mitjana de l'AMB es situen els municipis de Barcelona (4,2%), Cerdanyola del Vallès (4,1%) i Sabadell (3,9%). Per sota de la mitjana però amb una TAE del col·lectiu jove superior a la dels de més edat es troben

els municipis de Sant Feliu de Llobregat (3,4%), Badalona (3,4%), Rubí (3,3%), l'Hospitalet de Llobregat (3,2%), Viladecans (3,2%) i Santa Coloma de Gramenet (3%). En els 10 municipis restants el col·lectiu de més edat (40-64 anys) és el que mostra una major propensió a l'emprenedoria. Per sobre de la mitjana de l'AMB es situen els municipis de Castelldefels (4,7%), Sant Cugat del Vallès (4,6%), Gavà (4,3%), Esplugues de Llobregat (4,2%) i Mataró (3,4%).

Els diferencials més elevats entre els dos col·lectius d'emprenedors/ores es situen en els municipis de Cornellà de Llobregat, Cerdanyola del Vallès, Sabadell, Viladecans, Mollet del Vallès, Gavà, Vilanova i la Geltrú i el Prat de Llobregat.

Gràfic 21. Taxes d'Activitat Emprenedora per municipi de residència i grup d'edat, 2017

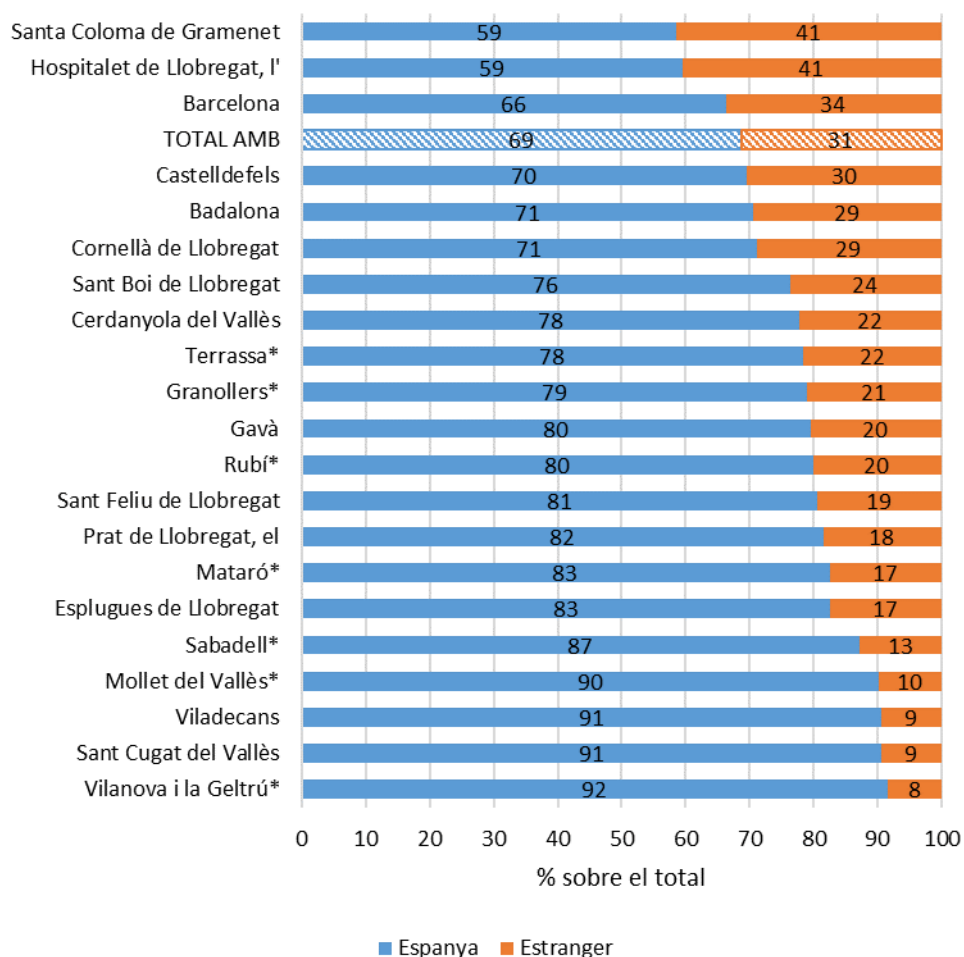
* Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

Distribució de l'emprenedoria als municipis segons la nacionalitat

En el Gràfic 22 es mostren els municipis ordenats en funció del pes relatiu de la població emprenedora de nacionalitat estrangera, que és minoria en tots els municipis. Cal destacar que només en 3 municipis el pes dels emprenedors/ores estrangers supera la mitjana de l'AMB, que es situa en el 31%: Santa Coloma de Gramenet (41%), l'Hospitalet de Llobregat (41%) i Barcelona (34%). En la resta de municipis, els estrangers representen menys d'un terç del total d'emprenedors/ores. En la situació més extrema es troben els municipis on els emprenedors de nacionalitat espanyola són gairebé 9 de cada 10 i els emprenedors/ores estrangers tenen un pes relatiu molt reduït: Vilanova i la Geltrú (8%), Sant Cugat del Vallès (9%) i Viladecans (9%).

Gràfic 22. Emprenedoria segons municipi de residència i nacionalitat, % sobre el total, 2017

* Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

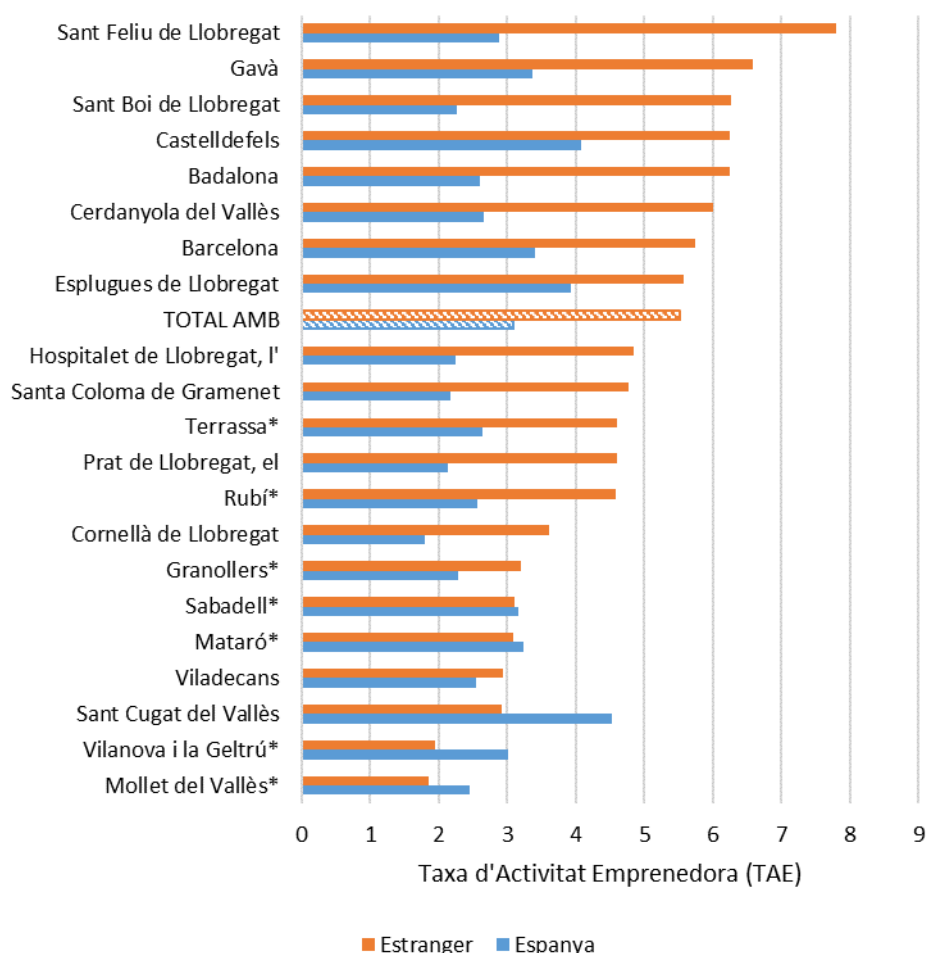
Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Tal com s'observa en la Taula 6 per al conjunt de l'AMB, en els municipis analitzats la TAE de la població estrangera és superior, en la majoria de casos, a la de la població amb nacionalitat

espanyola. Les poques excepcions són els municipis de Sant Cugat del Vallès, Mataró, Sabadell, Vilanova i la Geltrú i Mollet del Vallès.

A Sant Feliu de Llobregat és on la TAE de la població estrangera és més elevada (7,8%), amb una diferència de 4,9 punts respecte el col·lectiu dels emprenedors/ores espanyols. En aquest municipi, els emprenedors/ores estrangers representen el 19% de la població emprenedora mentre que els residents estrangers són únicament el 8% de la població de 18 a 64 anys. Una situació similar s'observa en la resta de municipis on la TAE de la població estrangera supera la de la població espanyola. En canvi, en els municipis on el pes dels residents estrangers és inferior al pes dels emprenedors/ores de nacionalitat estrangera, la TAE d'aquest col·lectiu és inferior a la dels emprenedors/ores espanyols.

Gràfic 23. Taxes d'Activitat Emprenedora per municipi de residència i nacionalitat, 2017

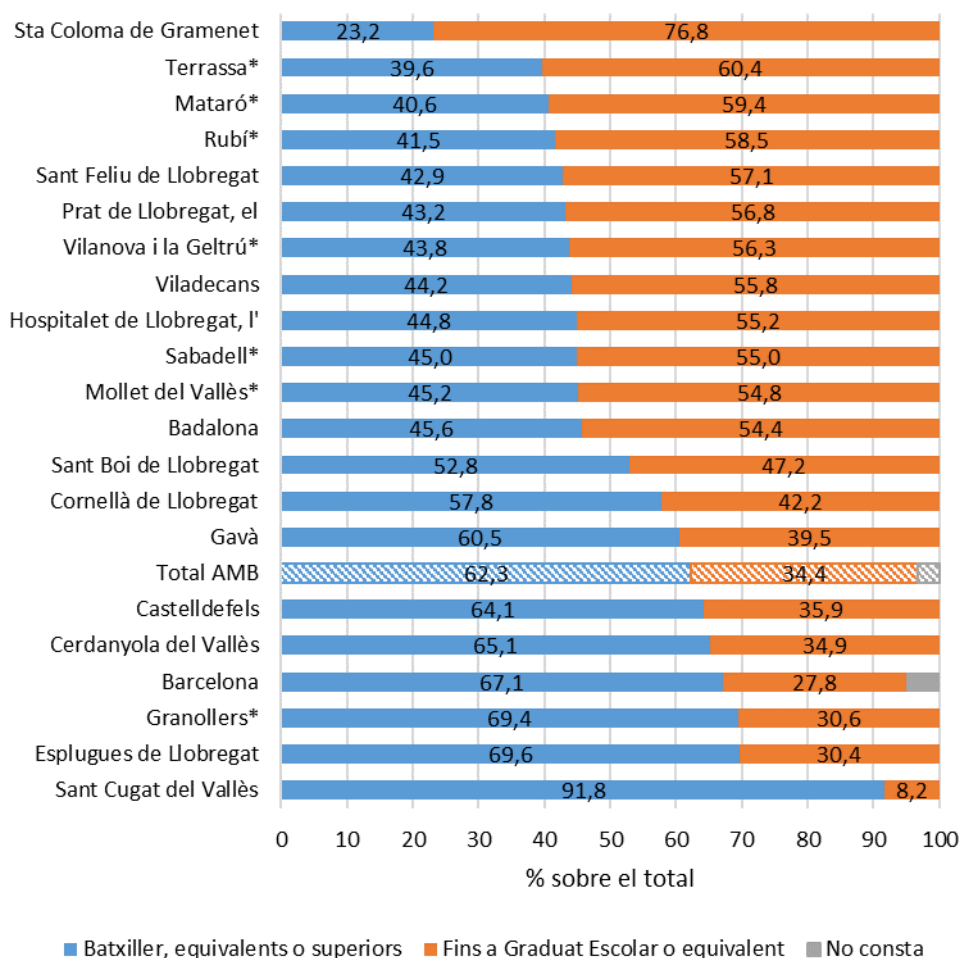
* Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

Distribució de l'emprenedoria als municipis segons el nivell d'estudis

El nivell formatiu dels emprenedors/ores dels municipis analitzats és majoritàriament mitjà-baix, és a dir, fins a Graduat escolar o equivalent (vegeu el Gràfic 24). En 12 dels 21 municipis més del 50% de la població emprenedora té un nivell educatiu de fins al Graduat Escolar o equivalent mentre només en els 9 municipis restants la població amb nivell formatiu de Batxillerat, equivalent o superior és majoria. D'aquests, cal destacar el municipi de Sant Cugat del Vallès, on la població emprenedora amb un nivell formatiu superior representa el 91,8% del total. Per sobre de la mitjana de l'AMB (62,3%) es situen també els municipis d'Esplugues de Llobregat (69,6%), Granollers (69,4%), Barcelona (67,1%), Cerdanyola del Vallès (65,1%) i Castelldefels (64,1%). En l'altre extrem es situa el municipi de Santa Coloma de Gramenet, on només el 23,2% de la població emprenedora disposa d'un títol de Batxillerat, equivalent o superior.

Gràfic 24. Emprenedoria per municipi de residència i nivell d'estudis, 2017

* Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

6.3 Emprenedoria segons el sector d'activitat als municipis

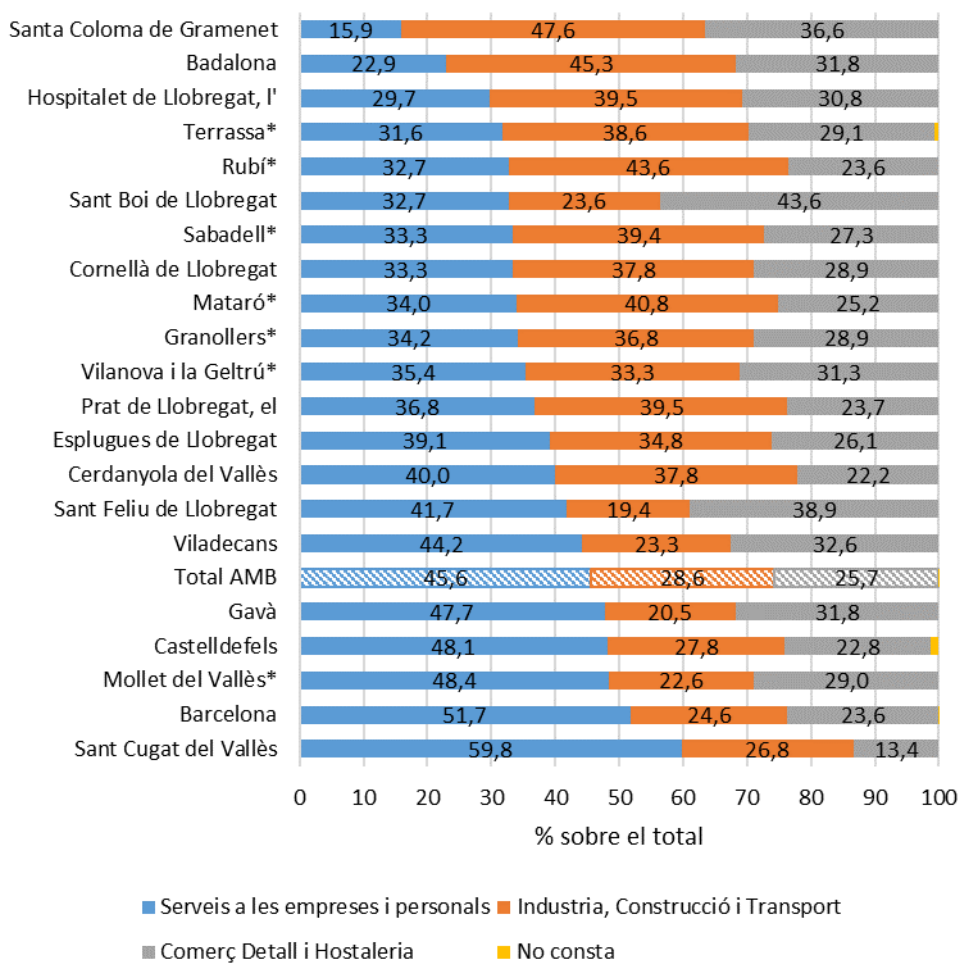
Pel que fa al sector d'activitat dels emprenedors/ores a nivell municipal, aquests s'han agregat en tres grans grups per tal de mantenir la representativitat de la mostra. Aquests grups són: *Serveis a les empreses i Serveis personals; Indústria, Construcció i Transport i Comerç al detall i Hostaleria.*

El grup de sectors de *Serveis a les empreses i personals* és el sector principal en una tercera part dels municipis, on representa més del 40% del total. És el cas de Sant Cugat del Vallès (59,8%), Barcelona (51,7%), Mollet del Vallès (48,4%), Castelldefels (48,1%), Gavà (47,7%), Viladecans (44,2%) i Sant Feliu de Llobregat (41,7%).

El grup de sectors *Indústria, Construcció i Transport* és l'activitat principal en els municipis de Santa Coloma de Gramenet (47,6%), Badalona (45,3%), Rubí (43,6%), Mataró (40,8%), el Prat de Llobregat (39,5%), l'Hospitalet de Llobregat (39,5%) i Terrassa (38,6%).

Finalment, el grup de sectors de *Comerç al detall i Hostaleria* és l'activitat principal del municipi de Sant Boi de Llobregat (43,6%). Cal destacar que en alguns municipis té un pes relatiu força elevat, sense ser l'activitat principal, com per exemple Sant Feliu de Llobregat (38,9%), Santa Coloma de Gramenet (36,6%), Viladecans (32,6%), Gavà (31,8%), Badalona (31,8%), Vilanova i la Geltrú (31,3%) i l'Hospitalet de Llobregat (30,8%).

Gràfic 25. Emprenedoria per municipi de residència i sector d'activitat, 2017

* Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

7 Evolució de l'activitat emprenedora per municipis

En aquest capítol s'ofereix una visió de l'evolució de l'emprenedoria per municipis durant el període 2010-2017 i es posa l'atenció en l'evolució de la població emprenedora atenent a diverses característiques personals i sectorials

7.1 Evolució de l'emprenedoria per municipis

Entre els anys 2010 i 2017 el nombre d'emprenedors/ores ha augmentat en tots els municipis analitzats excepte al municipi de Granollers i Viladecans, on la població emprenedora ha disminuït en 125 persones i 25 persones, respectivament (vegeu la Taula 22). El major increment correspon al municipi de Barcelona, que ha augmentat la seva població emprenedora en 10.650 persones, seguit de l'Hospitalet de Llobregat (1.625 persones), Badalona (850 persones) i Sabadell (725 persones). En termes relatius, no obstant això, l'increment més important correspon al municipi del Prat de Llobregat, que passa de 600 a 950 persones i suposa un creixement anual del 6,8%. En segon lloc, el municipi de Gavà, augmenta la seva població emprenedora en un 7,8 anual%, si bé en aquest cas és del 2011 al 2017, passant de 700 a 1.100 persones. En tercer lloc, cal destacar el municipi de l'Hospitalet de Llobregat, que augmenta un 6,4% anual la seva població emprenedora.

Taula 22. Evolució de l'emprenedoria per municipi de residència, 2010-2017

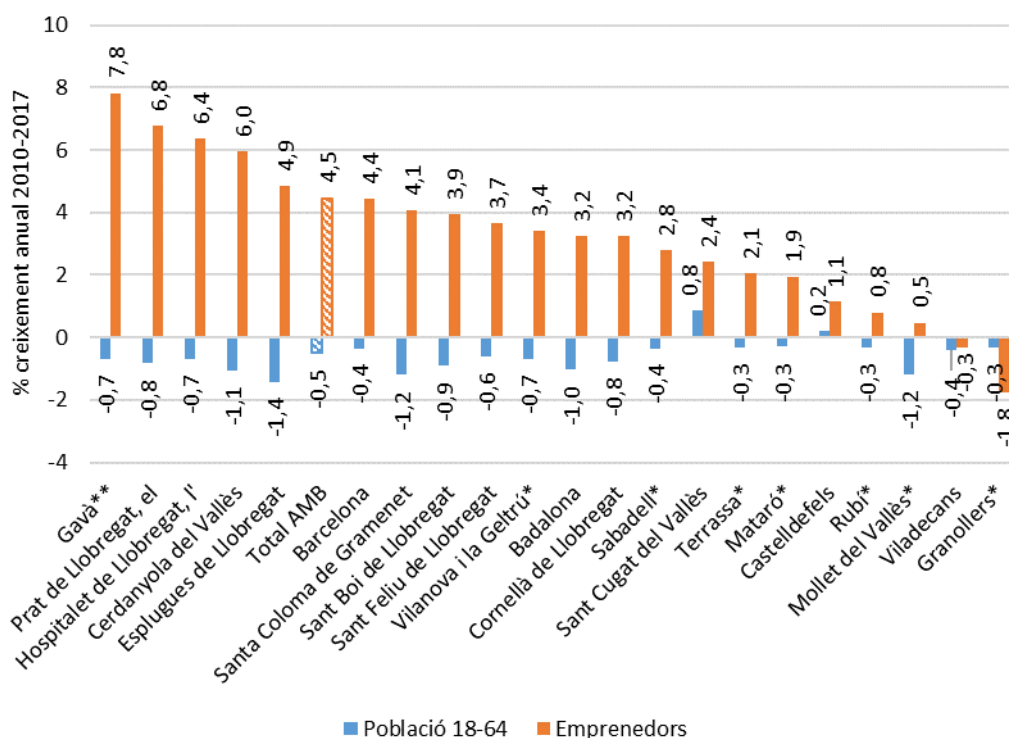
	2010	2017	Variació 2010-2017	Creixement anual (en %)
Barcelona	29.950	40.600	10.650	4,4
Hospitalet de Llobregat, l'	3.000	4.625	1.625	6,4
Badalona	3.400	4.250	850	3,2
Sant Cugat del Vallès	2.050	2.425	375	2,4
Santa Coloma de Gramenet	1.550	2.050	500	4,1
Castelldefels	1.825	1.975	150	1,1
Sant Boi de Llobregat	1.050	1.375	325	3,9
Esplugues de Llobregat	825	1.150	325	4,9
Cornellà de Llobregat	900	1.125	225	3,2
Cerdanyola del Vallès	750	1.125	375	6,0
Gavà*	700	1.100	400	7,8
Viladecans	1.100	1.075	-25	-0,3
Prat de Llobregat, el	600	950	350	6,8
Sant Feliu de Llobregat	700	900	200	3,7
Total AMB	48.400	64.725	16.325	4,2
Sabadell	3.400	4.125	725	2,8
Terrassa	3.425	3.950	525	2,1
Mataró	2.250	2.575	325	1,9
Rubí	1.300	1.375	75	0,8
Vilanova i la Geltrú	950	1.200	250	3,4
Granollers	1.075	950	-125	-1,8
Mollet del Vallès	750	775	25	0,5
Total resta RMB	13.150	14.950	1.800	1,8

*La informació de Gavà per l'any 2010 no està disponible i s'ha utilitzat la dada del 2011.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Paral·lelament, el grup de població de referència en aquests municipis, és a dir, la població de 18 a 64 anys, ha disminuït. Per municipi de residència, cal destacar que en tots els municipis analitzats la població de 18 a 64 anys s'ha reduït excepte en els municipis de Sant Cugat del Vallès i Castelldefels, on ha augmentat un 0,8% anual i un 0,2% anual, respectivament (vegeu el Gràfic 26).

Gràfic 26. Evolució de la població de 18 a 64 anys i de l'emprenedoria per municipi de residència, % creixement anual, 2010-2017

* Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

**La informació de Gavà per l'any 2010 no està disponible i s'ha utilitzat la dada del 2011.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona) i l'Idescat.

L'evolució contrària i amb taxes de creixement tan diferenciades, en la gran majoria dels casos, d'aquestes dues magnituds ha fet que la TAE hagi augmentat pràcticament en tots els municipis entre els anys 2010 i 2017 (vegeu la Taula 23). L'única excepció correspon al municipi de Granollers, on la TAE ha disminuït en 0,1 punts percentuals, del 0,8% al 0,7%. El major increment correspon al municipi de Sabadell, on la TAE ha augmentat 2,1 punts percentuals, seguit de Mataró (1,6 punts) i Esplugues de Llobregat (1,5 punts).

Taula 23. Evolució de la TAE per municipi de residència, 2010-2017

	2010	2017	Variació 2010-2017	Creixement anual (en %)
Barcelona	2,8	4,0	1,1	4,8
Hospitalet de Llobregat, l'	1,8	2,9	1,1	7,1
Badalona	2,3	3,1	0,8	4,3
Sant Cugat del Vallès	3,9	4,3	0,4	1,6
Santa Coloma de Gramenet	2,0	2,8	0,9	5,3
Castelldefels	4,3	4,6	0,3	0,9
Sant Boi de Llobregat	1,9	2,7	0,8	4,9
Esplugues de Llobregat	2,7	4,1	1,5	6,4
Cornellà de Llobregat	1,6	2,1	0,5	4,0
Cerdanyola del Vallès	1,9	3,0	1,2	7,1
Gavà*	2,3	3,7	1,4	7,2
Viladecans	2,6	2,6	0,0	0,1
Prat de Llobregat, el	1,4	2,4	1,0	7,7
Sant Feliu de Llobregat	2,4	3,3	0,8	4,3
Total AMB	2,5	3,6	1,0	5,0
Sabadell	8,5	10,6	2,1	3,1
Terrassa	4,2	4,9	0,7	2,4
Mataró	6,3	7,9	1,6	3,2
Rubí	2,6	2,8	0,2	1,1
Vilanova i la Geltrú	0,7	0,9	0,2	3,8
Granollers	0,8	0,7	-0,1	-1,4
Mollet del Vallès	1,7	1,9	0,1	1,2
Total resta RMB	2,5	2,9	0,4	2,3

*La informació de Gavà per l'any 2010 no està disponible i s'ha utilitzat la dada del 2011.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

7.2 Evolució de l'emprenedoria segons el perfil dels emprenedors/ores per municipis

Evolució de l'emprenedoria per gènere

L'increment de l'emprenedoria en els municipis analitzats no s'ha donat de forma equitativa entre el col·lectiu femení i el masculí sinó que, en general, aquest darrer ha augmentat més, en termes tant absoluts com relatius (vegeu la Taula 24). Durant el període 2010-2017 el nombre de dones emprenedores ha augmentat en 15 de 21 municipis mentre el nombre d'homes emprenedors ho ha fet en 18 de 21 municipis.

El municipi on més ha augmentat el nombre de dones emprenedores és Sant Boi de Llobregat, amb un creixement anual del 12,4%. A continuació se situen els municipis de Sant Feliu de

Llobregat (6,3% anual), Santa Coloma de Gramenet (5,7% anual). En la resta de la RMB destaquen Vilanova i la Geltrú (5,6% anual) i Mollet del Vallès (4,9% anual). Els municipis on més ha augmentat el nombre d'emprenedors són el Prat de Llobregat (10,4% anual), Gavà (10,4% anual), l'Hospitalet de Llobregat (10,2% anual), Cerdanyola del Vallès (9,4% anual), Cornellà de Llobregat (6% anual), Barcelona (5% anual) i Esplugues de Llobregat (4,9% anual). En la resta dels municipis l'increment en el nombre d'emprenedors i emprenedores ha estat menor.

D'una altra banda, l'emprenedoria femenina ha disminuït en Granollers (-5,3% anual), Rubí (-2,4% anual), Viladecans (-1,5% anual), Mataró (-1,1% anual), Cornellà de Llobregat (-0,9% anual) i l'Hospitalet de Llobregat (-0,6% anual). En canvi, el col·lectiu masculí ha disminuït en Mollet del Vallès (-2,3% anual), Castelldefels (-0,6% anual) i Sant Boi de Llobregat (-0,5% anual).

Taula 24. Evolució de l'emprenedoria per municipi de residència i gènere, 2010-2017

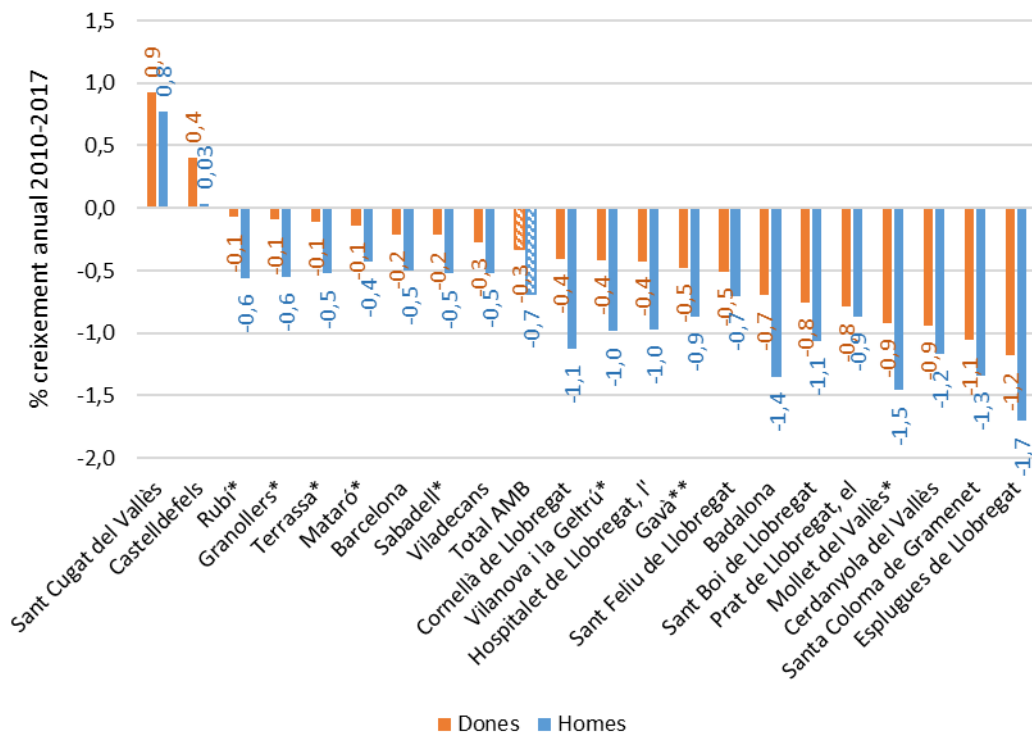
	Dones			Homes		
	2010	2017	Creixement (en %)	2010	2017	Creixement (en %)
Barcelona	12.825	16.425	3,6	17.125	24.175	5,0
Hospitalet de Llobregat, l'	1.275	1.225	-0,6	1.725	3.400	10,2
Badalona	1.250	1.475	2,4	2.150	2.775	3,7
Sant Cugat del Vallès	925	1.000	1,1	1.125	1.425	3,4
Santa Coloma de Gramenet	425	625	5,7	1.125	1.425	3,4
Castelldefels	600	800	4,2	1.225	1.175	-0,6
Sant Boi de Llobregat	275	625	12,4	775	750	-0,5
Esplugues de Llobregat	325	450	4,8	500	700	4,9
Cornellà de Llobregat	400	375	-0,9	500	750	6,0
Cerdanyola del Vallès	350	375	1,0	400	750	9,4
Gavà*	425	550	3,8	275	550	10,4
Viladecans	500	450	-1,5	600	625	0,6
Prat de Llobregat, el	275	300	1,3	325	650	10,4
Sant Feliu de Llobregat	325	500	6,3	375	400	0,9
Total AMB	20.175	25.175	3,2	28.225	39.550	4,9
Sabadell	1.500	1.750	2,2	1.900	2.375	3,2
Terrassa	1.300	1.600	3,0	2.125	2.350	1,4
Mataró	1.000	925	-1,1	1.250	1.650	4,0
Rubí	475	400	-2,4	825	975	2,4
Vilanova i la Geltrú	375	550	5,6	575	650	1,8
Granollers	475	325	-5,3	600	625	0,6
Mollet del Vallès	250	350	4,9	500	425	-2,3
Total resta RMB	5.375	5.900	1,3	7.775	9.050	2,2

*La informació de Gavà per l'any 2010 no està disponibles i s'ha utilitzat la dada del 2011.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Durant el mateix període, el grup de referència, la població de 18 a 64 anys, ha disminuït en tots els municipis llevat de Sant Cugat del Vallès i Castelldefels, on les dones han augmentat en un 0,9% i 0,4% anual, respectivament, i els homes en un 0,8% i 0,03% anual, respectivament. Com es pot observar en el Gràfic 27, la disminució en el nombre d'homes de 18 a 64 anys, en termes relatius, ha estat superior a la de les dones en tots els municipis. El municipi on aquesta diferència és més significativa és Cornellà de Llobregat, on el nombre de dones ha disminuït en un 0,4% anual i el d'homes en un 1,1% anual. En els municipis de Badalona, l'Hospitalet de Llobregat i Vilanova i la Geltrú la diferència entre l'evolució de la població femenina i masculina és també notable. En sentit contrari, en el Prat de Llobregat és on l'evolució d'ambdues magnituds ha estat més semblant (-0,8% anual les dones i -0,9% anual els homes), seguit de Sant Cugat del Vallès, si bé en sentit invers, i Sant Feliu de Llobregat.

Gràfic 27. Evolució de la població de 18 a 64 anys, per municipi de residència i gènere, en % de creixement anual, 2010-2017

* Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

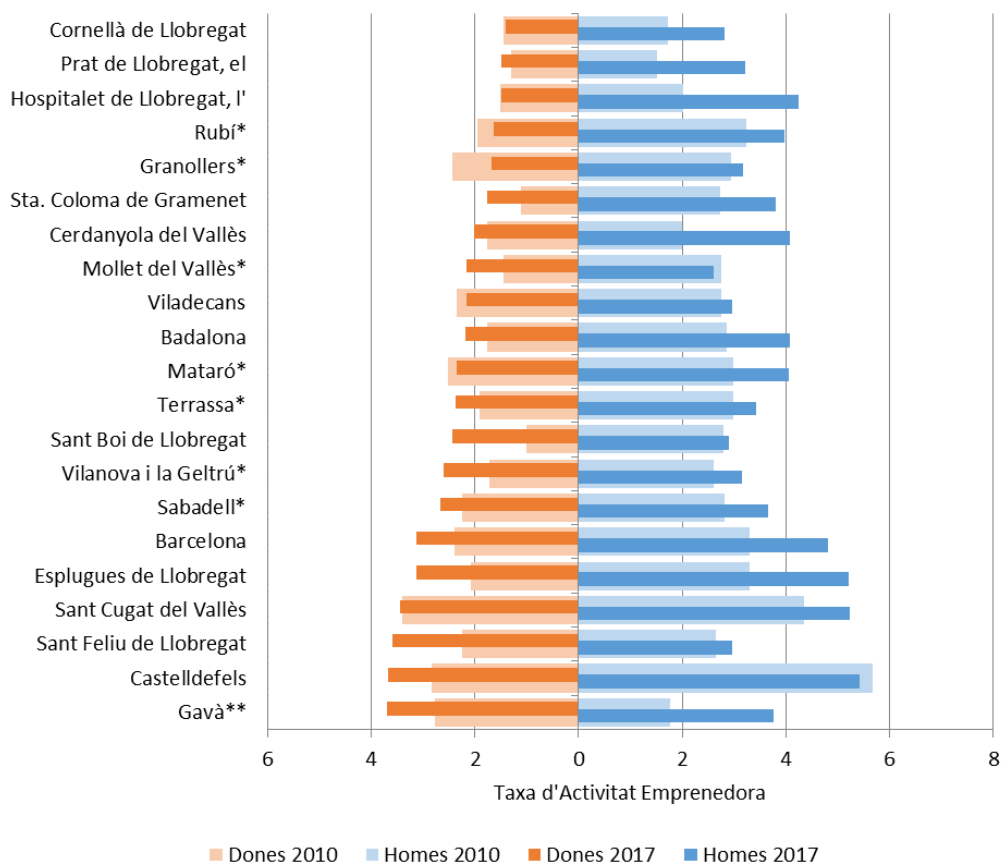
**La informació de Gavà per l'any 2010 no està disponible i s'ha utilitzat la dada del 2011.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Partint de l'evolució, d'aquestes dues magnituds, la propensió a l'activitat emprendedora, és a dir la TAE, ha augmentat entre els homes de manera més significativa que entre les dones (vegeu el Gràfic 28). Els municipis on més ha augmentat la TAE masculina són l'Hospitalet de Llobregat (2,2 punts percentuals), Cerdanyola del Vallès (2,1 punts), Gavà (2 punts), Esplugues de

Llobregat (1,9 punts), el Prat de Llobregat (1,7 punts) i Barcelona (1,5 punts). En canvi, els municipis on més ha augmentat la TAE femenina són Sant Boi de Llobregat (1,4 punts percentuals), Sant Feliu de Llobregat (1,3 punts) i Esplugues de Llobregat (1,1 punts).

Gràfic 28. Evolució de la TAE per municipi de residència i gènere, 2010-2017

* Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

**La informació de Gavà per l'any 2010 no està disponible i s'ha utilitzat la dada del 2011.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Evolució de l'emprenedoria per edat

Pel que fa a l'edat dels emprenedors/ores, la Taula 25 mostra com en la majoria des municipis analitzats són els emprenedors/ores d'edat més avançada (40 a 64 anys) els que han augmentat més, en termes relatius. Els emprenedors/ores joves han augmentat per sobre dels de més edat únicament en 4 municipis: Cornellà de Llobregat, Cerdanyola del Vallès, Sabadell i Rubí.

Els municipis on més ha augmentat la població emprenedora de més edat (40 a 64 anys) han més que duplicat el nombre d'emprenedors/ores que hi havia l'any 2010. Aquest és el cas del Prat de Llobregat, amb un increment anual del 12,4%, seguit de Vilanova i la Geltrú (11,9%

anual), l'Hospitalet de Llobregat i Gavà (11,5% anual, respectivament), Terrassa (10,9% anual) i Santa Coloma de Gramenet (10,8% anual).

En canvi, els emprenedors/ores més joves (18 a 39 anys) no només no han augmentat tant entre els anys 2010 i 2017 si no que en la meitat dels municipis la variació ha estat negativa. És el cas dels municipis de Mollet del Vallès, que ha disminuït a una taxa anual del 10,1%, Granollers (-6,6% anual), Vilanova i la Geltrú (-5,9% anual), Terrassa (-4,8% anual), Viladecans (-4,8% anual), Sant Cugat del Vallès i Mataró (-3,9% anual, respectivament), Castelldefels (-2,9% anual), Sant Boi de Llobregat (-1,9% anual), Santa Coloma de Gramenet (-0,7% anual) i Badalona (-0,4% anual).

Taula 25. Evolució de l'emprenedoria per municipi de residència i edat, 2010-2017

	18 a 39 anys			40 a 64 anys		
	2010	2017	Creixement (en %)	2010	2017	Creixement (en %)
Barcelona	16.850	19.500	2,1	13.100	21.100	7,0
Hospitalet de Llobregat, l'	1.950	2.375	2,9	1.050	2.250	11,5
Badalona	1.975	1.925	-0,4	1.425	2.325	7,2
Sant Cugat del Vallès	1.225	925	-3,9	825	1.500	8,9
Santa Coloma de Gramenet	1.025	975	-0,7	525	1.075	10,8
Castelldefels	950	775	-2,9	875	1.200	4,6
Sant Boi de Llobregat	600	525	-1,9	450	850	9,5
Esplugues de Llobregat	375	475	3,4	450	675	6,0
Cornellà de Llobregat	450	650	5,4	450	475	0,8
Cerdanyola del Vallès	400	625	6,6	350	500	5,2
Gavà*	350	350	0,0	350	750	11,5
Viladecans	775	550	-4,8	325	525	7,1
Prat de Llobregat, el	325	325	0,0	275	625	12,4
Sant Feliu de Llobregat	350	375	1,0	350	525	6,0
Total AMB	27.600	30.350	1,4	20.800	34.375	7,4
Sabadell	1.825	2.225	2,9	1.575	1.900	2,7
Terrassa	2.300	1.625	-4,8	1.125	2.325	10,9
Mataró	1.350	1.025	-3,9	900	1.550	8,1
Rubí	625	700	1,6	675	675	0,0
Vilanova i la Geltrú	575	375	-5,9	375	825	11,9
Granollers	725	450	-6,6	350	500	5,2
Mollet del Vallès	475	225	-10,1	275	550	10,4
Total resta RMB	7.875	6.625	-2,4	5.275	8.325	6,7

*La informació de Gavà per l'any 2010 no està disponible i s'ha utilitzat la dada del 2011.

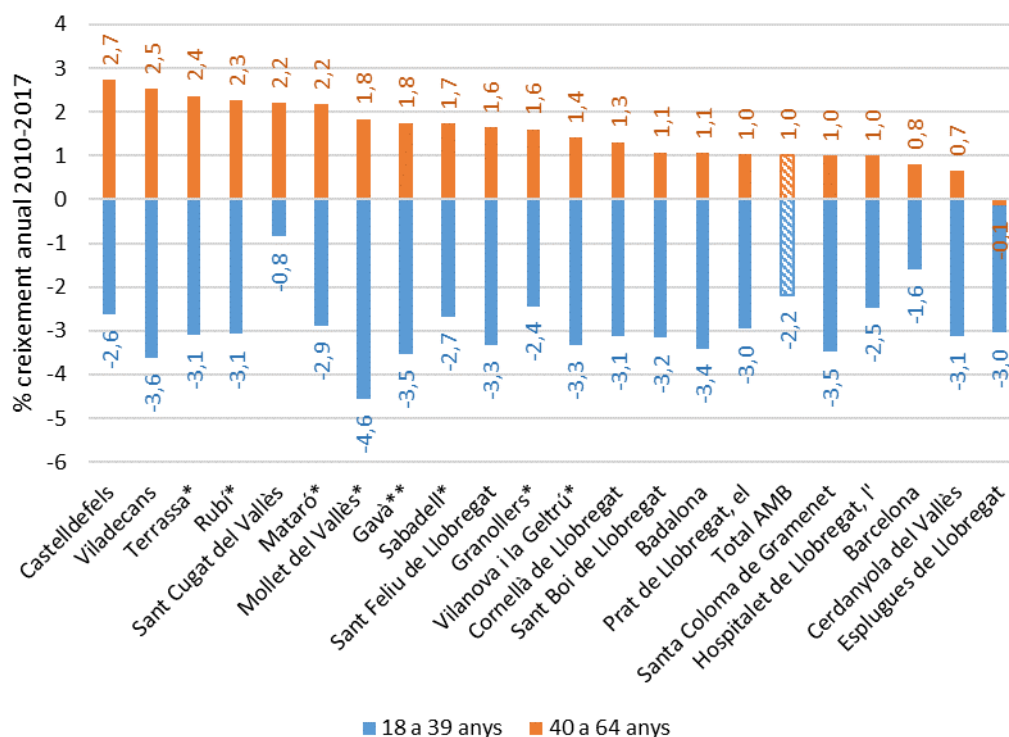
Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

L'evolució de la població emprenedora segons l'edat no és independent de l'evolució del grup de població de referència sinó que ha seguit una evolució similar. Com es pot veure en el Gràfic

29, mentre la població més jove (18 a 39 anys) ha disminuït en tots els municipis analitzats, la població de més edat (40 a 64 anys) ha augmentat, també en tots els municipis excepte a Esplugues de Llobregat, on ha disminuït un 0,1% anual).

La població més jove ha disminuït especialment en els municipis de Mollet del Vallès (-4,6% anual), Viladecans (-3,6% anual), Gavà i Santa Coloma de Gramenet (-3,5% anual), Badalona (-3,4% anual), Vilanova i la Geltrú i Sant Feliu de Llobregat (-3,3% anual). D'una altra banda, la població de més edat ha augmentat especialment en els municipis de Castelldefels, amb un creixement anual del 2,7%, Viladecans (2,5% anual), Terrassa (2,4% anual), Rubí (2,3% anual), Sant Cugat del Vallès i Mataró (2,2% anual).

Gràfic 29. Evolució de la població de 18 a 64 anys, per municipi de residència i edat, en % creixement anual, 2010-2017

* Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

**La informació de Gavà per l'any 2010 no està disponible i s'ha utilitzat la dada del 2011.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

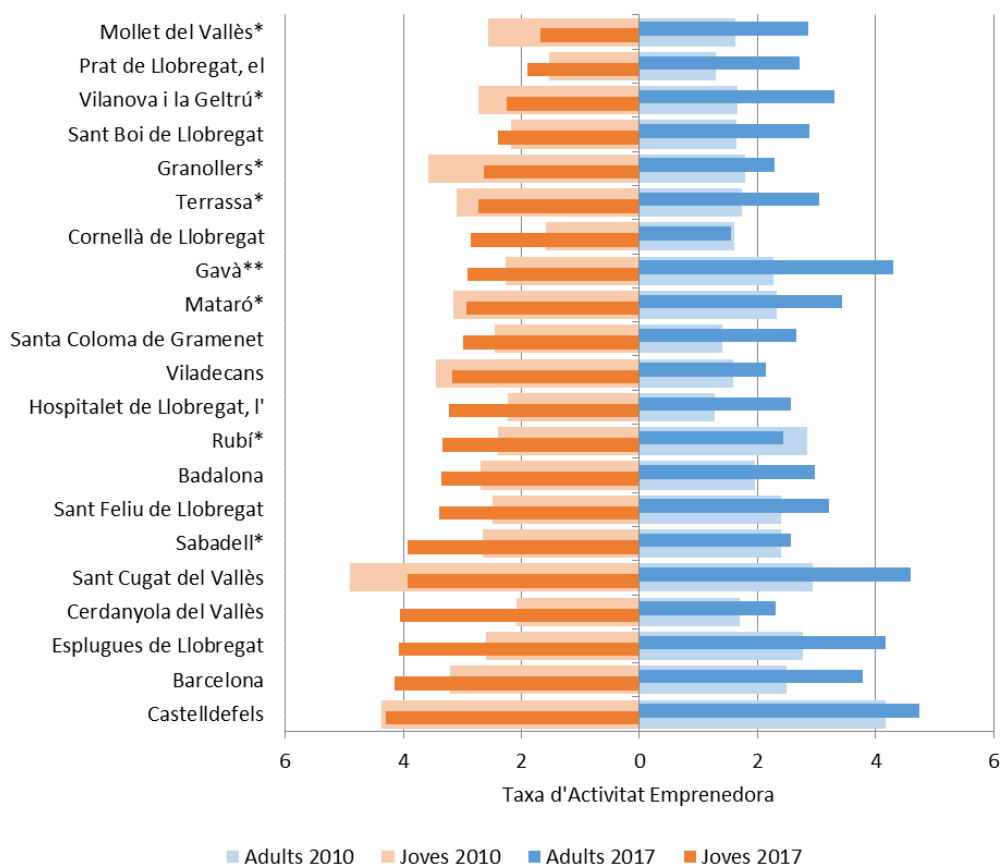
Com s'ha vist, el conjunt de població emprenedora jove ha disminuït més que el conjunt de població emprenedora de més edat. D'una altra banda, el grup de població de referència per la població jove ha disminuït mentre el de la població de més edat ha augmentat. Per tant, la TAE pel conjunt de població jove ha augmentat, però l'increment ha estat menor al de la TAE de la població de més edat. No obstant això, la TAE de la població més jove era l'any 2010

lleugerament superior a la de la població de més edat. Per tant, de mitjana les diferències entre les taxes d'ambdós col·lectius s'han reduït entre els anys 2010 i 2017.

Tot i l'increment mitjà en les TAE del col·lectiu jove, en alguns municipis aquesta s'ha reduït entre 2010 i 2017, com és el cas de Sant Cugat del Vallès (1 punt percentual), Granollers i Mollet del Vallès (ambdós 0,9 punts), Vilanova i la Geltrú (0,5 punts), Terrassa (0,4 punts), Viladecans (0,3 punts), Mataró (0,2 punts) i Castelldefels (0,1 punts). Entre el col·lectiu de més edat, en canvi, la TAE només s'ha reduït en el municipi de Rubí i Cornellà de Llobregat, en 0,4 i 0,1 punts percentuals, respectivament.

L'increment més destacat en les TAE del col·lectiu jove correspon al municipi de Cerdanyola del Vallès, on ha augmentat en 2 punts percentuals del 2,1% al 4,1%. Entre el col·lectiu de més edat, l'increment més important correspon al municipi de Gavà, que augmenta també 2 punts percentuals del 2,3% al 4,3%, si bé en aquest cas el període d'anàlisi és 2011-2017.

Gràfic 30. Evolució de la TAE per municipi de residència i edat (joves de 18 a 39 anys i adults de 40 a 64 anys), 2010-2017

* Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

**La informació de Gavà per l'any 2010 no està disponible i s'ha utilitzat la dada del 2011.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

Evolució de l'emprenedoria per nacionalitat

L'evolució de l'emprenedoria per municipi de residència mostra diferències segons la nacionalitat dels emprenedors/ores (vegeu la Taula 26). Entre els emprenedors/ores de nacionalitat espanyola s'observa un augment entre 2010 i 2017 en gairebé tots els municipis llevat de Granollers (es redueix en un 3,3% anual), Rubí (-1,2%) i Castelldefels (-0,5%). Pel que fa a l'augment del nombre d'emprenedors/ores destaca el municipi de Santa Coloma de Gramenet, amb un increment anual del 6,9%, seguit del Prat de Llobregat (5,7% anual), Gavà (5,5% anual) i Cerdanyola del Vallès (4,9% anual).

Per la seva banda, entre la població de nacionalitat estrangera el nombre d'emprenedors/ores augmenta també en tots els municipis excepte en Viladecans (es redueix en un 10,9% anual), Mollet del Vallès (-7%) i Vilanova i la Geltrú (-3,1%). L'increment més important correspon al municipi de Rubí, amb un increment anual del 15,5%, seguit d'Esplugues de Llobregat (15%), el Prat de Llobregat (12,9%), l'Hospitalet de Llobregat (12,4%), Terrassa (12,4%), Gavà (12,3%) i Cerdanyola del Vallès (10,4%).

Taula 26. Evolució de l'emprenedoria per municipi de residència i nacionalitat, 2010-2017

	Espanya			Estranger		
	2010	2017	Creixement (en %)	2010	2017	Creixement (en %)
Barcelona	22.600	26.925	2,5	7.350	13.675	9,3
Hospitalet de Llobregat, l'	2.175	2.750	3,4	825	1.875	12,4
Badalona	2.425	3.000	3,1	975	1.250	3,6
Sant Cugat del Vallès	1.850	2.200	2,5	200	225	1,7
Santa Coloma de Gramenet	750	1.200	6,9	800	850	0,9
Castelldefels	1.425	1.375	-0,5	400	600	6,0
Sant Boi de Llobregat	850	1.050	3,1	200	325	7,2
Esplugues de Llobregat	750	950	3,4	75	200	15,0
Cornellà de Llobregat	725	800	1,4	175	325	9,2
Cerdanyola del Vallès	625	875	4,9	125	250	10,4
Gavà*	600	875	5,5	100	225	12,3
Viladecans	875	975	1,6	225	100	-10,9
Prat de Llobregat, el	525	775	5,7	75	175	12,9
Sant Feliu de Llobregat	700	725	0,5	0	175	n.d.
Total AMB	36.875	44.475	2,7	11.525	20.250	8,4
Sabadell	2.950	3.600	2,9	450	525	2,2
Terrassa	3.050	3.100	0,2	375	850	12,4
Mataró	1.825	2.125	2,2	425	450	0,8
Rubí	1.200	1.100	-1,2	100	275	15,5
Vilanova i la Geltrú	825	1.100	4,2	125	100	-3,1
Granollers	950	750	-3,3	125	200	6,9
Mollet del Vallès	625	700	1,6	125	75	-7,0
Total resta RMB	11.425	12.475	1,3	1.725	2.475	5,3

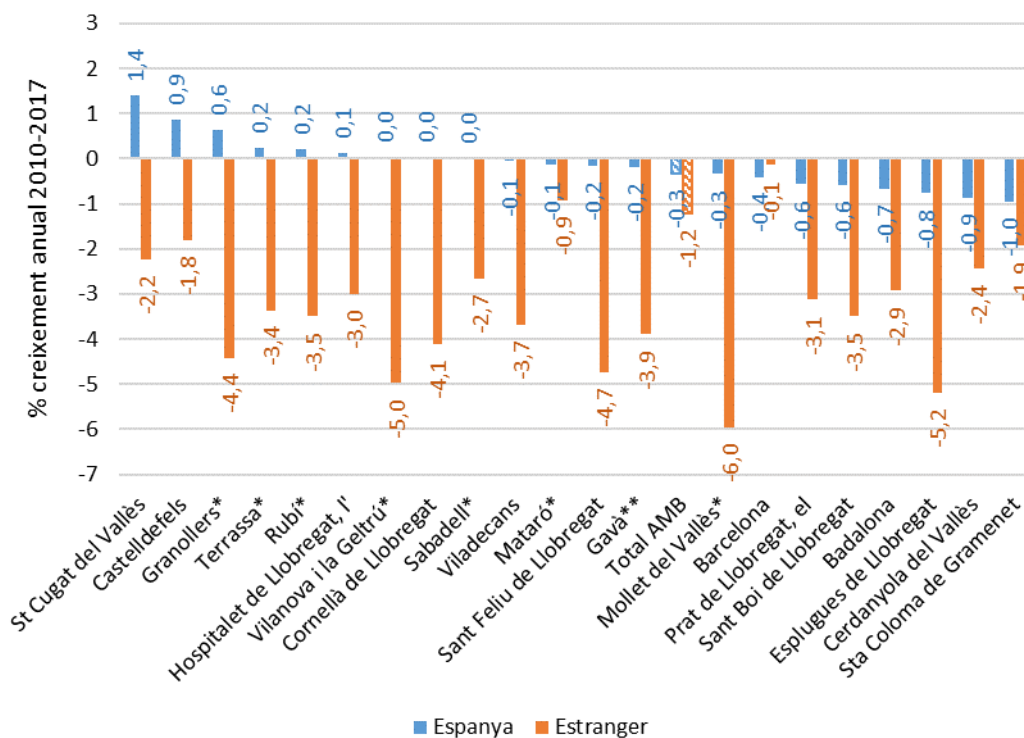
*La informació de Gavà per l'any 2010 no està disponible i s'ha utilitzat la dada del 2011.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

El Gràfic 31 mostra l'evolució de la població de 18 a 64 anys entre 2010 i 2017 per municipi de residència i nacionalitat. Com es pot observar, la població augmenta només dins el col·lectiu de nacionalitat espanyola i ho fa únicament en 9 dels 21 municipis si bé en 4 d'aquests l'increment és molt poc significatiu, inferior a l'0,1% anual. Dels altres 5 municipis cal destacar Sant Cugat del Vallès, amb un increment anual del 1,4%, Castelldefels (0,9%) i Granollers (0,6%).

La població de nacionalitat estrangera de 18 a 64 anys es redueix entre 2010 i 2017 en els 21 municipis analitzats. En termes relatius, cal destacar el municipi de Mollet del Vallès, amb una reducció del 6% anual, seguit d'Esplugues de Llobregat (-5,2%), Vilanova i la Geltrú (-5%), Sant Feliu de Llobregat (-4,7%), Granollers (-4,4%) i Cornellà de Llobregat (-4,1%).

Gràfic 31. Evolució de la població de 18 a 64 anys, per municipi de residència i nacionalitat, en % de variació, 2010-2017

* Municipis que pertanyen a la RMB però no a l'AMB.

**La informació de Gavà per l'any 2010 no està disponible i s'ha utilitzat la dada del 2011.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

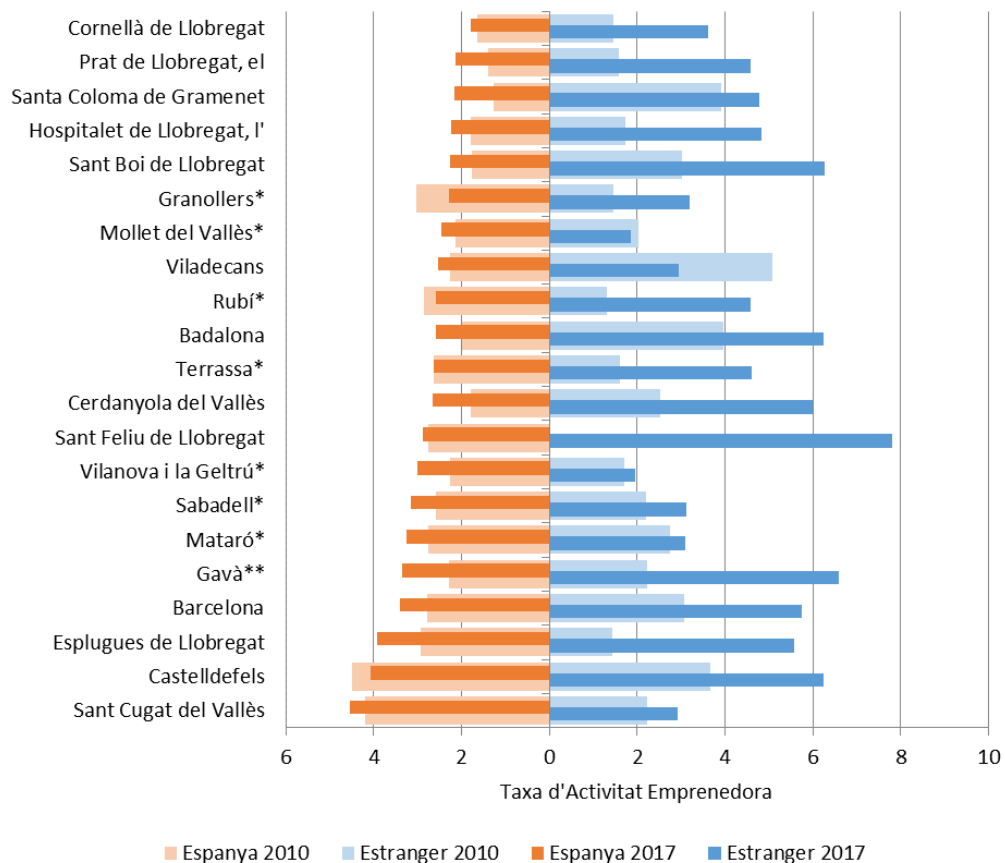
L'any 2010 la TAE de la població de nacionalitat espanyola era superior a la TAE de la població de nacionalitat estrangera en 14 dels 21 municipis. La TAE de la població estrangera superava la nacional en els municipis de Viladecans, Badalona, Santa Coloma de Gramenet, Barcelona, Sant Boi de Llobregat, Cerdanyola del Vallès i el Prat de Llobregat.

Com s'ha vist, durant el període 2010-2017 es produeix un augment en el nombre d'emprenedors/ores on l'increment entre els estrangers és superior al del col·lectiu de nacionalitat espanyola. Al mateix temps, la població de referència experimenta una major reducció entre els estrangers que entre els espanyols. Per tant, la propensió a l'activitat emprenedora entre la població estrangera augmenta de manera més significativa.

En conseqüència la TAE de la població estrangera de l'any 2017 augmenta en 19 dels municipis analitzats (es redueix en Viladecans i Mollet del Vallès) i supera la de la població espanyola en 16 dels 21 municipis. Alguns dels municipis on més augmenta la taxa són Sant Feliu de Llobregat, Gavà, Esplugues de Llobregat i Cerdanyola del Vallès. Els 5 municipis on la TAE de la població estrangera queda per sota de la TAE de la població espanyola són Mataró, Sabadell, Sant Cugat del Vallès, Vilanova i la Geltrú i Mollet del Vallès. D'una altra banda, la TAE de la població

espanyola augmenta en 18 dels 21 municipis analitzats (es redueix en Granollers, Castelldefels i Rubí) si bé l'augment és poc rellevant comparat amb l'augment de les TAE de la població estrangera.

Gràfic 32. Evolució de la TAE per municipi de residència i nacionalitat, 2010-2017

*La informació de Gavà per l'any 2010 no està disponible i s'ha utilitzat la dada del 2011.

Font: IERMB a partir de la MCVL (explotació Gabinet Tècnic de Programació-OMD, Ajuntament de Barcelona).

8 Principals resultats i conclusions

Aquest treball ha permès en primer lloc destacar la viabilitat, rellevància i interès d'utilitzar una font alternativa (la MCVL) per aproximar el fenomen de l'emprenedoria a una escala local que l'informe del GEM no permet fer, constituint per tant una font complementària a l'informe GEM útil i necessària.

Pel que fa als resultats concrets, cal destacar per una banda l'evolució creixent de l'emprenedoria en autònoms a Barcelona i a la resta d'àmbits metropolitans barcelonins. D'altra banda destaca, com no podria ser d'altra manera, el paper de lideratge de la ciutat de Barcelona en l'emprenedoria catalana. Barcelona mostra les taxes més elevades d'emprenedoria i atreu els emprenedors/res més joves, de manera que les polítiques pro-emprenedoria del municipi poden servir de guia, en la mesura del possible, per la resta de municipis metropolitans.

Un aspecte important que apareix és l'envelliment de la població en general i també de la població emprenedora a tot l'àmbit metropolità i català; es tracta d'una amenaça al potencial emprenedor ja que com s'ha vist al document, la intensitat emprenedora disminueix amb l'edat.

Finalment, l'estudi de l'emprenedoria per municipi aporta informació que pot ser molt útil pels responsables municipals de polítiques d'emprenedoria i d'ocupació ja que permet fer un seguiment en el temps de l'emprenedoria i de les seves principals característiques.

En els objectius d'aquestes polítiques haurien d'ocupar un lloc central les dos principals preocupacions que els experts identifiquen en l'àmbit de l'emprenedoria i de les PIMES en general (OECD 2019; Guallarte et al 2019). En primer lloc, el potencial de creixement de les noves empreses, ja que una gran part d'elles es creen en sectors amb baixos nivells de productivitat; i en segon lloc, el problema recurrent de l'estructura empresarial catalana on predominen les micro i petites empreses, que dificulten l'assoliment de les economies d'aglomeració necessàries per competir i innovar. Abordar aquestes problemàtiques amb èxit esdevé una condició necessària per assolir nivells superiors de productivitat i competitivitat, que són la condició necessària per assolir nivells més elevat de salaris.

Un cop comprovada la rellevància dels resultats obtinguts en aquest estudi cal plantejar-se com aprofundir en l'anàlisi de l'emprenedoria i aquí sorgeixen diverses qüestions que caldria estudiar. En primer lloc, s'ha vist que existeixen diferències rellevants entre homes i dones,

sobretot a nivell formatiu. Seria interessant, per tant, aprofundir en el coneixement de les característiques personals de la població emprenedora i comprovar si les diferències que s'observen entre la població emprenedora segons el gènere i l'edat, nacionalitat i nivell d'estudis, existeixen també entre la població total o són exclusives d'aquest col·lectiu.

En segon lloc, s'ha observat una evolució diferent de l'emprenedoria segons el sector d'activitat econòmica. Seria interessant comparar la distribució per sector de l'emprenedoria amb la dels afiliats al règim general de la Seguretat Social per tal d'identificar similituds, diferències o complementaritats entre l'evolució de l'emprenedoria i de l'ocupació per sector d'activitat.

En tercer lloc, la desagregació de les dades sobre emprenedoria a nivell municipal mostra que alguns municipis tenen un percentatge més elevat de dones emprenedores, altres un percentatge més elevat d'emprenedoria estrangera o d'altres amb un percentatge més alt de població emprenedora amb nivells d'educació més alt. Per tant, seria interessant trobar, si existeix, un patró en funció de les característiques de l'emprenedoria en cada municipi i d'altres característiques socioeconòmiques del municipi.

Per últim, es podria plantejar la factibilitat de fer una anàlisi dels efectes de l'activitat emprenedora en els propis municipis. Per això caldria, en primer lloc, identificar una sèrie d'indicadors que permetin aïllar i avaluar els efectes de l'activitat emprenedora sobre l'ocupació, la renda, la innovació, etc. Aquest coneixement de base podria servir per a la planificació de polítiques municipals d'impuls a l'emprenedoria.

Referències bibliogràfiques

- Acs Z. J., Armington C. i Zhang T. (2007): *The determinants of new-firm survival across regional economies: the role of human capital stock and knowledge spillover*. Papers in Regional Science, 86: 367-91.
- Amit, R., Muller, E., i Cockburn, I. (1995): *Opportunity costs and entrepreneurial activity*. Journal of Business Venturing, 10, 95-106.
- Audretsch, D. B. i Fritsch, M. (2002): *Growth regimes over time and space*. Regiona Studies, 36: 113-124.
- Blanchflower, D., i Andrew, O. (1998): *Entrepreneurship and the Youth Labour Market*. A report for the OCED. Paris: OCED.
- Bonnett, C., i Furnham, A. (1991): *Who Wants to Be an Entrepreneur? A Study of Adolescents Interested in a Young Enterprise Scheme*. Journal of Economic Psychology, 12(3), 465-478.
- Bosma, N., Kelley, D. i GERA (2018): *Global Entrepreneurship Monitor 2018/2019. Global Report*.
- Brandstätter, H. (2011): *Personality aspects of entrepreneurship: a look at five meta-analyses*, Personality and Individual Differences, Vol. 51 No. 3, pp. 222-230.
- Caliendo, M., Fossen, F., Kritikos, A., Wetter, M., (2015): *The Gender Gap in Entrepreneurship: Not just a Matter of Personality*. CESifo Economic Studies. 61. 202-238. 10.1093/cesifo/ifu023.
- Capelleras, J. L., Genescà, E. i Vaillant, Y. (2005): *El dinamisme empresarial*, a Genescà, E., Goula, J., Oliver, J., Salas, S., Surís, J.M. (eds): *La industria en España: Claves para competir en un mundo global*, Ed. Ariel, Barcelona, 41-80.
- Colombo, M. i Grilli, L. (2010): *On growth divers of high-tech start-ups: Exploring the role of founders' human capital and venture capital*, Journal of Business Venturing, 25: 610-626.
- Cumming, D., Johan, S., Zhang, M. (2014): *The Economic Impact of Entrepreneurship: Comparing International Datasets*. Corporate Governance: An International Review, 22(2), 162-178. doi:10.1111/corg.12058
- Departament d'Anàlisi - Gabinet Tècnic de Programació - Oficina Municipal de Dades (2018): *L'Emprenedoria a Barcelona 2016*. Ajuntament de Barcelona.
- Dvouletý, O. (2017): *Relationship Between Unemployment and Entrepreneurship Dynamics in the Czech Regions: A Panel VAR Approach*. Acta Universitatis Agriculturae Et Silviculturae Mendelianae Brunensis, 65(3), 987-995. doi:10.11118/actaun201765030987.
- Fairlie, R. and Holleran, W. (2012): *Entrepreneurship training, risk aversion and other personality traits: evidence from a random experiment*, Journal of Economic Psychology, Vol. 33 No. 2, pp. 366-378.

- Glocker, Daniela, Steiner, Viktor. (2007): *Self-Employment: A way to end unemployment? Empirical evidence from german pseudo-panel data*, IZA Discussion Paper No. 2561, January 2007.
- Gómez-Araujo, E., Lafuente, E., Vaillant, Y., i Gómez Núñez, L. M. (2015): *El impacto diferenciado de la autoconfianza, los modelos de referencia y el miedo al fracaso sobre los jóvenes emprendedores*. Innovar, 25(57), 157-174. doi: 10.15446/innovar.v25n57.50358.
- Gualarte, C. (dir.), Capelleras, J.L., Fíguls, M., Genescà, E. I Obis, T. (2019): *Global Entrepreneurship Monitor. Informe executiu Catalunya 2018-2019*. ISBN: 978-84-92940-37-0
- Guzman, J., i Kacperczyk, A., (2018): *Gender Gap in Entrepreneurship* (November 11, 2018). Columbia Business School Research Paper No. 19-3. Disponible a SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3282574> o <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3282574>
- Haynie, J. M., Shepherd, D. A., i McMullen, J. S. (2009): *An opportunity for me? The role of resources in opportunity evaluation decisions*. Journal of Management studies, 46, 337-361.
- Honjo, Y. (2004): *Growth of new start-up firms: evidence from the Japanese manufacturing industry*. Applied Economics, 11(1), 21-32.
- Kautonen, T., Down, S. and Minniti, M. (2014): *Ageing and entrepreneurial preferences*, Small Business Economics, Vol. 42 No. 3, pp. 579-594, doi: 10.1007/s11187-013-9489-5.
- Koellinger, P. (2008): *Why are some entrepreneurs more innovative than others?*, Small Business Economics, Springer, 31(1): 21-37.
- León, C., i Chinchilla, N., (2006): *Global Entrepreneurship Monitor: 2006. Conciliació a Catalunya*. IESE.
- Levesque, M., i Minniti, M. (2006): *The effect of aging on entrepreneurial behavior*. Journal of Business Venturing, 21(2), 177-194.
- Lundström, A. Vikström, P., Fink, M., Meuleman, M., Glodek, P., Storey, D. i Kroksgard, A. (2014): *Measuring the costs and coverage of SME and entrepreneurship policy: A pioneering study*. Entrepreneurship Theory and Practice, 38: 941-957.
- Minniti, M., P. Arenius i N. Langowitz (2005): *Global Entrepreneurship Monitor: 2004 Report on women and entrepreneurship* (Babson Park, MA: Center for Women's Leadership at Babson College, Babson College and London Business School).
- Minniti, M., I.E. Allen i N. Langowitz (2006): *Global Entrepreneurship Monitor: 2005 Report on women and entrepreneurship* (Babson Park, MA: Center for Women's Leadership at Babson College, Babson College and London Business School).
- OECD (2004): *Women's entrepreneurship: issues and policies*. Paper presentat per F. Delmar i C. Holmquist per al 2n OECD conference of ministers responsible for SMEs, Promoting entrepreneurship and innovative SMEs in a global economy. 3-5 June, Istanbul.

- OECD (2019): OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2019, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/34907e9c-en>.
- Oliver, Josep (2005): *Global Entrepreneurship Monitor: 2005. Inmigración y creación de empresas: la situación en 2005*. Universitat Autònoma de Barcelona.
- Parker, Simon, (2006): *The Economics of Self-Employment and Entrepreneurship*, Cambridge University Press.
- Reynolds, P., (2005): *Global Entrepreneurship Monitor: Data Collection Design and Implementation 1998-2003*, Small Business Economics.
- Riley, J. (2002): *Weak and strong signals*, Scandinavian Journal of Economics, 104(2):213-236.
- Schott, T., Rogoff, E., Herrington, M. i Kew, P. (2017): *Senior entrepreneurship: special topic report 2016-2017*, Global Entrepreneurship Monitor, Babson College & Universidad del Desarrollo, Wellesley, MA and Santiago.
- Shepherd, D. i Detienne, D. (2005): *Prior knowledge, potential financial reward, and opportunity identification*, Entrepreneurship Theory and Practice, Vol. 29 (1): 91-112.
- Singh, G. i DeNoble, A. (2003): *Early retirees as the next generation of entrepreneurs*, Entrepreneurship Theory and Practice, Vol. 27 No. 3, pp. 207-226.
- Storey, D. J. i Greene, F. J. (2010): *Small business and entrepreneurship*. London: Pearson.
- Thurik, A. Roy, Carree, Martin A., van Stel, André J., Audretsch, David B.(2007): *Does self-employment reduce unemployment?*, Jena economic research papers, No.2007,089, Universität Jena und Max-Planck-Institut für Ökonomik, Jena.
- Ucbasaran, D., Westhead, P., Wright, M. (2008): *Opportunity identification and pursuit: Does an entrepreneur's human capital matter?*, Small Business Economics, 30(2): 153-173.
- Weber, P. i Schaper, M. (2004): *Understanding the grey entrepreneur*, Journal of Enterprising Culture, Vol. 12 No. 2, pp. 147-164.
- Weick, K. (1996): *Drop your tools: an allegory for organizational studies*, Administrative Science Quarterly, 41: 301-314.